

”Ja sitten minä en enää Kyröstä lähtenytkään”

Hämeenkyröläisyys kirjailija U. W. Walakorven (1886–1957) elämässä ja tuotannossa

Oili Heikkilä

Pro gradu -tutkielma

Historian, kulttuurin ja taiteiden

tutkimuksen laitos

Kulttuurihistoria

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Syyskuu 2022

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos, kulttuurihistoria.

Heikkilä, Oili ”Ja sitten minä en enää Kyröstä lähtenytäkään.” Hämeenkyröläisyys kirjailija U. W. Walakorven (1886–1957) elämässä ja tuotannossa.

Pro gradu -tutkielma, 91 s.

Syyskuu 2022

Tutkimukseni kohde on suomalainen kirjailija U. W. Walakorpi (1886–1957, vuoteen 1919 saakka nimellä Urho Wiljo Haapanen) ja hänen kirjallinen tuotantonsa paikallisessa, eli hämeenkyröläisessä, viitekehyksessä.

Walakorpi oli syntynyt Etelä-Pohjanmaalla Alavudella, josta hän 8-vuotiaana muutti perheensä kanssa Tampereelle. Aikuistuttuaan Walakorpi työskenteli toimittajana useissa sanomalehdissä. Hän toimi myös vapaana kirjailijana. Walakorven pitkä-aikaisin kustantaja oli Kustannusosakeyhtiö Arvi A. Karisto Oy. Walakorpi muutti ystävänsä F. E. Sillanpään vaikutuksesta Hämeenkyröön vuonna 1918. Hän avioitui paikallisen talontyttären kanssa ja perusti yhdessä muutaman paikkakuntalaisen kanssa paikallislehden Hämeenkyrön Sanomat. Walakorpi toimi kyseisen lehden päätoimittajana vuodesta 1922 aina kuolemaansa vuonna 1957 saakka.

Tutkimukseni keskeisin kysymys on se, miten hämeenkyröläisyys näkyi kirjailija Walakorven elämässä ja tuotannossa. Ottiko Hämeenkyrö Walakorven hyvin vastaan ja hyväksyttiinkö muualta muuttanut vähitellen yhteisön jäseneksi. Ajallisesti tutkimukseni sijoittuu niihin vuosiin (1918–1957), jolloin Walakorpi eli Hämeenkyrössä.

Walakorpi oli kirjailijana varsin tuottelias ja lukijoiden suosiossa. Kirjasampo listaa Walakorvelta 82 erilaista julkaisua; runoja, näytelmiä, novelleja ja romaaneja. Käytän alkuperäisaineistona kahta Walakorven romaania taustoittamaan kirjailijan suhdetta kyläyhteisöön. Walakorven Hämeenkyrön Sanomille kirjoittamat lukuisat pakinat kuvaavat myös hyvin hänen suhtautumistaan paikkakuntaan ja sen ihmisiin. Romaaneissa Walakorvella oli usein tapana käyttää paikallisia ihmisiä tunnistettavasti henkilöhahmojensa esikuvina, mikä herätti paikkakunnalla närkästystä.

Walakorven tuotannon lisäksi, käytän keskeisenä aineistona Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistosta saamani hämeenkyröläisten haastatteluja, sekä Kansalliskirjaston digitoituja sanomalehtiarkistoja. Olen litteroinut saamani haastattelut. Niiden ja löytämiäni kirjallisten aineistojen pohjalta pyrin luomaan henkilökuva Walakorvesta. Lähestyn tutkimusaineistoani käyttämällä laadullista aineiston analyysia Käytän tässä tutkimuksessani hermeneuttiseen ajatteluperinteeseen pohjautuvaa empaattista lukemisen tapaa. Sovellan sitä myös äänitteiden kuuntelemiseen.

Tutkimukseni pohjalta voi päätellä, että Walakorpi sopeutui hyvin Hämeenkyröön ja saavutti siellä arvostetun aseman. Hän kuitenkin mielellään korosti pohjalaisia juuriaan ja jäi paikkakuntalaisille etäiseksi. Erityisesti pakinoillaan hän lunasti paikkansa hämeenkyröläisessä yhteisössä. Henkilönä hän oli temperamenttinen, omanarvontuntoinen ja toisinaan vaikeasti lähestyttävä.

Avainsanat: U.W Walakorpi, elämäkertatutkimus, F. E. Sillanpää, haastattelututkimus, Hämeenkyrö, Hämeenkyrön Sanomat, kirjallisuus, kulttuurihistoria, näytelmät, paikallisidentiteetti, pakinat, romaanit, runous.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuksen taustaa, tutkimuskysymys ja ajallinen rajaus	4
1.2	Tutkimusaineisto ja käytetyt menetit	8
1.3	Eettiset kysymykset ja tutkimuksen keskeiset käsitteet	14
2	Osana yhteisöä	18
2.1	”Omankyläläinen”	18
2.2	Paikkakunta ihmisineen kirjailijan materiaalina	34
3	Walakorven kirjallinen tuotanto ja ihminen niiden takana	45
3.1	Tuottelias ja monipuolinen sanankäyttäjä	45
3.2	Walakorpi omin ja toisten silmin	64
4	Lopuksi	75
	Kiitokset	80
	Lähteet	81

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa, tutkimuskysymys ja ajallinen rajaus

Tutkimukseni kohde on suomalainen kirjailija U. W. Walakorpi (1886–1957, vuoteen 1919 saakka nimellä Urho Wiljo Haapanen) ja hänen kirjallinen tuotantonsa paikallisessa, eli hämeenkyröläisessä, viitekehyksessä. Kiinnostukseni Walakorpeen heräsi, kun huomasin, miten samaan aikaan kaksi kirjailijaa eli ja kirjoitti samassa ympäristössä. Toinen näistä kirjailijoista oli myöhemmin Nobel-palkittu kirjailija F. E. Sillanpää (1888–1964), jonka teokset nousivat maailmankuuluisuuteen. Toinen puolestaan oli kirjallisesti tuottelias, mutta myöhemmin vähälle huomiolle jäänyt Walakorpi.

Miehet olivat ystäväystyneet jo luokkatovereina 1900-luvun alkuvuosina Tampereen reaalilyseossa. Perheen huonon taloudellisen tilanteen takia Walakorpi joutui keskeyttämään opiskelunsa lyseossa neljännen luokan jälkeen. Kirjassa *Me kerromme itsestämme – Kirjailijoiden yhteisjulkaisu* Walakorpi mainitsi, että hän jatkoi yksityisesti opiskeluaan, mutta ei koskaan suorittanut mitään virallista tutkintoa. Näiden opintojen laadusta tai laajuudesta ei ole säilynyt merkintöjä, mutta hän kertoi tehneensä opintomatkan Saksaan 1912 ja Ruotsiin 1914. Opinnot jäivät, kun sanomalehtiura vei nuoren miehen mukanaan.¹

Urho Wiljo Walakorpi (ent. Haapanen) syntyi Alavudella vuonna 1886 Juho Joosepinpoika ja Olga Kaisa Erikintytär Haapasen yhdeksänhenkisen perheen kolmantena lapsena.² Vuonna 1894, Urhon ollessaan 8-vuotias, perhe muutti Tampereelle. Vanhemmat olivat joutuneet taloudellisten vaikeuksien vuoksi myymään talonsa ja kauppansa Alavudella ja lähtemään kotiseudultaan muualle turvatakseen perheen elannon. Liiketoimet eivät vanhemmilta onnistuneet Tampereellakaan, eikä Walakorven lapsuudenkodin taloudellinen asema koskaan päässyt kunnolla vakiintumaan. Muutto Tampereelle vaivasi Walakorpea ja hän kertoi kokeneensa pitkään irrallisuutta ja ulkopuolisuutta, kun siteet synnyinseudulle ja eteläpohjalaisille juurille oli näin varhain katkaistu.³

Walakorven ensimmäinen kosketus Hämeenkyröön tapahtui kesäkuussa 1916. Kirjailijaystävä Eero Alpi järjesti Walakorvelle ”suviasunnon” Hämeenkyrön Ahtolaan. F.E. Sillanpää asui tuolloin vanhempiansa kotona Töllinmäessä, vain muutaman kilometrin päässä Ahtolasta.

¹ Walakorpi 1954, 537.

² Geni. Sähköinen lähde

³ Walakorpi 1954, 538.

Miehet viettivät paljon aikaa yhdessä seurustellen ja kirjallisia töitään tehden.⁴ Kesällä 1918 Walakorpi lähti uudestaan Hämeenkyröön tervehtimään entistä luokkatoveriaan F. E. Sillanpäättä. Tämä vierailu muutti ratkaisevasti Walakorven elämän suunnan, koska sen seurauksena hän löysi itselleen puolison ja asettautui asumaan vakituisesti paikkakunnalle.

Vielä keskiajalla Hämeenkyrö kuului Kyrön (myös nimellä Suur-Kyrö tai Ydin-Kyrö) pitäjään. Pitäjä ulottui Pohjanmaalta, Kyrönjoen varresta, aina Hämeenkyröön ja Viljakkalaan saakka.⁵ Paikkakuntalaiset puhuvat itsestään edelleen kyröläisinä ja myös paikkakunnan nimi lyhenee Kyrö-muotoon. Walakorpi ylisti usein kirjoituksissaan kyröläistä elinympäristöään. Ehkä väkevimmän hän kuvasi sitä pakinassaan, *Kuinka minä tulin Kyröön* 10.8.1936:

Olen monta kertaa ja eri nimimerkeillä kirjoittanut kyröläisistä vainioista, pelloista, niityistä ja vetten kimmelteestä, ja vuosien kuluessa minussa on käynyt yhä varmemmaksi tietoisuus, että taivas ei kaarru missään niin korkealla kuin täällä, vesi ei kimmellä missään niin kirkkaana ja että kuhilas ei ole missään niin kaunis kuin se on Kyrön vainioilla. Minä kuljen pitkin tietä, ja minä tunnen tiellä jokaisen kiven, ja minä oikaisen pitkin polkua, ja polkukin on minulle niin tuttu kaikkine käännteineen ja mutkineen, etten siinä pimeässäkään kompastuisi. Ja minä menen rantaan ja puutarhaan, ja kodin tunnelma saartaa minut väkevänä joka puolelta.⁶

Tämän tutkimuksen nimeksi olen ottanut kyseisestä pakinasta kirjailijan omakohtaisen toteamuksen: ”Ja sitten minä en enää Kyröstä lähtenytkään”⁷ kuvaamaan hänen juurtumistaan paikkakunnalle.

Ennen Hämeenkyröön muuttamistaan Walakorpi oli työskennellyt toimittajana sekä *Tampereen Sanomissa* että hämeenlinnalaisessa *Hämetär*-sanomalehdessä.⁸ Hämeenkyrössä hänestä tuli pitäjään juuri perustetun paikallislehden, *Hämeenkyrön Sanomien* päätoimittaja.⁹ Koko päätoimittajuutensa ajan (1922–1957) Walakorpi kirjoitti pakinoita tähän lehteen eri nimimerkkejä käyttäen. Pakinat kuvasivat suorasukaisesti paikallisia ihmisiä, tapahtumia ja ilmiöitä kertojan itsensä kokemana. Tätä paikallisuuden teemaa Walakorpi suosi myös romaaneissaan. Kirjoissaan hän kuvasi samaa ympäristöä ja samoja tapahtumia, kuin pakinoissaan, hieman verhotummin, mutta kuitenkin usein tunnistettavasti.

⁴ Kda HäSa 26.3.1937

⁵ Kyrönkankaantie. Sähköinen lähde.

⁶ Kda, HäSa 1936, 3–4.

⁷ Kda, HäSa 1936, 3–4.

⁸ Walakorpi 1954, 538.

⁹ Hihnala 1997, 32.

Miten hämeenkyröläisyys näkyi kirjailija Walakorven elämässä ja tuotannossa on tutkimukseni keskeisin kysymys. Ottiko Hämeenkyrö Walakorven hyvin vastaan ja hyväksyttiinkö muualta muuttanut vähitellen yhteisön jäseneksi? Mietin myös millaisen kuvan Walakorpi halusi Hämeenkyröstä ja hämeenkyröläisistä lukijoilleen antaa. Käsittelikö hän paikkakuntaa ihmisineen eritavalla pakinoissaan kuin romaaneissaan? Pohdin, erosiko Walakorven oma näkemys itsestään siitä, mistä asioista ja miten paikkakuntalaiset häntä muistelivat. Vaikuttiko Walakorven tapa kirjoittaa siihen, miten häneen paikkakunnalla suhtauduttiin?

Ajallisesti tutkimukseni sijoittuu niihin vuosiin (1918–1957), jolloin Walakorpi eli ja vaikutti Hämeenkyrössä. Tutkimusaineiston kautta pyrin luomaan henkilökuvaa sekä kirjailija että toimittaja Walakorvesta. Henkilökuvalla tarkoitan tässä laajempaa käsitystä kirjailija Walakorvesta ihmisenä, sekä siitä ajasta ja maailmasta, jossa hän eli. Pyrin välttämään pelkkää tietojen luettelemista vaan pikemminkin kertoa tarinaa, jossa näkyvät omat ajatukseni kyseisestä henkilöstä. On myös tärkeää jättää tilaa lukijan tekemille päätelmille.¹⁰ En yritä tutkimuksellani laatia kaiken kattavaa biografiaa¹¹ eli elämäkertaa kirjailija Walakorvesta, vaan peilata sekä hänen kirjailijaelämänsä että henkilökuvansa hämeenkyröläisessä ympäristössä.

Keskeisenä lähdemateriaalina olen käyttänyt paikkakuntalaisten haastatteluja, Walakorven kirjallista tuotantoa, kirjeenvaihtoa Kustannusosakeyhtiö Arvi A. Kariston kanssa sekä sanomalehtiarkistoja. Oman henkilökohtaisen näkökulmani tähän tutkimukseen tuo se, että olen asunut lapsuuteni ja nuoruuteni Walakorven naapurissa. Olen tuntenut useita niistä ihmisistä, joita Walakorpi kuvaa, samoin maisemat, talot ja paikkakunnan kulttuuriset tavat ovat minulle tuttuja. Tämä ”tuttuus” on tutkimukselleni sekä etu että haitta. Huomaan suhtautuvani lähdemateriaaleihin, erityisesti haastatteluihin, hyvin tunteikkaasti. Aikamatka taakse päin, oman lapsuudenajan kyläyhteisöön, hyvällä tavalla sekä itkettää että hymyilyttää.

Olen esittänyt tutkimusaineistoille joukon lisäkysymyksiä pystyäkseni tarkemmin selvittämään U. W. Walakorven sopeutumista paikkakunnalle. Tutkimukseni ensimmäisessä käsittelyluvussa pohdin aluksi (alaluku 2.1) millainen vuorovaikutus syntyi Hämeenkyröön aikuisena muuttaneen kirjailijan ja muun kyläyhteisön välillä. Millaisia mahdollisia jännitteitä

¹⁰ Rätty 1998, 138, 145.

¹¹ Kirjallisessa muodossa oleva esitys henkilön toiminnasta ja hänen elämänsä vaiheista. Tieteen termipankki. Sähköinen lähde

tai ennakkoluuloja tähän vuorovaikutukseen sisältyi? Paikkakuntalaisten haastatteluissa nousee usein esiin vertailu kahden kirjailijan F. E. Sillanpään ja U. W. Walakorven persoonien ja heidän kirjallisten teostensa välillä, vaikka sitä ei haastateltavilta varsinaisesti kysytty. Pyrin selvittämään, millainen näiden kahden kirjailijan välinen suhde oli, syntyikö taiteellista kilpailua, tai ammattikateutta.

Toisen alaluvun (2.2) teemaksi nostan Walakorven tavan käyttää paikkakuntaa ihmisineen tunnistettavasti omien teostensa materiaalina. Se aiheutti usein paheksuntaa ja loukattuja tunteita. Pohdin tässä luvussa, kokiko kirjailija itsensä ulkopuoliseksi, ja halusiko hän mahdollisesti tutkia paikkakunnan ihmisiä ja sen sosiaalisia ryhmittymiä arvostelevin, jopa kriittisin silmin. On mielenkiintoista miettiä myös sitä, minkälaiseksi vaikuttajaksi Walakorpi itsensä kirjailijana koki. Tunsiko hän olevansa auktoriteetti luomassaan fiktiivisessä maailmassa ja kokiko hän käyttävänsä valtaa tai kantavansa vastuuta ympäristöönsä ja sen ihmisiä kuvatessaan? Erään sanonnan mukaan kirjailijuus alkaa siitä mihin tieto päättyy¹², sen jälkeen tarvitaan mielikuvitusta. Kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki nostaa esiin ajatuksen siitä, että kirjailija elää ja toimii samanaikaisesti sekä sisäisessä että ulkoisessa maailmassa. Eletty ympäristö, sen sosiaaliset, toiminnalliset ja taloudelliset puitteet, antavat kirjoittamiselle rakennusaineita, mutta asettavat myös ehtoja. Kirjailijan sisäinen maailma, niin sanottu luova mieli puolestaan mahdollistaa kirjoittamisen.¹³

Kolmannessa käsittelyluvussa avaan ensiksi (alaluku 3.1) sitä, millaisen vastaanoton Walakorven muu kirjallinen tuotanto: runot, pakinat ja näytelmät saivat. Millaisia arvosteluja annettiin eri lehdissä ja miten paikkakuntalaiset Walakorven näihin tuotantoihin suhtautuivat. Walakorven runoja julkaistiin koko hänen päätoimittajuutensa ajan säännöllisesti *Hämeenkyrön Sanomissa*, mutta runokirjoja häneltä ei ilmestynyt enää vuoden 1919 jälkeen.¹⁴ Nuoruudessaan, ennen Hämeenkyröön muuttoaan, Walakorven runot olivat ”sosialistishenkisiä”¹⁵, mutta muuttuivat iän ja poliittisen katsantokannan muutoksen myötä vahvan isänmaallisiksi. Keskeisin Walakorven aiheista kuitenkin läpi vuosien oli luonto, sen kauneus, värit ja tunnelmat.

¹² Kulmala, 2005.

¹³ Leskelä-Kärki 2006, 19.

¹⁴ Runokirja ”Hämäläisiä” vuodelta 1919 jäi Walakorven viimeiseksi julkaistuksi runoteokseksi.

¹⁵ Huotari 1924, 147.

Walakorven pakinat olivat lähes viikoittaista *Hämeenkyrön Sanomien* sisältöä. Pakinoiden teemat vaihtelivat vuodenaikojen, maailmantilanteen tai paikkakunnan tapahtumien mukaan. Walakorpi pyrki pakinoillaan sekä edistämään pitäjän kehitystä että ohjailemaan lukijoiden mielipiteitä haluamaansa suuntaan. Hän kirjoitti mielellään matkakertomuksia, kuvasi sekä kotiseutuaan että kauempanakin sijaitsevia kohteita. Paikallislehden harvinaisen laaja kulttuuritarjonta, kuten kirja-, elokuva- ja teatteriarvostelut, oli myös Walakorven ansiota.

Alaluvussa 3.2 keskityn kirjailijan henkilökuvaan. Tutkin siinä, erosiko Walakorpi ulkoisen tai sisäisen olemuksensa puolesta paikkakunnan muusta väestöstä. Käyttämistäni haastattelumateriaaleista löytyi runsaasti kuvauksia niin Walakorven ulkonäöstä kuin luonteenpiirteistä. Walakorpi puolestaan on romaaneissaan, pakinoissaan ja antamissaan henkilökuvuissa tuonut esiin omaa näkemystä itsestään. Tulkitsen näiden erilaisten tutkimusmateriaalien kautta sitä, millaisena persoonana Walakorpi näyttäytyi kyläläisten silmissä ja millaisen kuvan hän itse halusi itsestään antaa.

1.2 Tutkimusaineisto ja käytetyt metodit

Tutkimusaineistoa tähän työhön löysin niin Walakorven omasta tuotannosta (romaanit, pakinat, runot, muistelmakertomukset) kuin Tampereen yliopiston Kansanperinteenarkistosta saamistani hämeenkyröläisten haastatteluista. Kansalliskirjaston digiarkistosta sain paljon hyödyllistä tietoa ja ajankuvaa 1900- luvun alkuvuosikymmenistä. Sanomalehti *Hämeenkyrön Sanomat* oli keskeinen tutkimusaineisto pohtiessani niin kirjailija, pakinoitsija kuin päätoimittaja Walakorven erilaisia kirjallisia rooleja

Tärkeäksi tutkimusaineistoksi nostan Tampereen yliopiston Kansanperinteen arkistosta saamani hämeenkyröläisten haastattelut. Kysyessäni arkistosta, miksi juuri Hämeenkyröstä oli niin runsaasti haastattelumateriaalia, sain vastaukseksi, että vuonna 1968 Hämeenkyröön järjestettiin kenttätyömatka. Silloisen Kansanperinteen laitoksen henkilökunta ja opiskelijat haastattelivat Erkki Ala-Könnin johdolla paikkakuntalaisia. Kullakin haastattelijalla oli omat aihealueensa, joista tietoa haluttiin saada talteen. Tietoa vastaanotettiin myös aihealueiden ulkopuolelta, jos haastateltava halusi jotain erikseen kertoa.¹⁶

Paikallislehti *Hämeenkyrön Sanomat* uutisoi tulevasta keruutyöstä heti vuoden 1968 alussa (kuva 1)

¹⁶ Piipposen kirje Heikkilälle 09.04.2021.

Hämeenkyrössä kerätään museoesineitä ja talletetaan kansanperinnettä ensi kesänä

Tampereen Yliopiston ylioppilaskunnasta kokoontunut retkikunta saapuu ensi kesänä Hämeenkyröön suorittamaan museoesineiden keräilyä ja tallettamaan pitäjämme kansanperinnettä nauhalle. Alustavan päätöksen mukaisesti aloittaa retkikunta työnsä heinäkuun 22 pnä.

Hämeenkyrön Museo- ja Kotiseutulautakunta oli asian merkeissä koolla kunnantalolla tiistaina. Tampereen Yliopistosta olivat tilaisuudessa mukana kansanperinteen laitoksen johtaja, dos. Erkki Ala-Könni ja ylioppilaskunnan edustaja hum.tiet.kand. Yrjö Tiura.

Museo- ja Kotiseutulautakunnan puheenjohtaja Matti Tuomisto selosti pitäjän museon hyväksi tehtyä työtä ja mainitsi, että museon saaminen kuntoon on tärkeä asia, sillä vanhat esineet alkavat hajota ja kulkenevat yhä enenevässä määrin pois paikkakunnalta.

Käydyssä keskustelussa katsottiin tärkeimmiksi kotiseututyön kohteiksi museoesineiden keruu ja

järjestely sekä seuraavat tutkimuskohteet: Vesistöet kulkuteinä ja niiden hyväksikäyttö, työväenliikkeen historiikki, muistitiedot Hämeenkyrön merkkihenkilöistä (uranurtaajista, raivaajista ja luottamushenkilöistä), vanhan kuvaston keruu ja akyisten aiheiden kuvaus, kirkolliset tavat ja uskonnollinen elämä sekä koulutoimen alkuvaiheet, kansantarinat ja muu perinne. J. E. Sillanpäätiä koskevan muistitiedon nauhoitus ja muistitiedot Kyröskosken tehtaiden alkuvaiheista.

Ylioppilaskunnan retkikuntaan tulee kuulumaan n. 10 opiskelijaa ja he toimivat paikkakunnalla kolmen viikon ajan. Mainittakoon, että viime kesänä suorittivat Tampereen Yliopiston opiskelijat keruutyötä Ikaalisissa, keräten mm. n. 1700 esinettä ja tallettaen kansanperinnettä nauhalle n. 200 tuntia.

Ensi kesänä suoritettavaan kotiseutututkimustyöhön toivotaan kaikkien hämeenkyröläisten antavan mahdollisen apunsa ja tukensa.

Kuva 1. Hämeenkyrön Sanomat No:2, 12.1.1968 Oili Heikkilän kotiarkisto

Käytössäni oli kahdentoista hämeenkyröläisen henkilön haastattelut. Muun muassa Walakorven lesken Elli Walakorven sekä F.E.Sillanpään tyttären Saara Kuitusen muisteluista tehdyt äänitteet. Haastateltavista naisia oli viisi ja miehiä seitsemän. Kahdessa nauhoitustilanteessa oli läsnä kaksi muistelijaa, toisessa aviopari ja toisessa kaksi veljestä. Muissa haastatteluissa paikalla oli vain haastateltava ja haastattelija. Haastateltavien syntymäajat olivat vuodesta 1879 vuoteen 1917 saakka, eli haastatteluhetkellä he olivat 51–89 vuotiaita. Haastateltavat muistelivat kirjailija U.W. Walakorpea kymmenen vuotta hänen kuolemansa jälkeen. Mielestäni Walakorven merkitys paikkakunnalle näkyy hyvin siinä, miten paljon ihmisillä riitti hänestä muistikuvia ja tarinoita vielä vuosikymmenen kuluttua. Muisteluissa nouse vahvasti esiin kolme teemaa. Ensiksi Walakorven teokset ja niiden henkilöhahmot, toiseksi Sillanpään ja Walakorven keskinäinen vertailu sekä ihmisinä että teostensa kautta ja kolmanneksi Walakorven asema kyläkunnan yhteisissä toimissa. Eräs haastateltavista on oma isäni Matti Tuomisto. Hänen kertomansa tarinat olen kuullut useasti lapsuuteni aikana. Näen edelleen elävästi isän istumassa keinutuolissa ja itseni pirtin penkillä

hän­tä kuuntelemassa. Samalla tavalla myös muiden haastateltavien kertomukset, äänet ja puheentapa kietoutuvat yhteen omien muistojeni ja kokemusteni kanssa.

Walakorven kirjailijan uraa ja hänen tuotantoaan ei ole kovin paljon tutkittu, vaikka hän oli kirjailijana varsin tuottelias ja aikansa lukijoiden suosiossa. Kirjasampo listaa Walakorvelta 82 erilaista julkaisua; runoja, näytelmiä, novelleja ja romaaneja. Muutamista kirjoista löytyy jonkin verran tietoa Walakorven elämänvaiheista. WSOY:n vuonna 1954 julkaisema kirja *Aleksis Kivestä Martti Merenmaahan: Suomalaisten kirjailijain elämäkertoja* sisältää seitsemän sivuisen muistelmakertomuksen kirjailijan elämästä hänen itsensä kertomana. Muita Walakorven elämää valottavia teoksia ovat esimerkiksi kirjailija Ensio Rislakin toimittama *Me kerromme itsestämme: kirjailijoiden yhteisjulkaisu* (Otava 1946). Walakorven siihen laatima otsikko ”*Hurskaan kurjuuden*” *syntymä­si­joilta* kertoo jo sinällään mitä ajankohtaa ja paikkakuntaa Walakorpi tässä, omasta elämästään kertovassa pakinassaan, korostaa. Kirjailija ja toimittaja Waldemar Rantojan teoksessa *Eteläpohjalaisia kirjailijoita* (WSOY 1935) esitellään Walakorven lapsuutta ja kirjailijan uran alkuvaiheita. Sen mukaan jo lapsuutensa päivinä tuleva kirjailija oli vilkas ja terävä-älyinen, poikien leikkien luontainen johtaja.¹⁷

Walakorpi oli ahkera pakinoitsija. Hän julkaisi toimittamassaan paikallislehti *Hämeenkyrön Sanomissa* pakinoitaan lähes viikoittain. Pakinoiden tutkimuskäytön haasteeksi nousi niiden runsaus. Lehden ensimmäisenä julkaisuvuonna 1922 niitä löytyi yhteensä 54 kappaletta. Jos pakinoiden määrä olisi joka vuonna yhtä suuri, niin 35 vuoden aikavälillä niitä saattaisi löytyä jopa 1800 kappaletta! Toki pakinoiden vuosittainen määrä vaihteli, ja ajan myötä myös Walakorven pakinointi lehdessä väheni.

Vuonna 1986 kirjallisuudentutkija Panu Rajala kokosi sanomalehti *Hämeenkyrön Sanomissa* ilmestyneitä Walakorven pakinoita vuosilta 1922–1943 kirjaksi nimeltä *U. W. Walakorpi pilkistyksiä Hämeenkyröön ja lähiseuduille*. Tämä kokoelma jo valmiiksi kerättyjä parhaita ”pilkistyksiä”¹⁸ antoi yleiskuvan Walakorven pakinoiden aiheista ja helpotti laajaan materiaaliin tutustumista. Pakinat muodostivat tärkeän tutkimuslähteen tähän työhöni ja auttoivat hahmottamaan kuvaa sekä Walakorvesta itsestään että siitä ympäristöstä, jossa hän eli ja työskenteli.

¹⁷ Rantoja 1935, 63.

¹⁸ Rajala 1986, 5.

Joululehti Kyrön Joulussa ilmestyi vuonna 1986 Panu Rajalan kirjoittama kertomus *Se ei saa olla sokerista, joka rupeaa kirjailijaksi*.¹⁹ Se valottaa kirjailija Walakorpea hänen varhaisemman kirjailijauransa ja nuoruudenkirjeittensä kautta. Samoin Panu Rajalan F. E. Sillanpäästä kirjoittamista elämäkertateoksista löytyy useita viittauksia U. W. Walakorpeen.

Historioitsija Asko Mielonen on blogissaan *Ihmettelen!* käsitellyt Walakorven teoksen *Kapina* ja runoelman *Pohjalaiset nousevat* saamaa vastaanottoa sanomalehdissä kirjoitettujen arvostelujen pohjalta.²⁰ Toisessa kirjoituksessaan Mielonen esittelee Walakorven varhaista tuotantoa ja nimenmuutosta Haapasesta Walakorveksi.²¹ Näistä kirjoituksista olen löytänyt sellaista pohjatietoa, jonka perusteella olen pystynyt hahmottamaan Walakorven kirjallista tuotantoa useamman vuosikymmenen ajalta.

Alkuperäisaineistona käytän kahta Walakorven romaania *Sirkka tarttuu ohjaksiin* vuodelta 1948 ja *Opettaja Piitan uusi vaimo* vuodelta 1951 taustoittamaan kirjailijan suhdetta kyläyhteisöön.²² Walakorpi itse on kertonut, miten hän on tallettanut romaaniin *Sirkka tarttuu ohjaksiin* eräitä elämänsä piirteitä, muistoja siitä onnellisesta ajasta, kun hänen kulkurinelämänsä loppui ja hän asettautui pysyvästi Hämeenkyröön. Romanin keskeisenä teemana on nuorten seurustelu ja siitä koituneet hankaluudet. Walakorpi kertoi myös, että, vaikka romaanissa tapahtumat sijoittuvat sodan jälkeiseen pula-aikaan (ilmestymisvuosi oli 1948,) niiden juuret ovat paljon vanhemmalta ajalta.²³ Uskon hänen tässä viittaneen seurustelu-aikaan morsiamensa kanssa aivan 1920-luvun alussa.

Romaanin toinen merkittävä sisältö on kyläläisten keskinäiset ihmissuhteet. Muistan lapsuudessani kerrotun, että paikkakuntalaiset tunnistivat tai olivat tunnistavinaan Walakorven ihmiskuvauksista omia tai naapureittensa luonteenpiirteitä. Se herätti ihmisissä toisaalta paheksuntaa ja toisaalta vahingoniloa. Myös romaani *Opettaja Piitan uusi vaimo* nostatti samasta syystä kohua paikkakunnalla. Historioitsija Asko Mielonen kertoo blogissaan *Ihmettelen*, että opettaja Piitan esikuva oli paikkakunnalla aktiivisesti toiminut kansakoulunopettaja Matti Lähteenmäki ja arvelee, että kirjailija osoitti tällä kirjallaan

¹⁹ Kyrön Joulu 1986, 32–37

²⁰ Mielonen 2018. Sähköinen lähde.

²¹ Mielonen 2019. Sähköinen lähde.

²² Suurin osa Walakorven romaaniutuotannosta (julkaistuja romaaneja yhteensä 23 kappaletta) oli syntynyt ennen hänen Hämeenkyröön muuttoaan, eikä niillä ollut yhtymäkohtia paikkakuntaan ja sen ihmisiin. Hämeenkyrössä kirjoitettuja romaaneja oli kahdeksan kappaletta, joista alkuperäisaineistoksi valikoin mainitsemani kaksi teosta. Niiden tapahtumapaikkoja ja henkilöitä pidettiin paikkakunnalla erityisen tunnistettavina.

²³ Walakorpi 1954, 539.

”keljuilijanlahjansa”.²⁴ Kirjojen nostattama kohu lisäsi niiden myyntiä. Useat Walakorven teokset loppuunmyytiin Hämeenkyrössä jo ennen varsinaista joulusesonkia.²⁵ Pyrin käytössäni olevista haastatteluista etsimään näihin tunnistettuihin henkilöihin viittavia mainintoja.

Sanomalehti *Hämeenkyrön Sanomat* täyttää tänä vuonna 100 vuotta. Lehden perustajajäsenestä ja pitkäaikaisesta päätoimittajasta U. W. Walakorvesta kertomiselle oli suorastaan ajallinen tilaus. Samalla tulen kertoneeksi ja kerranneeksi pienen palan paikallislehden omaa historiaa. Lehden 75- vuotishistoriikki on Paula Hihnalalan vuonna 1997 kirjoittama teos. Se muodostui keskeiseksi lähtökohdaksi tutkimukselleni. Kansalliskirjaston digiarkistosta on saatavilla *Hämeenkyrön Sanomien* digitoidut lehdet vuosilta 1922–1945. *Hämeenkyrön Sanomien* omasta arkistosta sain käyttööni ko. lehden numerot vuodesta 1946 eteenpäin. Näistä lähteistä löysin runsaasti Walakorven kirjoittamia pakinoita, runoja ja matkakertomuksia hänen päätoimittajuutensa ajalta. Ne muodostuivat tärkeäksi tutkimusaineistoksi tähän työhöni.

Hämeen maakunta-arkistosta löytyy U. W. Walakorven ja Kustannusosakeyhtiö Arvi A. Kariston välistä kirjeenvaihtoa. Vuosilta 1936–1943 erilaisia lyhyitä kirjeitä tai postikortteja oli arkistossa vain 14 kappaletta. Ne koskivat lähinnä joululehtiin tulevien pakinoiden aiheita ja palkkioita. Syynä on se, että Walakorpi piti taukoa romaanien kirjoittamisesta peräti 23 vuotta.²⁶ Vuonna 1944, kun Walakorven romaanituotanto uudestaan elpyi, hän voitti Suomen Kirjan järjestämässä kilpailussa kolmannen palkinnon. Kirja ei kuitenkaan ollut Arvi A. Kariston kustantama, joten sitä ei käsitelty tässä kirjeenvaihdossa. Vuosilta 1948–1949 kirjailijan ja kustantajan välisiä kirjeitä löytyi yhteensä 34 kappaletta. Niissä käytiin tarkempaa keskustelua työn alla olevista teoksista, niiden sisällöstä, paino-asuista ja palkkioista.

Lähestyin tutkimusaineistoani käyttämällä laadullista tutkimusta ja aineiston analyysia. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on selkeyttää hajanaista tutkimusaineistoa ja tiivistää sitä tutkimuskysymykselle olennaiseen tietoon.²⁷ Aineiston analyysissä tehtävänäni oli muodostaa oma käsitys tutkittavasta aiheesta, analysoida sitä ja antaa sille merkitys. Tutkija myös valitsee tutkimukselle sopivat metodit ja välineet. Saadut tutkimustulokset ovat siis kiinteästi

²⁴ Mielonen, 2018.

²⁵ Walakorven kirje Arvi A. Karisto Oy:lle 29.12.1947.

²⁶ Romaani *Raha* ilmestyi vuonna 1919 ja seuraava julkaistu romaani *Huhtikuun yö* vuonna 1944.

²⁷ Eskola&Suoranta, 1998, 138.

yhteydessä tutkijaan ja hänen luomaansa tulkintaan aiheesta.²⁸ Tällaista menetelmää voidaan kutsua myös arvoituksen ratkaisemiseksi. Tehdyt havainnot eivät ole niinkään tuloksia, kuin vihjeitä ja johtolankoja, joilla tuota arvoitusta pyritään ratkaisemaan. Mitä enemmän tutkija löytää lähteistään arvoituksen ratkaisevia johtolankoja, sitä paremmin hän, ja myös hänen lukijansa, voivat olla varmoja siitä, että tutkija onnistuu tulkinnassaan.²⁹

Olen litteroinut haastattelumateriaaleja saadakseni ne paremmin ymmärrettävään tekstimuotoon. Näitä haastatteluja olen kuunnellut ja lukenut yhä uudelleen sekä etsinyt niistä sellaisia asioita, jotka antavat vastauksia esittämiini tutkimuskysymyksiin. Oma vaikeutensa on siinä, etten itse ole tehnyt kyseisiä haastatteluja enkä ole voinut määritellä mitä kysytään. Jouduin kuuntelemaan äänitteitä ikään kuin vastakarvaan, eritavalla ja kriittisesti, jotta kuulisin niiden taakse ja pystyisin analysoimaan niitä³⁰. Kyse on ennen kaikkea tulkinnasta, mitä niissä sanotaan ja mitä jää sanomatta.³¹ En voi koskaan olla varma, mitä haastateltava todella tarkoittaa. Puhutussa aineistossa äänen väri, sanojen painotukset tai pienet epäröinnit, voivat kertoa enemmän, kuin tekstimuotoon siirretyissä aineistossa. Toisaalta tekstimuotoinen aineisto riisuu asiasisällön paljaaksi, jolloin siitä on helpompi löytää sen keskeisin sanoma.

Käytin tässä tutkimuksessani hermeneuttiseen ajatteluperinteeseen pohjautuvaa empaattista lukemisen tapaa. Sovelsin sitä myös äänitteiden kuuntelemiseen. Menetelmän kehittänyt kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki painottaa metodissaan sitä vuorovaikutusta mikä syntyy tutkijan ja tutkimuskohteen, eli kahden yksilön välillä. Leskelä-Kärki kuvaa tutkimusprosessia dialogisena tapahtumana, joka vaikuttaa paitsi siihen, millaisena tutkimuskohde tutkijalle näyttäytyy, myös siihen miten tutkijan oma käsitys tapahtumista ja omasta itsestä muuttuu tämän prosessin aikana.³²

Muistelua ja siitä syntyvää muistitietoaineistoa kutsutaan nykyään myös termeillä muistelukerronta ja muisteluaineisto. Puhutusta muistelusta voidaan käyttää sanaa muistelupuhe. Suomeen muistitietotutkimus rantautui kansainvälisen ”Oral History” -liikkeen vaikutuksesta. Siinä haastatteleamalla kerätyt aineistot, kuten liikkeen nimikin ”suullinen

²⁸ Tuomi&Sarajärvi 2009, 20.

²⁹ Alasuutari 1994, 38. Kts. myös Peltonen 1990, 26, 54–57.

³⁰ Mäkelä 2016. Sähköinen lähde.

³¹ Rossin mukaan (2013, 63.) muistamiseen liittyy kiinteästi unohtaminen. Ihmisen aivojen kapasiteetti ei riitä kaiken muistamiseen, eikä kaikkea ole edes tarpeellista muistaa. On tärkeä miettiä myös niitä asioita, joita ihmiset unohtavat ja joista he vaikenavat. Vaikeneminen ja unohtaminen voivat olla myös kollektiivista käyttäytymistä. On yhdessä opittu vaikenemaan tietyistä asioista. Kts. myös Korkiakangas 1996, 38–40.

³² Leskelä-Kärki 2006, 78–86.

historia” antoi ymmärtää, muodostivat merkittävän osan tutkimusaineistosta. ”Oral history” -liike valtasi alaa 1980-luvulla, mutta muistitietoa oli kerätty eri arkistojen ja yhteisöjen toimesta jo paljon aikaisemmin. Teknologian kehittyttyä myös puheen tallentamisesta oli tullut helpompaa. Nykyinen ”oral history” tarkoittaa huomattavasti laajempaa tutkimusaineistoa, kuin pelkästään suullista. Koska muistitietoa on kerätty haastattelujen lisäksi myös tekstimuodossa, on termi muistitietotutkimus laaja-alaisempi ja nykyään Pohjoismaissa ja Baltian maissa käytetympi termi, kuin suullinen historia.³³

Vaikka havainnoin tutkimuskohdettani siinä ympäristössä, joka itselleni on lapsuudesta tuttu, pyrin pitämään mielessäni, että ajallinen viitekehys on eri. En tuntenut kirjailija Walakorpea henkilökohtaisesti ja siitä ajankohdasta, jota tässä tutkimuksessa kuvaan, on kulunut jo useampi vuosikymmen. Tutkijan on mahdotonta täysin samaistua tutkimuskohteeseensa, koska jokaisella ihmisellä on oma ulkopuolisilta salattu minänsä. Uskon, että tarkastelemalla sitä sosiaalista ja kulttuurista ympäristöä, jossa Walakorpi eli, lukemalla hänen omia tekstejään ja kuuntelemalla aikalaisten kertomuksia voin luoda sellaisen henkilökuvan, joka ilmentää ainakin osittain ihminen ja kirjailija U W. Walakorpea.

1.3 Eettiset kysymykset ja tutkimuksen keskeiset käsitteet

Tutkijaa sitoo työssään monet juridiset ja eettiset lähtökohdat, kuten esimerkiksi yksityisyydensuoja tai tekijänoikeudet. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on julkaissut vuonna 2019 ohjeen: *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi*. Sen mukaan tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta. Perustuslaissa (1999/731, 6–23 §) määritellään kaikille kuuluvia oikeuksia, kuten esimerkiksi oikeus elämään ja koskemattomuuteen, uskonnonvapaus, henkilökohtainen vapaus ja oikeus yksityisyyteen. Tutkijan tulee toteuttaa tutkimuksensa niin ettei siitä ei aiheudu tutkimuskohteille merkittäviä riskejä haittoja tai vahinkoja.³⁴

Nykysuuntauksen mukaan tutkijan ei pidä pyrkiä sulkemaan itseään tutkimuksen ulkopuoliseksi, mutta hänen on tunnistettava omat tunteensa ja oman aikansa ajatusmallit sekä pyrittävä kontrolloimaan niitä.³⁵ Erityishaasteen tälle tutkimukselle tuo läheinen suhteeni

³³ Fingerroos & Haanpää 2006, 26–28.

³⁴ Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2020. Sähköinen lähde.

³⁵ Kalela 2001, 15.

paikkakuntaan ja sen ihmisiin. Pyrin käyttämään itsereflektiota tutkimuksellisenä työkaluna ja kirjottamaan auki tuntemuksiani ja ennakkokäsityksiäni. Pohdin tarkasti sitä, miten ne vaikuttavat tekemiini valintoihin ja tulkintoihin.³⁶ Tutkimusprosessi on tutkijalle aina henkilökohtainen kokemus, tutkijan omakin maailmankuva muuttuu, kun hän paneutuu toisen ihmisen elämään ja tunteisiin.³⁷ Kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki sanoo artikkelissaan *Kerrottu elämä. Naishistorioitsija ja toisen ihmisen historian kirjoittamisen ongelma*, että kirjoittaessamme toisesta ihmisestä kirjoitamme mukaan aina myös osan itseämme.³⁸

Pitää huomioida, että historiantutkija käyttää valtaa ja valintaa kohdetta kuvatessaan. Tutkija päättää, mitä tutkii ja miten tulkitsee tutkimustuloksiaan. Hän voi valita, mitä lähteitä käyttää ja mitä jättää käyttämättä. Valta tuo mukanaan tutkijalle vastuun ja nostaa esiin edellä mainittuja eettisiä ongelmia. On tärkeää reflektoida omaa tutkijapositionia koko työn ajan ja ymmärtää, että tehdyt tulkinnat tai valitut näkökulmat ovat vain yksi versio tapahtumista.³⁹

Muistitietotutkimuksen asiantuntija Outi Fingerroosin mukaan refleктоiva paikantaminen on muistitietoon ja kerrontaan pohjautuvassa tutkimuksessa lähes välttämätöntä. Hänen mukaansa se koostuu kolmesta osa-alueesta. Ensimmäinen osa-alue on metodologinen ja epistemologinen reflektio, jossa kirjoitetaan auki kaikki tutkimukseen käytetyt lähteet, rajaukset, menetelmät ja teoriat. Toinen on tutkimuksen ulkoisten merkitysten ja eettisten sitoumusten reflektio, jossa tutkimuksessa tulee avata niitä ulkoisia sitoumuksia, kuten esimerkiksi rahoitusta tai tilaajatahoa, joita tutkimuksella mahdollisesti on. Kolmanneksi osa-alueeksi Fingerroos määrittelee tutkijan itsereflektion. Se velvoittaa tutkijaa aina, kun hänellä omia henkilökohtaisia intressejä, jotka kohdistuvat aiheen valintaan ja käsittelyyn.⁴⁰

Tutkimusprosessissa tutkijana jouduin miettimään jatkuvasti, miten osaan suhtautua tutkimuskohteeseen riittävän herkällä ja eettisesti hyväksyttävällä otteella. Mitä ja miten voinkertoa toisen ihmisen elämästä. Millaisia tulkintoja voin tehdä käyttämieni aineistojen pohjalta ja onko minulla oikeus nostaa niitä julkisuuteen? Pyrin pitämään tämän tasapainoilun oikeasuhtaisuuden ja tarpeellisuuden välillä käynnissä koko tutkimuksen ajan. Kysymys siitä, onko jollakin esiin nostamallani asialla laajempaa kulttuurista merkitystä, vai tuottaako se

³⁶ Parhi&Törölä 2019, 22–25.

³⁷ Leskelä-Kärki 2001, 102–119.

³⁸ Leskelä-Kärki 2001, 118.

³⁹ Sjö&Ahonen 2019.

⁴⁰ Fingerroos 2011, 73–74.

vain tirkistelynomaista näkökulmaa tutkittavan elämään, on siinä keskeinen. Tutkijana minulla on myös velvollisuus huolehtia siitä, että käytetty tutkimusaineisto on sellaisessa muodossa, ettei se vahingoita tutkimuskohteen lisäksi myöskään informantteja.

Käyttämistäni käsitteistä otan ensiksi esiin termin kotiseututunne. Se on keskeisin paikkaan kuulumisen tunteista.⁴¹ Kun tuntee kuuluvansa tiettyyn paikkaan, se muuttuu osaksi omaa kokemusmaailmaa samalla siis osaksi omaa itseä. Paikka itsessään koostuu monenlaisista tekijöistä. Se voi koostua esimerkiksi maisemasta tai paikkaan liittyvistä arvoista ja ihmisistä, paikan kulttuurisista tavoista, totumuksista, tunteista, ihmissuhteista jopa materiaaleista.

Paikallisuus voidaan ymmärtää eräänlaisena vuorovaikutusverkostona, jossa fyysinen läheisyys kohtaa vallitsevan kulttuurisen tason.⁴² Eletään fyysisesti samalla alueella ja koetaan ainakin jossain määrin samanlainen kulttuurinen ilmapiiri. Paikallisuudella voidaan myös nähdä olevan ei-konkreettisia, symbolisia merkityksiä. Mediakulttuurintutkija Mikko Lehtosen mukaan, kun me puhumme paikoista, emme puhu pelkästään maantieteestä, vaan aina myös ihmisistä, heidän tuottamistaan merkityksistä ja mielikuvista. Täten paikat eivät ole pelkästään reaalisia, vaan myös symbolisia.⁴³

Paikallisuus, paikallisidentiteetti ja paikalliskulttuuri ovat käsitteellisiä ja tulkinnanvaraisia määreitä. Paikallisuus merkitsee jotain, joka erottaa sen muista vastaavista yhteisöistä.

Esimerkiksi kyseiselle paikkakunnalle ominaista tapaa elää, toimia tai vaikkapa puhua. Se antaa alueelle oman paikallisidentiteetin ja lähentää sen asukkaita toisiinsa.⁴⁴

Paikallisidentiteetin voidaan nähdä olevan sekä kulttuurisen, sosiaalisen että fyysisen ympäristön vuoropuhelun tulosta.

Eräänlaisen kulttuurisen yhtenäisyyden hämeenkyröläisille ihmisluonteelle on Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen luonut kirjassaan *Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä* vuodelta 1851. Siinä hän antaa paikkakuntalaisista seuraavan, vähemmän mairittelevan kuvauksen:

Turhuus on Kyröläisten päävika; tämä synnyttää itaruuden ja korskeuden. Vaatteilla ja ajokaluilla semminkin öyhätään. Vaimoihmisillä on pyhinä silkki silkin päällä, kultasormuksia ja muita hempuja, miten kullakin on voimaa ja varallisuutta. Muutamia aikoja sitten oli sekä vanhoilla että nuorilla pyhäpäähineeksi silkinen ”myssy”, mutta tämä on jo harventunut.⁴⁵

⁴¹ Koho 2008, 26.

⁴² Byrne 2001, 73.

⁴³ Lehtonen 2004, 176.

⁴⁴ Kaunismaa 1997, 44.

⁴⁵ Yrjö-Koskinen, 1851. Sähköinen lähde.

Kysymys siitä oliko Yrjö-Koskisen kuvaus hämeenkyröläisistä paikkaansa pitävä, vai kävikö niin, että ihmiset alkoivat toteuttaa heihin kohdistuneita oletuksia ja käyttäytyä kuvatulla tavalla, jää mietittäväksi. Näissä kyröläisten luonteenpiirteissä voi kuitenkin nähdä syitä siihen, miksi pitäjään muualta muuttaneen ei ole aina ollut sinne helppo sopeutua. Siirtyminen vierailijasta vakituiseksi asukkaaksi edellyttää ihmiseltä kykyä identifioitua eli samaistua uuteen asuinpaikkaansa. Uskon, että avioliitto hämeenkyröläisen nuoren naisen kanssa ja sitoutuminen paikalliseen kulttuurityöhön helpottivat kirjailija U. W. Walakorven asettautumista paikkakunnalle.

2 Osana yhteisöä

2.1 ”Omankyläläinen”

Omankyläläisten rikkaruohovaltaisimmatkin viljelykset nähdään kernaasti puhtaiksikynittyinä ryytimaina, kun sen sijaan toiskyläläisten hyveitäkin katsellaan usein itsensä Pahan mustaamien silmälasien läpi.⁴⁶

Hämeenkyröläinen ei mielellään sano suoraan ajatuksiaan. Erityistä varovaisuutta noudatetaan, jos pitää luonnehtia tuttua henkilöä. Käyttämässäni kansanperinteen arkiston haastatteluissa tämä kyröläisten piirre nousee hyvin esille. Haastateltavat puhuvat kiertäen ja kaartaen sekä mielellään kumoavat sanotun asian jo seuraavassa sivulauseessa. Esimerkiksi, kun haastattelijä kysyy haastateltavalta: ”Minkäslainen mies se oli, oliko se hiljanen vai?” vastaukseksi tulee: ”Kyllä se paremmin hiljanen oli, mutta ei se erikoisen hiljanen ollu.”⁴⁷ Kysymykseen: ”Näittekö te koskaan sitä Sillanpäätä ja Walakorpea yhdessä?” tulee vastaus: ”Ei ne niin paljon yhdessä olleet, kai ne joskus vähä oli.”⁴⁸ Annettuihin vastauksiin vaikuttaa paljon haastattelijan tapa kysyä. Jos haastattelijä antaa vaihtoehtoja vastaukselle, kuten edellä, niin vastaaja valitsee niistä mielestään osuvimman eikä välttämättä mieti omaa mielipidettään tai ajatustaan tarkemmin.⁴⁹

Tunnusomaista hyvälle haastattelulle on, että haastattelijan ja haastateltavan välille syntyy luottamuksellinen vuorovaikutustilanne. Haastattelu ei ole hetkessä tapahtuvaa jutustelua, vaan pitkään mietitty prosessi. Se vaatii haastattelijalta etukäteisvalmistelua ja jälkikäteen mahdollisuutta purkaa ja pohtia tehtyä haastattelua.⁵⁰ Kansanperinteenarkiston haastatteluista huomaa, että haastattelijä on selvästi sekä nuorempi että koulutetumpi kuin haastateltavat. Haastattelijan käyttämä kieli ja puhetapa ovat ajalle tyypillistä puhetta eli kirjakielistä, virallista ja jäykkää. Vaikuttaa siltä, että häntä jännittää haastattelun teko enemmän kuin haastateltavia. Välillä haastattelijalta katoaa tilanteen hallinta, kun haastateltava ei keskeytä puhettaan muuten, kuin vetääkseen henkeä tai silloin, kun haastateltava vastaa vain lyhyin, yksitavuisin sanoin. Välillä haastateltavat selvästi haluavat suorastaan kiusoitella

⁴⁶ Walakorpi 1948, 7.

⁴⁷ Kper y00959, 1968.

⁴⁸ Kper y00959, 1968.

⁴⁹ Kylmä – Juvakka 2007, 93. Haastattelutilanteessa ei saa liikaa ohjailia haastateltavaa. Haastateltava lähtee helposti myötäilemään haastattelijan ajatuksia. Varsinkin laadullisessa tutkimuksessa koko mielenkiinnon tulee kohdistua haastateltavaan ja hänen kokemuksiinsa.

⁵⁰ Ruusuvoori&Tiittula 2005, 79.

haastattelijaa, esimerkiksi vanhapoikaveljekset saavat puheillaan nuoren haastattelijanaisten aivan hämilleen.⁵¹

Muistitietoaineistoja on pitkään pidetty ongelmallisina niiden lähdekriittisten ja eettisten kysymysten vuoksi. On pohdittu, voiko kerrottua tietoa pitää riittävän luotettavana. Mitkä tekijät vaikuttavat siihen mitä ja miten ihminen muistaa ja millä tavoin kertojan oma minä tekee tulkintoja kerrontaan?⁵² Kun käyttää muistitietoon pohjautuvaa tutkimusmateriaalia, pitää muistaa, että kerrotut aineistot ovat luonteeltaan tulkitsevia. Niitä voidaan tulkita eri tavoin eivätkä ne koskaan ole täysin totuudellisia. Usein ne ilmentävät kertojan oman ajatusmaailman paikantuneisuutta, kulttuurisia sidonnaisuuksia jopa henkilökohtaisia tunnetiloja.⁵³ Vaikka muistitietoaineistot ovat metodologisesti hankalia käyttää, ne ovat silti hedelmällisiä ja tutkimukseen hyvin sopivia lähteitä.

Annetuissa haastatteluissa ihmiset muistelevat Walakorpea omien kokemuksiansa kautta ja antavat erilaisia merkityksiä tapahtumille. Niiden pohjalta piiryy kuvaa siitä kulttuurisesta ja sosiaalisesta yhteisöstä, johon Walakorpi vuonna 1918 asettui. Seuraavaksi perehdyn tarkemmin siihen, millaisia tapoja Walakorvella oli omilla avuillaan päästä tämä yhteisön jäseneksi ja millaisia yhteisiä harrastuksia 1920-luvun alun maaseutuyhteisö tulijalle tarjosi.

Ihmisen kollektiivinen identiteetti vastaa kysymykseen mihin minä kuulun. Kysymys voi olla perheestä, kansallisuudesta, paikkuntalaisuudesta tai muusta sellaisesta ryhmästä, jonka arvot ja uskomukset ihminen kokee itselleen merkityksellisiksi ja joihin hän haluaa identifioitua.⁵⁴ Eräs peruselementti sosiaalisessa kanssakäymisessä on yhteisten odotusten muodostuminen ja sen kautta yhteisön vuorovaikutus.⁵⁵ Seuratoiminta antaa yksilölle mahdollisuuksia osallistua usealla tavalla ja monessa eri roolissa. Walakorpi otti tässäkin itselleen luontaisesti aktiivisen toimijan roolin. Harrastustoiminnan lisäksi sanomalehtityö paikkakunnan ainoassa lehdessä nopeutti ja vahvisti Walakorven asemaa ”oikeana” kyröläisenä.

Hämeenkyrö oli, 1910–1920-lukujen vaihteessa, vauras noin 8 500 hengen maatalouspitäjä, jonka asutus oli keskittynyt sitä halkovien vesistöjen varsille. Maanviljelyksen lisäksi paikkakunnalle oli syntynyt 1800-luvun puolivälin jälkeen koskivoimaa hyödyntävää teollisuutta. Kyröskosken rannalle oli vuonna 1860 perustettu puuvillatehdas, josta

⁵¹ Kper y00954, 1968.

⁵² Ukkonen, Elore 2/2000.

⁵³ Fingerroos 2011, 70.

⁵⁴ Pitkänen&Vestinen 2018, 6–7.

⁵⁵ Mantsinen 2014, 80.

myöhemmin kehittyi ensin puunjalostusyhtiö ja sitten paperi- ja kartonkitehdas.⁵⁶ Vanajan kylästä, jonne Walakorpi asettui asumaan, oli Hämeenkyrön kirkonkylään matkaa noin viisi kilometriä. Sinne kuljettiin asioimaan joko jalan tai hevosella. Lähimpään kaupunkiin Tampereelle pääsi matkustamaan sulan veden aikana säännöllisesti liikennöivän laivan mukana. Laivayhteys oli Siuroon saakka ja siitä eteenpäin matka jatkui junalla Tampereelle. Vakituinen linja-autoliikenne Hämeenkyrön ja Tampereen välillä käynnistyi 1920-luvun alkuvuosina.⁵⁷

Paikkakunnalle muuttaessaan Walakorpi oli 32-vuotias. Nuorena ja ahkerana miehenä hän otti arkipäivän työtehtävien lisäksi innolla osaa paikkakunnan seuratoimintaan. Pitäjässä toimivat Hämeenkyrön Nuorisoseura ja Hämeenkyrön Eteläinen Nuorisoseura saivat hänestä tervetulleen osallistujan. Myöhemmin Walakorven into nuorisoseuratoimintaan laantui. Myös nuorisoseuraliike oli 1950-luvulta lähtien murroksessa koska maaltamuutto ja sodan jälkeinen yhteiskunnan modernisaatio kuihduttivat liikkeen toimintaa.⁵⁸ Walakorpea muistellaan useissa haastatteluissa juuri nuorisoseuratoiminnan puitteissa.

Walakorpi kyllä oli nuorisoseuran johtokunnassa muun muassa rahastonhoitajana hän oli pitkät ajat. Ja hän, hän vaikutti paljonkin tämän Hämeenkyrön Eteläisen Nuorisoseuran toiminnassa, hän näytteli, siis valmistettiin näytelmiä, näytteli ja ohjasi, ohjasi näitä näytelmiä. Hän oli kyllä hyvinkin, hyvinkin tuollainen nuorisoseuran toiminnassa hyvinkin tehokas, tehokas toiminnallisesti ja ja tuolla tavalla henkisesti.⁵⁹

Eräs informantti muisteli Walakorven ottaneen osaa kylän yhteisiin rientoihin muutenkin, kuin vain nuorisoseuran kautta. ”Se kävi semmosissa nuorten leirisä, vähä semmosissa iltamisa ja sitte tosa helaavalkeella⁶⁰, tossa sitte semmosia helaavalkeita pidettiin tosa mäessä, ni se kävi siinä...”⁶¹ Vuonna 1936 tamperelainen *Aamulehti* kuvaili Walakorven yhteiskunnallista osallistumista hänen täyttäessään 50 vuotta:

Hämeenkyrössä hän on erikoisella harrastuksella ollut mukana nuorisoseuratyössä, jota hän monin muodoin on tukenut. Häntä on käytetty puhujana, lausujana, näytelmien ohjaajana jne. Tunnustukseksi tästä on Hämeenkyrön eteläinen nuorisoseura kutsunut hänet kunniajäsenekseen.

⁵⁶ Tarmio&Papunen&Korpela 1968, 138–146.

⁵⁷ Häppölä. Sähköinen lähde.

⁵⁸ Takaveräjä 2017.

⁵⁹ Kper y00958, 1968.

⁶⁰ Helluntain tienoilla vietettäviin helkajuhliin kuuluivat usein myös hela- eli toukovalkeat. Varsinkin Hämeessä, Satakunnassa ja Uudellamaalla oli tapana sytyttää isoja kokkoja aukeille paikoille. Niiden uskottiin myös karkottavan pahoja henkiä ja suojaavan karjaa taudeilta. Päivyri. Sähköinen lähde. Kts. myös Vilkuna, 1983, 226–227.

⁶¹ Kper y00959, 1968.

Erikoisen läheinen on kirjailija Walakorvelle ollut myös Hämeenkyrön Museo- ja Kotiseutuyhdistys, jonka perustajajäseniä ja varapuheenjohtaja hän on. Edelleen suojeluskuntatyössä ja urheilu- ja liikuntakasvatuksessa hän on ollut aktiivisesti mukana. Myös hän on hoitanut erinäisiä kunnallisia luottamustoimia, kuuluu mm. kunnalliseen tuberkuloositoimikuntaan ja Heinijärven kansakoulun johtokuntaan.⁶²

Vaikuttaa siltä, että Walakorpi vilkkaasta seuratoiminnastaan huolimatta pyrki pysyttelemään tavallisten kyläläisten ulko- ja yläpuolella. Kun Sillanpää kaikkine vikoineen ja edesottamuksineen oli kylän oma poika niin Walakorpea pidettiin enemmän syrjään vetäytyvänä ja kirjallisille töilleen omistautuvana, kuin tavallisen kansan parissa viihtyvänä miehenä.⁶³ Walakorpi toimi mielellään johtajana pitäen kiinni arvovallastaan ja asemastaan niin kuin jo aikoinaan poikien leikeissä.⁶⁴ Eräs haastateltava muistelee, miten häntä oli pyydetty juhlatoimikunnan toimesta esittämään elojuhlassa Walakorven kirjoittama runo. Kirjailija kuitenkin halusi, että juhlarunon esittäisi ”oikea” taiteilija. Kun Walakorpi sai tietää, että juhlan tulee juontamaan taiteilija Roine Tampereelta, hän ilahtui ja halusi Roineen runonsa esittäjäksi. Kun selvisi, että Roineella on juhlassa myös pari huumorinumeroa, niin:

...Walakorpi alko yskiin ja sano: Ei se sovi, ei se sovi, että hänen runoansa lausutaan, lausuu sama, joka huumoria esittää, joo ja sitte hän sano, että lues ny sitte hänelle toi runo...(naurahtaa) Minä luin sen sitte parhaan kykyeni mukaan, siä noin suarastaa, ja sitte hän sano, että lausu vaan se, niinhän se meni sitte, eikä siitä moitteita tullu jälkeinpäin.⁶⁵

Walakorven sanomisia ja tekemisiä arvostettiin ja kunnioitettiin hänen tapaansa tuoda esiin uuden kotipaikkansa parhaita puolia. ”Se oli kyllä niin siiste miäs, ettei se niinku sanotu, liannu omaa pesäänsä, että se ei puhunnu hämeenkyröläisistä halveksien.”⁶⁶ Läheinen kanssakäyminen kyläläisten kanssa tuntui kuitenkin puuttuvan. Kirjallisuudentutkija Panu Rajala arvelee pakinassaan vuodelta 1986, että Walakorpi Hämeenkyröön asettauduttuaan ei löytänyt uusia kirjallisia virikkeitä. Rajalan mukaan hän kyllä ”ihannoi hurmaantumiseen asti kyröläistä luontoa, mutta tavallinen kansa ja sen käyttämä jykevä kieli jäivät hänelle vieraksi.”⁶⁷

Syitä Walakorven halusta pysyä etäisenä kyläläisiin nähden voidaan etsiä hänen aikaisemmista elämänvaiheistaan. Hän itse muistelee nuorena tunteneensa häpeää kodin

⁶² Kda Aamulehti, no: 218,14.8.1936 s.4.

⁶³ Kper y00956, 1968.

⁶⁴ Rantoja 1935, 63.

⁶⁵ Kper y00962, 1968.

⁶⁶ Kper y00963/2, 1968.

⁶⁷ Rajala, 1986

huonon taloustilanteen vuoksi.⁶⁸ Ehkä tutustuminen Sillanpään jo nuoruuden vaikeina aikoina helpotti heidän keskinäistä kanssakäymistään myöhemmin. Ei tarvinnut hävetä eikä salailia. Vuonna 1922, kun F. E. Sillanpää haki itselleen rahoitusta Alfred Kordelin säätiöltä, hän pyysi kirjeellä runoilija V. A. Koskenniemeltä hakemukselleen puolta. Tähän kirjeeseen hän lisäsi vetoituksen myös Walakorven puolesta. ”Walakorpi on lähin naapurini. Hän luultavasti hakee myös Kordelinista ja taisin pöhnäpäissäni antaa hänelle jonkin suosituksenkin. Voitaisiin hänellekin minusta kerran jotain antaa; pieneenkin hän olisi tyytyväinen.”⁶⁹ kirjoitti Sillanpää kirjeessään.

Walakorpi aloitti kirjailijauransa käyttäen omaa ristimänimeään Urho Haapanen. Hänet luokiteltiin jonkinasteiseksi työväenkirjailijaksi. *Turun Sanomissa* vuonna 1905 nimimerkki L.S -i. luonnehti runoilijan mielenlaatua Haapasen (Walakorven) runon *Yö, vaikka on synkkä mun sielussain* perusteella:

”Sääliä”, se mies ei muuten kerjää, uhmoa hänen lauluistaan enemmän uhkuu, uhmoa ylhäisiä, jos alhaisiakin, uhmoa koko maailmaa ja taivastakin vastaan. Enimmäkseen sellaista, viehättävän hymysuista nuorukaisen uhmoa! Joskus -ei usein - se laajenee joukkouhmaksi, kuten *Työväen Sonetissa*.⁷⁰

ja tiivistä vielä Haapasen (Walakorven) teoksen *Syksyisiä Säveliä* ja aikalaisrunoilija Rafael Engelbergin teoksen *Työpajan töminässä – elämänorjan lauluja* sisältöä:

Minusta kaikessa tapauksessa Haapasen ja Engelbergin esikoisrunot siinä määrin versovat köyhälistönomaisesta ja sosialistisesta maaperästä, että niitä sopii sanoa työväen runouden toimiksi. Mutta ainoastaan toimiksi, sillä paljo pitempi kehityskulku heillä on edessä kuin takanapäin.⁷¹

Näiden runoteosten ilmestymisvuosi 1905 oli voimistuvan työväenliikkeen sekä poliittisen radikalisoitumisen aikaa. Suurlakko lähti 30.10.1905 liikkeelle laajalla poliittisella pohjalla, mutta nosti työväenpuolueen nopeasti sen keskeiseksi toimijaksi.⁷² Työväenliikkeen toiminnassa muun muassa iltamissa ja muissa juhlatilanteissa runous oli suosittua. Lyhyet ja iskevät runot sopivat hyvin aatteellisen agitaation ja hengennostatuksen välineiksi.⁷³ Suurlakon nostattama hurmos koski kaikkia yhteiskuntapiirejä ja näkyi hyvin myös näissä 19-vuotiaan Haapasen (Walakorven) maailmaa ja taivastakin ”uhmoavissa” säikeissä. Haapanen

⁶⁸ Walakorpi 1954, 537.

⁶⁹ Rajala 1986, 37.

⁷⁰ Kda Turun Sanomat no: 276B, 3.12.1905, 1. kts. myös Mielonen 2018.

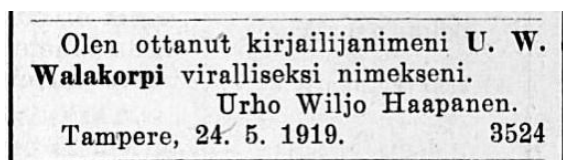
⁷¹ Kda Turun Sanomat no: 276B, 3.12.1905, 1

⁷² Suodenjoki 2012, 63.

⁷³ Rantanen 2007, 18.

(Walakorpi) julistaa haluavansa katkoa maan kahleet luodakseen sen uudestaan. Hän haluaa suurieleisesti kantaa maailman murheet, itkeä ihmisten itkut ja antaa lempeä sekä onnea maan synkeän lapsille. ”Ja et` olis maa tää auringon maa ja sen kansa tää, auringon kansa.”⁷⁴

Vuonna 1908 *Uuden Suomettaren* arvostelija julistaa: ”Urho Haapanen on sosialisti ja hänessä on innostuksen pyhää tulta!”⁷⁵ Kyseessä oli Haapasen (Walakorven) kirjoittaman kolminäytöksisen näytelmän *Torpparit* arvostelu. Tuohon aikaan oli jo kuitenkin käynnistynyt Walakorven poliittinen ”takinkääntö” ja ensimmäisen ilmestyneen romaanin *Marianne* (1909) myötä Haapasen kirjailijanimi vaihtui U. W. Walakorveksi ja lopulta viralliseksi nimeksi vuonna 1919. Muutos tuli julkaista Suomen Virallisessa lehdessä⁷⁶ ja asiasta löytyikin lehden palstoilta seuraava ilmoitus (Kuva 2)

Kuva 2. Kda Suomen Virallinen lehti
28.5.1919

Sosialistinen aate jäi Walakorvelta vähitellen taka-alalle ja kirjoitusten sävy muuttui syvän isänmaallishenkiseksi. Walakorven kohdalla näyttääkin käyneen toteen Winston Churchillin sanomaksi väitetty toteamus ” Ellei nuorena ole radikaali, ei ole sydäntä, ellei vanhana ole konservatiivi, ei ole järkeä.”⁷⁷ Järkeä Walakorven takinkäännössä oli, sillä Hämeenkyrössä vaikutti kansalaissodan jälkeen vahva valkoinen henki, vaikka eduskuntavaaleissa 1919 sosiaalidemokraatit siellä voittivatkin.⁷⁸ Hämeenkyröön asettautuminen, avioituminen talon tyttären kanssa ja paikallislehden päätoimittajaksi nouseminen tuskin olisi työväen runoilijalta vielä tuolloin onnistunut.

Walakorven kiintymyssuhde paikkakuntaan käy selvimmin ilmi hänen lukuisista pakinoistaan, joissa hän usein kiittelee uuden kotiseutunsa luonnon kauneutta. Tutkija Leena Rossin mukaan paikan ja ihmisen välistä tunnesidettä voidaan kuvata käsitteillä paikkaan

⁷⁴ Kda Turun Sanomat no: 276B, 3.12.1905.

⁷⁵ Kda Uusi Suometar no: 203, 4.9.1908, 5. kts. myös Mielonen, 2018.

⁷⁶ Virallisessa lehdessä julkaistiin sellaisia asiakirjoja ilmoituksia ja kuulutuksia, mitkä oli erikseen laissa säädetty siellä julkaistavaksi. Suomen virallinen lehti. Sähköinen lähde.

⁷⁷ Laukka, 2017.

⁷⁸ Lammi 2007, 155.

juurtuminen, paikasta välittäminen ja kiintyminen. Sanalla topofilia tarkoitetaan sellaista ihmisen ja paikan välistä yhteenkuuluvuuden tunnetta, jolloin ihminen tuntee olevansa kotona, juuri omassa paikassaan. Käsite ympäristösuhde puolestaan sisältää kaiken sen, mitä yksilö tuntee, kokee ja tekee siinä ympäristössä, missä elää.⁷⁹

Pakinassaan *Kuinka minä tulin Kyröön* vuodelta 1936 Walakorpi kertoo, miten heidän yhteisenä opiskeluaikanaan F. E. Sillanpää katsoessaan tamperelaisen vuokra-asuntonsa ikkunasta totesi: ” –Tuosta menee tie Kyröön –on hauska nähdä se siinä...” Tuolloin Walakorvella ei vielä ollut mitään tunnesiteitä Hämeenkyröön. Vasta tutustuttuaan itse myöhemmin paikkakuntaan ja muutettuaan sinne asumaan, Walakorpi ymmärsi, mitä Sillanpää kielikuvallaan tarkoitti. Tuosta menee tie Kyröön oli sama asia, kuin tuosta menee tie kotiin. Walakorpi myötäili pakinassaan Sillanpään tuntemuksia ja tiivistä ne vielä lauseeseen: ”Kyrössä on meidän kaikkien hyvä olla.”⁸⁰

Paikallislehden päätoimittajana Walakorvella oli erinomaiset mahdollisuudet tuoda ajatuksiaan esiin. Hän oli merkittävä mielipidevaikuttaja ja käytti arvovaltaansa ja asemaansa tärkeiksi kokemiensa tavoitteiden ajamiseen. Maaseutupitäjiä pidetään yleisesti yhteisöllisinä. Paikallislehdet ovat olleet merkittävässä osassa tämän yhteisöllisyyden ylläpitäjinä. Tiedonvälityksen lisäksi näiden lehtien tehtävänä on tasoittaa yhteisön ristiriitoja ja toimia laajemmissa yhteyksissä paikkakunnan puolestapuhujana. Ne ovat erinomainen väline paikallistunteen ilmaisemiseen, ylläpitämiseen ja muokkaamiseen.⁸¹ Pienissä lehdissä korostuvat päätoimittajan valta ja vastuu niin, että yksi ihminen voi määritellä asiat, joita hän itse pitää yhteisölle ja alueelle parhaimpina.⁸²

Walakorven työtahti oli hengästyttävä. Kerran viikossa ilmestyvän monisivuisen sanomalehden toimittaminen ennen tietokoneaikaa ei ollut aivan yksinkertaista. Toimitus sijaitsi pitkään osittain Walakorven kotona ja osittain aputoimittaja Jalmari Helon kotona Hämeenkyrön kirkonkylällä.⁸³ Ilmoitukset ja muu materiaali vastaanotettiin joko postin välityksellä tai puhelimitse. Painaminen tapahtui vuoteen 1931 saakka *Oy. Maaseudun Sanomain* kirjapainossa Tampereella⁸⁴, jonne kertynyt aineisto toimitettiin todennäköisesti postitse. Walakorpi vastasi laajalti lehden sisällöstä. Hän kirjoitti pakinoita, taidearvosteluja ja

⁷⁹ Rossi 2015, 42.

⁸⁰ Walakorpi, Kda HäSa no:33, 14.8.1936, 2–3.

⁸¹ Sillanpää 2011, 113.

⁸² Sillanpää 2011, 121.

⁸³ Hihnala 1997, 111.

⁸⁴ Vuonna 1931 painotaloksi tuli Tampereen Kivipaino Oy. Hihnala 1997, 48.

selostuksia paikkakunnan tärkeistä tapahtumista. Erityisesti pakinoissa korostui Walakorven muita ohjaileva ja opastava tyyli. Hän neuvoi mielellään lukijoitaan ja pyrki vahvistamaan kulloisenkin ajan hyväksytyä käyttäytymisnormistoa.

Kun selaa Walakorven pakinoita *Hämeenkyrön Sanomien* palstoilta, huomaa miten mielellään hän nosti esiin uuden kotiseutunsa parhaita puolia. Rossin mukaan ihmisen ympäristösuhteeseen kuuluu muun muassa se, että ihminen inspiroituu ympäristöstään ja toimii tätä ympäristöä parantaakseen.⁸⁵ Heti lehden ensimmäisessä numerossa Walakorpi pakinoi otsikolla: ”Kirje Hämeenkyröstä”⁸⁶. Siinä hän ylisti Hämeenkyröläisten yritteliäisyyttä sekä paikkakunnan vilkasta kulttuuritoimintaa, mutta näki ympäristössään myös parannettavaa. Laitilan salmeen pitää saada silta! Sillan merkitys oli Walakorvelle itselleen tärkeä, koska hän asui salmen ”väärällä puolella” ja joutui käyttämään lossia käydessään kirkonkylällä asioimassa.

Tätä sillanrakennusprojektia Walakorpi seurasi kymmenen vuoden ajan useammassa pakinassa.⁸⁷ Vihdoin elokuussa 1932 saattoi päätoimittaja Walakorpi julkaista näyttävän uutisen *Hämeenkyrön Sanomissa* ”Merkkipäivä Hämeenkyrössä. Laitilan salmen silta vihitty tarkoitukseensa.”. Saman lehden numerossa Walakorpi vielä pakinassaan ”Yhden ainoan kerran” kuvaili omia kiitollisia tunteitaan siitä, että silta lopultakin valmistui ja lupasi olla kirjoittamatta siitä enää koskaan!⁸⁸ Walakorven kirjoituksissa näkyi hyvin Rossin määritelmän mukaiset ympäristösuhteeseen liittyvät inspiraatio ja toiminta. Ihmisen ja ympäristön suhdetta voidaan pitää kaksisuuntaisena. Ympäristö tarjoaa yksilölle puitteet, mahdollisuudet sekä rajoitukset, missä toimia. Yksilö puolestaan voi ympäristönsä innoittamana (hyvässä tai pahassa) jättää omat jälkensä ympäristöön.⁸⁹ Walakorven tukemat ympäristön parannustoimenpiteet, kuten kyseisen sillan rakentaminen, edistivät merkittävästi kylän ja laajemmin koko pitäjän hyvinvointia ja kehitystä.

Pakinoista nousee esiin myös eräs Walakorven merkittävä ystävyysuhde. Läheinen Laitilan talo ja sen isäntä Frans Tuomisto tulivat usein mainituksi, kun piti kirjoittaa edistyksellisistä ja yhteiskuntaa rakentavista hankkeista Hämeenkyrössä. Etenkin edellä mainittu

⁸⁵ Rossi 2015, 42.

⁸⁶ Kda HäSa no:1, 1922, 3.

⁸⁷ Suuria uutisia Kda HäSa no: 15, 1922, 3. Eräs korjattava epäkohta Kda HäSa no:19, 1925,3. Historiallinen päätös Kda HäSa no: 10, 1932, 3

⁸⁸ Kda HäSa no: 35, 1932, 2–3. Päätös olla kirjoittamatta sillasta ei kuitenkaan pitänyt, sillä Walakorpi palasi siihen vielä myöhemmin useissa pakinoissaan.

⁸⁹ Rossi 2015, 45.

sillanrakennustyömaa oli Walakorven pakinoiden mukaan pitkälti Tuomiston aikaansaama. Pakinassaan Walakorpi hehkuttaa sillan avajaistunnelmaa: ”Niin – viime perjantai oli Tuomiston Pransun suuri päivä. Hänen hetkensä oli lyönyt. Hän oli saanut Laitilan salmeen sillan. Ja hänen koko olemuksensa säteili.”⁹⁰. Lopuksi Walakorpi, nimimerkillä Kasper, kirjoittamassaan pakinassa toivoi, että kaikilla paikkakuntalaisilla olisi yhtä hyvä olla kuin Tuomiston Pransulla ja paikallisilla Laitilan meijerin maito- ja joppikuskeilla.⁹¹

Frans Tuomiston poika Pekka Tuomisto arveli tämän ystävyyden johtuvan siitä, että molemmat miehet tulivat Hämeenkyröön samoihin aikoihin kansalaissodan jälkeen. Walakorpi vuonna 1918 ja Tuomisto vuonna 1919.⁹² Heiltä puuttuivat suorat sukulaissiteet paikkakunnalle ja ehkä he juuri siksi tunsivat hengenheimolaisuutta toisiaan kohtaan.⁹³ Walakorpi sai puolisonsa kautta sukulaisuus- ja ystävyyssuhteita muihin kyläläisiin, mutta näiden paikkakunnan ”napamiesten” keskinäinen ystävyys vaikuttaa olleen molemmille hyvin tärkeä.

Walakorpi ja Sillanpää elivät aluksi vuokralaisina samassa Ala-Vakerin talossa, ja myöhemmin molemmat rakensivat omat talonsa läheisen järven rannalle vain muutaman sadan metrin etäisyydelle toisistaan.⁹⁴ Walakorpi oli ostanut vuonna 1918 Reinolan talon Vanajan kylästä läheltä Laitilan salmea. Walakorven talon oli aikaisemmin omistanut Hämeenkyrön punakaartin päällikkö Kaarlo Linne ja siellä toimi sisällissodan aikana punakaartin esikunta. Kun Walakorpi avioitui Ala-Vakerin talon tyttären Elli Esteri Vuorisen kanssa vuonna 1920, heille lohkaistiin talosta lisämaata ja nuoripari pääsi toteuttamaan Walakorven haavetta pientilallisen elämästä.⁹⁵ Samaan aikaan rakennettiin naapuritontille Sillanpään huvilamaista rakennusta, joka sai nimekseen Saavutus. Se jäi muutaman ympärivuotisesti asutun vuoden jälkeen perheen vapaa-ajan asunnoksi.⁹⁶ Lehdistökin pani merkille Walakorven ja Sillanpään talonrakennushankkeet. *Kouvolan Sanomat* julkaisi 25.11.1919 alun perin *Aamulehdessä* olleen uutisen. (kuva 3)

⁹⁰ Kda HäSa no: 35, 1932, 3.

⁹¹ Kda HäSa no: 35, 1932, 3.

⁹² Kper y00962, 1968.

⁹³ Heikkilän puhelu Tuomistolle, 2022.

⁹⁴ Walakorpi 1954, 539.

⁹⁵ Walakorpi 1954, 539.

⁹⁶ Rajala 2014, 132–133. Kts. myös Rajala 1983 238–239.

— Kirjailijainme oma-kotihank-
keet. Kirjailija U. B. Walakorpi on
äskettäin ostanut Hämeenkyröstä pal-
tan jolle hän aikoo rakennuttaa itsel-
lään huvilan vakinaiseksi asuinrak-
teeseen.

Samaan pitääjän puuhaa itselleen
omaa-kotia myös hämeenkyröläinen kir-
jailija F. E. Sillanpää. Hänen hu-
vilansa valmistunee jo ensi talven
aikana. — **Kamul.**

Kuva 3, Kda Kouvolan Sanomat 25.11.1919

Naapuruksina vanha ystävyysuhde Sillanpään ja Walakorven välillä tiivistyi entisestään. Kirjailijoiden sekä heidän perheittensä kanssakäyminen oli vilkasta. Naapuriapua annettiin puolin ja toisin tarvittaessa oli sitten kyse kuusiaidan istuttamisesta tai lehmän lypsämisestä. Sillanpää poikkosi usein kirkonkylältä tullessaan tuomaan postia Walakorvelle hihkaisten leikillisesti ikkunan takaa: ”Se Korpi makaa, se makaa taas, se makaa aina!”⁹⁷. Kirjailija Walakorven ja morsiamensa Elli Vuorisen vihkiseremonia oli vuonna 1920 Tampereen hotelli Tammerissa samassa paikassa kuin Sillanpään vuonna 1916. Sillanpää toimivat vihkimisen todistajina ja myöhemmin myös Walakorven vanhimman lapsen kummeina.

Hämeenkyrössä oli vielä kaksikymmentäluvulla tapana pitää suuria kylähäitä. Häät olivat tapa osoittaa vihkiparin ja heidän kotitalojensa varallisuutta ja asemaa. Vain köyhimmät pariskunnat kävivät papin puheilla kahdestaan ilman hääjuhlallisuuksia.⁹⁸ Kuultuaan Walakorven käyneen vihillä naapurikaupungin hotellissa Hämeenkyrön rovasti Lehtonen moitiskeli nuortaparia sanoen, että on ”matkalaukun päällä Walakorpi vihitty.”⁹⁹. Vastavihityllä parilla lienee kuitenkin ollut syynsä pitää hääseremonia pienenä ja poissa kyläyhteisöstä.

⁹⁷ Kper y00952, 1968.

⁹⁸ Koskinen, 1851, 19–118. ”Köyhemmät pariskunnat tulevat usein kahden vaan papin ty`ö vihille, mutta varakkaammilla on ainakin jonkinmoinen pito, joka toisilla kestää neljäkin päivää.” Sähköinen lähde

⁹⁹ Kper y00952, 1968.

Kihlausilmoitus julkaistiin *Aamulehdessä*¹⁰⁰ 9.10.1919 ja haastattelussa Elli Walakorpi muistelee, että kihlusaikaa kesti toista vuotta.¹⁰¹ Tästä voi päätellä, että vihkitapahtuma on ollut aivan loppuvuodesta 1920. Pariskunnan esikoislapsi syntyi maaliskuussa 1921. Tällainen ”luonnollinen syy” oli usein pienten häitten taustalla. Morsiamen vanhempien aikaisempi vastahakoisuus solmittavaa avioliittoa kohtaan saattoi myös vaikuttaa asiaan.¹⁰² Toisaalta esimerkin ottaminen Sillanpäiden vihkiseremoniasta ja halu toimia samalla tavalla oli eräs tapa Walakorvelle lujittaa perheiden välistä ystävyyssuhdetta. Seuraava kuva (kuva 4) on kopio *Aamulehdessä* olleesta ilmoituksesta.

Kuva 4, Kda Aamulehti 9.10.1919.

Talouden hoidossa Walakorven ja Sillanpään perheet erosivat toisistaan. Rahasta oli molemmilla kirjailijoilla puutetta, mutta Walakorvella saatiin perheelle lisäelantoa hoitamalla puutarhaa ja pitämällä kotieläimiä. Sillanpäällä kaikki talouteen tarvittava ostettiin ja usein velaksi. Elli Walakorpi kertoo, että heillä ”pidettiin kanoja, ja lehmä oli aina, niin että voita, maitoa ja kanamunia oli omasta takaa, ja välillä oli antaa niitä Sillanpään perheellekin”¹⁰³. Walakorpi itse teki mielellään puutarhatöitä, mutta kylvötyöt hän jätti vaimonsa tehtäväksi, koska siinä asiassa hän ei luottanut omiin taitoihinsa.¹⁰⁴ Naapurukset hankkivat yhdessä puutarhurin istuttamaan vuonna 1920 molempien tonttien ympärille kuusiaidat. Puutarhuri huomasi eron miesten välillä: ”tekee toi, tää, tämä Walakorpi, auttaa se jotaki, mutta toi toinen kirjaltaja, toi Sillanpää, se ei viitti tehdä mitään!”¹⁰⁵.

¹⁰⁰ Kda Aamulehti no: 232, 1919, 4.

¹⁰¹ Kper y 00952, 1968.

¹⁰² Romaanin *Sirkka tarttuu ohjaksiin* juonen käänneet. Kts. myös Walakorpi 1954, 539.

¹⁰³ Kper y00952, 1968.

¹⁰⁴ Kper y00952, 1968.

¹⁰⁵ Kper y00952, 1968.

Se, että Sillanpää ei mielellään ruumiilliseen työhön tarttunut oli huomattu myös kyläläisten keskuudessa.

Töitähän Sillanpää ei koskaan, siis ruumiillista työtä hän ei kait tehnyt täällä. Vaikka oli kuinka kiire aika, niin ei hän kyllä tarttunu viikatteen varteen, tai haravaan, eikä hangon varteen. Hän oli kyllä ihan henkisen työn tekijä alusta, lähtien. Mutta tosin hän perehtyny oli kaikkiin töihin, että hän osas joka työvaiheen kertoa ja tiesi kaikki nimikkeet ja työkohteet ja sellaiset, että se oli kyllä hänelle selvä, vaikkei hän itse tehnyt töitä.¹⁰⁶

Hämeenkyrö oli 1900-luvun alkuvuosikymmeninä muun Suomen tavoin elinkeinoltaan maatalousvaltaista. 1800-luvun puolivälistä lähtien, kun kansakunnan identiteettiä luotiin valistuksen keinoin, työ ja erityisesti maatyö arvostettiin korkealle.¹⁰⁷ Talonpoikaiset arvot, työnteko ja sen suorittamisen kunnia olivat lähtökohtaisesti jokaisen kunnan kansalaisen velvollisuus.¹⁰⁸ Henkisen työn tekijöitä ei niinkään arvostettu. Kun Sillanpää keskeytyneitten yliopisto-opiskelujen jälkeen vuonna 1913 palasi Hämeenkyröön, hän sai paikkakuntalaisilta liikanimen ”joutilas tohtori”.¹⁰⁹ Walakorvenkin ”oikeaa” työntekoa hieman epäiltiin, mutta hän kuitenkin sanomalehtityönsä ohessa hoiti pientilansa askareita, mikä paikkakunnalla oli hyväksyen pantu merkille.¹¹⁰

Sillanpää perheineen muutti aina kesäksi Hämeenkyrön huvilaansa Saavutukseen. Silloin vierailut ja muu kanssakäyminen Walakorven perheen kanssa oli vilkasta. Walakorvet kävivät useita kertoja vierailulla Sillanpään Helsingin kodissa. Eräällä teatterimatalla Helsinkiin Walakorvet saivat konkreettisesti kokea Sillanpään alkoholismiin ikävät seuraukset. Teatterista piti lähteä kesken esityksen pois. Sillanpään Sigrid-rouva oli varannut käsilaukkuunsa konjakkipullon, jotta saisi miehensä pysymään esityksen ajan paikoillaan. ”Rouva sano, että hän antaa hitaasti sitte sen konjakin, mutta lopulta hän (Sillanpää¹¹¹) lähti pois sieltä, kesken näytöksen ja kapakkaan meni, ja rouva perässä, Hänen täyty tietysti taas, että minkä se meni. Koko ajan se miltei joi, ku me oltiin siellä kylässä.”¹¹² Sillanpään alkoholismi vaati paljon hänen läheisiltään. Sigrid Sillanpään jälkeen kirjailijan toinen vaimo Anna Armia Sillanpää os. Von Herzen ei kestänyt miehensä elämäntapaa, vaan avioliitto purkautui kestätyään

¹⁰⁶ Kper y00962, 1968.

¹⁰⁷ Tapa-tietopankki. Sähköinen lähde

¹⁰⁸ Moilanen 2008, 47–52.

¹⁰⁹ Rajala 1983, 89.

¹¹⁰ Kper y00963, 1968. Kper y 00952, 1968.

¹¹¹ Kirjoittajan lisäys.

¹¹² Kper y00952, 1968.

vuodesta 1939 vuoteen 1941. Loppuelämän vuosina ”taatan” hoidosta vastasi hänen vanhin tyttärensä Saara Kuitunen.¹¹³

Hämeenkyröön muuttaessaan Walakorpi oli jo mainetta saavuttanut kirjailija, Sillanpää vasta aloitti kirjailijan uraansa. Nopeasti asetelmat kuitenkin muuttuivat päinvastaisiksi. Sillanpää nousi oman kirjailijauransa huipulle aina Nobel-palkintoon saakka. Walakorven romaanituotanto ehtyi useamman vuosikymmenen ajaksi. Kun Sillanpää vuosien odotusten ja pettymysten jälkeen vihdoinkin sai 9.11.1939 tiedon Nobel-palkinnosta, julkaisi *Aamulehti* reilun viikon päästä 19.11.1939 sunnuntailiitteessään asiasta laajan artikkelin. Sen oli itseoikeutetusti kirjoittanut kirjailija U. W. Walakorpi.¹¹⁴ Artikkelin otsikko oli *Hämeenkyrö ja Sillanpää* ja sisällöltään se kertoi lähes yhtä paljon Hämeenkyröstä, sen luonnosta ja aikaisemmista merkkihenkilöistä, kuin Sillanpäästä ja hänen palkinnostaan.

Walakorpi tuntui yllättyneen, että Sillanpää sai lopultakin Nobel-palkinnon. Hän näki palkinnon arvovaltaisena ja ainutlaatuisena huomionosoituksena koko suomalaiselle kulttuurille ei pelkästään Sillanpään henkilökohtaisena saavutuksena.

Päivä oli korkeakaarinen merkkipäivä, ja sen polttopisteenä oli, paitsi seppelöityä mestaria itseään Hämeenkyrön pitäjä Suomen Satakunnassa. *Hämeenkyrö*, Sillanpään syntymätienoo, siirtyi tänä historiallisena marraskuun päivänä kulumattomasti kirjallisuudenhistoriaan. Sen nimi kiisi, pitäjän suuren pojan nimen ohella ikään kuin väkevien siipien kantamana kaikkeen maailmaan. Hämeenkyrön asema kulttuuripitäjänä todettiin Tukholmasta tulleen viestin ehtiessä meidän rannoillemme selvemmin ja monin verroin avarammilla aloilla, kuin koskaan ennen.¹¹⁵

Artikkelin etusivulla oli valokuvia niin Sillanpään perheestä kuin Hämeenkyröläisestä maisemasta ja kirjailijalle merkittävistä rakennuksista. Paikkakunnalla varhaisemmin vaikuttaneista merkkimiehistä Walakorpi nosti esiin suomalaisuustaistelija Yrjö-Sakari Yrjö-Koskisen, kirjailijan ja papin Antero Vareliuksen sekä koulumestari Malakias Costianderin. Uudempina merkkihenkilöinä hän mainitsi näyttelijä ja kirjailija Kaarlo Halmeen, näytelmäkirjailija Eero Alpin ja olympiavoittaja Paavo Yrjölän. Artikkelin toisella sivulla Walakorpi kertoi Sillanpään suhteesta Hämeenkyröläiseen luontoon sen kyliin ja ihmisiin. Hän luonnehti Sillanpäästä kotiseuturunoilijaksi, joka ei milloinkaan kiellä kotiseudun merkitystä vaan ammentaa sieltä ideoita ja innoitusta teoksiinsa.

¹¹³ Rajala 1993, 194, 211–213, 256.

¹¹⁴ Walakorpi, Kda Aamulehti no: 313, 19.11.1939. Sunnuntailiite no: 47, 1, 4. Kts. myös Rajala 1983, 277.

¹¹⁵ Walakorpi, Kda Aamulehti no: 313, 19.11.1939. Sunnuntailiite no: 47, 1.

Artikkelin loppuosassa Walakorpi muisteli, miten he vuonna 1916 viettivät yhteisiä kesäisiä tuokioita kirjailija Eero Alpin ja maisteri Heikki Järnefeltin kanssa Sillanpään vanhempien kotona Töllinmäessä. Sillanpää luki miehille otteita työn alla olevasta romaanistaan *Elämä ja aurinko*. ”Kesäiset heleät kuvat täyttivät mielikuvituksemme tulevan mestarin lukiessa, ja luonnossakin vallitsi kesä ja aurinko, niin kuin meidän jokaisen sydämessäkin.” kirjoitti Walakorpi.¹¹⁶ Sanallakaan artikkelissa ei mainittu sitä vallitsevaa maailmanpoliittista tilannetta, mikä hallitsi ylivoimaisesti *Aamulehden* muuta uutisointia. Toinen maailmansota oli jo alkanut Euroopassa ja vain muutaman viikon kuluttua joutui Suomi 30.11.1939 sotaan ylivoimaista vihollista vastaan.

Sillanpään Nobel-palkintoa on arveltu osin talvisodan uhkan nostattaman sympatian osoitukseksi ja poliittisin syin myönnetyksi. Tätä näkemystä lieventää kirjallisuustutkija Panu Rajala Sillanpään elämäkerrassaan *Korkea päivä ja ehto. F. E. Sillanpää vuosina 1931–1964*. Hän muistuttaa, että Sillanpää oli ollut jo kymmenkunta vuotta Nobel-ehdokkaana, eikä Ruotsin akatemialla ollut näihin ehdokkuuksiin mitään poliittisia syitä. Lopulta syksyllä 1939 sekä taiteellinen että poliittinen ilmapiiri puolsivat Sillanpään palkitsemista.¹¹⁷

Toimittaja ja kirjailija Väinö Kolkkala arveli kirjassaan *Taipaleella tapaamiani, muistelmansirpaleita elämäni varrelta* vuodelta 1948, että Walakorpi vanhempana kirjailijana väheksyi alussa nuoremman kirjailijan Sillanpään kirjailijanlahjoja. Hän kertoi, miten Walakorpi tuli vuonna 1915 häntä tapaamaan Viialaan ja kertoi tavanneensa Tampereen aseman odotussalissa erään, toistaiseksi tuntemattoman ”suurisuisen ja leveäliikkeisen kirjailijan”. Kolkkalan mukaan Walakorpi jatkoi vielä yliolkaisesti ”Olipahan vain muuan hämäläinen ylioppilas – On kotoisin Hämeenkyröstä, Sillanpää nimeltään ja on sirotellut kirjoitelmiaan erinäisiin lehtiin Syväri-nimimerkkiä käyttäen.” Muistelmissaan Kolkkala vielä jälkiviisaasti, huomautti, että ”Profetoiminen on vaarallista, veljeni Valakorpi, sillä mitäs nyt sanot ja mihin pensaaseen pääsi pukkaat, kun Sillanpää on saanut jopa Nobelin-palkinnon!”¹¹⁸

Kolkkala itse oli kirjailijana samanlaisessa asemassa kuin Walakorpi. Hänen kirjoittamiaan maalaisaiheisia romaaneja kyllä kiiteltiin, mutta suurempaa arvostusta kirjailijana hän ei saavuttanut. Yhteistä oli myös se, että niin Kolkkalaa kuin Walakorpeakin moitittiin liian

¹¹⁶ Walakorpi, Kda Aamulehti no: 313, 19.11.1939. Sunnuntailiite no: 47, 1, 4.

¹¹⁷ Rajala 1993, 194–197.

¹¹⁸ Kolkkala, 1948, 238. Kts. myös Rajala 1983, 277.

tunnistettavista henkilöihahmoista. Kerrotaan, että Kolkkalan äiti yritti lahjoa poikaansa suurella rahasummalla, ettei tämä julkaisisi kirjoissaan kuvauksia tutuista kyläläisistä.¹¹⁹ Mielestäni molemmat kirjailijat jäivät Sillanpään varjoon ja molemmille heille se lienee myös ollut osin traumaattista. Kolkkalan muistelmista voi lukea selkeää vähättelyä Walakorpea kohtaan ja vastaavasti Sillanpään erinomaisuuden korostamista, niin kirjailijana kuin sanankäyttäjänä.

Walakorven ja Sillanpään välillä vaikuttaa olleen veljellinen ”viha-rakkaussuhde”. Sanailua ja pientä piikittelyä löytyi näiden temperamenttien taiteilijoiden välisessä kanssakäymisessä. Toimittaja Kolkkala muisteli erästä miesten välistä naljailua syyskuussa 1920. Sillanpää, esitteli Walakorvelle ja Kolkkalalle vielä keskeneräistä huvilaansa Saavutusta. Kun Sillanpää kertoi rakentavansa yläkertaan musiikkihuoneen, Walakorpi kysyi, aikoiko isäntä itse aloittaa soittamaan jotain instrumenttia: ”sullahan on sormet paksut kuin halonhakkaajalla, mennä nyt niillä rimputtelemaan pianoa!” hän ilkamoi.¹²⁰ Kolkkalan kertoman mukaan Sillanpää vastasi Walakorvelle hieman tulistuneena:

-Älä sinä nilviäinen siitä huoli! Niillä sormilla on kirjoitettu semmoista joka jää elämään kuoltuaniikin, kun sen sijaan sinun kirjasi ovat kuolleet jo syntyessään. Suotta sinä muutit sinne Ala-Vakerin rakennukseenkin, jossa me ennen asuimme. Vai tahdotko saada sieltä minun henkeäni hajuaistimiisi...¹²¹.

Näissä lainauksissa Kolkkalan kirjasta tulee pohtineeksi syitä, miksi hän haluaa tuoda esiin juuri kyseisiä asioita. Kirjailija Jarkko Tontti mietti esseessään *Kirjailijana olemisesta*, mitkä asiat yleisesti hiertävät kirjailijoiden keskinäisiä välejä. Hän nosti esiin kateuden, kilpailun apurahoista ja keskinäisen kritiikin.¹²² U. W. Walakorpi toimi vuosina 1914–1918 *Aamulehden* teatteri- ja kirjallisuusarvostelijana. Vuonna 1914 hän arvosteli Väinö Kolkkalan esikoisromaanin *Lyyli*. Walakorpi kirjoitti, että Kolkkalan romaani on kirjoitettu ”kepeällä kynällä”, joten sitä on ilo lukea. Hän näki siinä myös heikkouksia. Kirjan alkuosaa hän piti pitkäväteisenä ja sen lukemista hankaloittivat liian monet henkilöihahmot. Walakorpi lievensi arvosteluaan loppua kohti ja arveli, että Kolkkalalla on paikkansa suomalaisessa kirjallisuudessa, kehui kirjan värikästä kieltä ja suositteli sitä lämpimästi lukijoille.¹²³ Tästä, tai joistain muista arvosteluista, on voinut jäädä Kolkkalalle asioita hampaankoloon.

¹¹⁹ Suojanen, 2005.

¹²⁰ Kolkkala, 1948, 242.

¹²¹ Kolkkala, 1948, 242.

¹²² Tontti, 2013.

¹²³ Kda Aamulehti no: 282, 6.12.1914, 6.G73

Kirjailijariidat ratkaistaan yleensä kynällä ja näissäkin teksteissä on nähtävissä pientä sapelin heilutusta puolin ja toisin.

Jos Walakorven ja Sillanpään edellä kuvatussa sanailussa oli kyse taiteilijoiden välisestä keskinäisestä kilpailuasetelmasta, niin viimeistään Nobel-palkinto ratkaisi sen Sillanpään hyväksi. Asia nousi esille myös kyläläisten antamissa haastatteluissa.

Muistan aina Walakorpi, sitte kun he olivat Sillanpäänkin kanssa hyvät perheystävät, ja tapa kun on täällä sitte niin, että juhlissa on sahtia ja semmosta sahtia, joka menee vähän päähän. No, siinä tiätenkin juttu rupee luistaan ja muistan Walakorpi usein oli vähän katkera siitä, että ku hänen kirjansa ei o saannu niin hyvää mainetta, kun on Sillanpään kirjat. Mutta kyllä kai niissä sitten oli se vissi ero, niissä kirjoissa.¹²⁴

Mikäli Walakorpi oli tuntenut Sillanpään uraa kohtaan kateutta tai katkeruutta, ne tunteet ajan myötä lievenivät. Sillanpään vanhin tytär Saara Kuitunen arveli, että elämä myöhemmin tasasi tilit Walakorven (Uuvee) ja Sillanpään välillä. Kun Walakorpi viisikymmenvuotiaana oli aktiivinen, käveli paljon ja piti huolta kunnostaan, oli Sillanpää jo täysin hoidettava.¹²⁵

Mutta, kauheen hyvänä, siis Uuveen ja taatankin, välit silti pysy, ja sit siihen tuli, sitte Uuvee eli, oli hirveen hyvässä fyysisessä ja psyykkisessä kunnossa ja sitte ku taatalta meni muisti ja taatasta 50-vuotiaana tuli vanhus, ni se ehkä autto, se tasapainotti sitte.¹²⁶

Saara Kuitunen muisteli myös, miten hänen aikuistuttuaan heistä Uuveen kanssa tuli hyvät ystävät. Kun Sillanpään ja Kuitusen perhe palasi kesäksi Saavutukseen Walakorpi aina odotti häntä kertomaan Helsingin kulttuurikuulumisia. Kuitunen kertoi, että ”Elli ei mitään kulttuurista ymmärtänyt se pistettiin pois”¹²⁷ ja sitten Kuitunen tarjoili Uuveelle, jonkun ison tai pienemmän juorun Helsingin kulttuuripiireistä.

Walakorpi saavutti Hämeenkyrössä arvostetun aseman. Hän ei ollut läheinen ystävä monenkaan paikkakuntalaisen kanssa, mutta paikallislehden päätoimittajana hän oli jokaisen pitäjäläisen tuntema. Walakorpi rakensi itse omaa julkisuuskuvansa. Vaikuttaa siltä, että hän tarkoituksellisesti pyrki lunastamaan kyröläisyytensä kirjoittamallaan pakinoilla. Usein hän kiitteli niissä paikkakunnan luonnon kauneutta ja sen ihmisten toimeliaisuutta. Joskus hän teki

¹²⁴ Kper y00962, 1968.

¹²⁵ Kper y00951, 1968.

¹²⁶ Kper y00951, 1968.

¹²⁷ Kper y00951, 1968.

rakentavia ehdotuksia epäkohtien korjaamiseen, mutta kuten Matti Lähteenmäki haastattelussaan totesi, hän ei suhtautunut kyröläisiin halveksivasti.¹²⁸

Romaaneissaan Walakorpi puolestaan maksoi kokemansa epäoikeudenmukaisuudet kyläläisille. Ristiriita päätoimittaja Walakorven ja kirjailija Walakorven henkilökuvassa nousee esiin paikkakuntalaisten haastatteluissa.¹²⁹ Päätoimittajana Walakorpi asetteli sanansa huolella ja varoi loukkaamasta ympäristöään. Kaunokirjallinen tuotanto puolestaan syntyy mielikuvituksesta, joten sitä on vaikea syyttää valehtelusta tai tosiasioiden vääristelystä. Henkilökuvat ja sosiaalisten suhteiden kuvaukset ovat kirjailijan vapaasti rakennettavissa.¹³⁰ Niiden avulla kirjailija saattaa piiloviestiä tunteitaan ja mielipiteitään elinympäristöstään. Tätä keinoa Walakorpikin käytti myöhäisemmissä romaaneissaan. Seuraavassa alaluvussa käsittelen tarkemmin kahta Walakorven romaania, jotka ilmestyessään nostattivat kohua paikkakunnalla.

2.2 Paikkakunta ihmisineen kirjailijan materiaalina

Niin, se on esikuvan löytäminen vaikeeta mennä sanoonki, onko se mukava mennä, vaikka tietäski, naapureita... Niin kai joka-ainoo itse löytää, on löytäny itsensä vissii sieltä.¹³¹

Vuosina 1922–1943 Walakorvelta ei ilmestynyt yhtään romaania. Hän keskittyi runojen ja näytelmien kirjoittamiseen sekä palkkatyöhönsä paikallislehden päätoimittajana. Kun Walakorven kirjailijanura käynnistyi hiljaisten vuosien jälkeen uudestaan, hän paatoksellisten rakkaus- tai isänmaallisten romaanien sijaan siirtyi kevyempään kerrontaan. Ensimmäinen uuden aikakauden romaani oli *Huhtikuun yö* vuonna 1944, jolla Walakorpi voitti kolmannen palkinnon Oy. Suomen Kirjan leikillisten romaanien kilpailussa.¹³² Hän kirjoitti sen nimimerkillä ”Aapo Piitta”, jota nimeä käytti sitten erään myöhemmän kirjansa päähenkilön nimenä. Näitä kyläromaneiksi nimittämiään romaaneja Walakorpi kirjoitti toisena luomiskautenaan (1942–1951) yhteensä viisi kappaletta ja sen lisäksi yhden nuorten kirjan ja useita näytelmiä. Vuonna 1948 ilmestynyt *Sirkka tarttuu ohjaksiin* sisälsi kirjailijan itsenä

¹²⁸ Kper y00963/2, 1968.

¹²⁹ Kper y00962, 1968. Kper y00963, 1968.

¹³⁰ Vuorinen 2014, 68–69.

¹³¹ Kper y00952, 1968.

¹³² Kda Aamulehti no:51, 22.2.1944, 4.

mukaan yhtymäkohtia hänen omaan elämäänsä ajalta, jolloin Hämeenkyröstä tuli Walakorven uusi kotipaikka.¹³³

Kustannusosakeyhtiö Arvi. A. Kariston kanssa Walakorpi pohti pitkään romaanin nimeä. Ensimmäinen kirjailijan antama nimiehdotus oli *Surtikon kylässä kummittelee*¹³⁴, josta kustantajan edustaja ei kuitenkaan pitänyt, vaan halusi sitä muutettavan ”arvokkaaksi, mutta samalla kuitenkin kiintoisuutta herättäväksi, vetäväksi.”¹³⁵ Seuraavia Walakorven keksimiä nimiehdotuksia olivat *Ison-Surtikon runoilija-tytär*, *Ison-Surtikon omapäinen tytär*, *Sirkka ottaa ohjaket käsiinsä*, *Sirkka tarttuu ohjaksiin*, *Kylä kylpee valossa ja Maan armas kamara*.¹³⁶ Näistä kustantaja piti parhaana nimeä *Sirkka tarttuu ohjaksiin*¹³⁷, joka sitten päätyikin kirjan lopulliseksi nimeksi. Kirjan kansilehtiluonnoksen väritys ei myöskään ollut kirjailijalle aivan mieluinen. Hän piti sen värejä liian räikeinä ”kaupalliselta kannalta kyllä kai on hyvä tämä kirkasvärisyys, mutta hiukan himmeämpi ehkä silti olisi hauskempi”. Pahin virhe kansilehtiluonnoksessa oli kuitenkin kirjailijan nimi, joka oli kirjoitettu muotoon: W. U. Walakorpi. Tämä ”taiteilijan jonkin verran omituinen haksahdus tietysti vaatii ehdottoman korjauksensa” kirjoitti Walakorpi tuottuneena kustantajalleen.¹³⁸

Tässäkin kirjassa kuten kaikissa Walakorven kyläromaaneissa tapahtumat sijoittuvat hyvin samankaltaiseen maalaishyllyyn, missä kirjailija itse asui. Jos on kulkenut Hämeenkyrön Laitilasta Trossitietä suoraan kohti Heinijärveä tai kääntynyt vasemmalle Vanajaan, Kierikkalaan ja Jumesniemeen päin tunnistaa Walakorven kirjoista yksityiskohtaisia kuvauksia niin teistä, rakennuksista kuin maisemastakin. Sillan (elokuuhun 1932 saakka lossi¹³⁹) pielessä Laitilan salmessa on meijeri, järvenselkä avautuu molemmin puolin ja kumpuilevat viljavainiot ympäröivät asutusta. Ei ole ihme, jos tarkka maantieteellinen asemointi sai ihmiset pohtimaan, sijoittuvatko myös romaanien henkilöt tähän todellisuuteen.

Kirjansa sisältöä Walakorpi kuvailee kustantajalle laveasanaisesti: ”Romaanin aihe on aivan nykyaikainen, käsitellen teos – usein humoristisesti korostaen – eräitä nykyisen, tai ihan juuri läpieletyn ajan ilmiöitä. Varsinainen päähenkilö on ”Ison-Surtikon juureva isäntä, aitoa,

¹³³ Walakorpi 1954, 539.

¹³⁴ Walakorven kirje Karisto oy.lle, 5.4. 1948.

¹³⁵ Karisto oy:n kirje Walakorvelle, 13.4.1948.

¹³⁶ Walakorven kirje Karisto oy.lle, 15.4.1948.

¹³⁷ Karisto oy:n kirje Walakorvelle, 27.4.1948.

¹³⁸ Walakorven kirje Karisto oy.lle, 1.7. 1948.

¹³⁹ Kda HäSa no:35, 26.8.1932, 2.

rehtiä, multa-aatelia edustava hämäläisisäntä”¹⁴⁰, joka on ajan tavan mukaan erehtynyt kasvattamaan niin sanottuja ”mustia”¹⁴¹ sikoja.

Ihmekö, että pelloilla alettiin valkoisen viljan ohella kasvattaa mustaa viljaa ja että navettoihin, läätteihin, karsinoihin ja orsille oli papinkirjat omaavien lehmien, sikojen, lampaitten ja kanojen joukkoon siunaantunut kosolti sellaisia neli- ja kaksijalkaisia, jotka eivät olleet minkään seurakunnan kirjoissa ja kansissa.¹⁴²

Romaanin juonessa kulkee kaksi rinnakkaista teemaa. Ensinnäkin se kuvaa sellaista ennakkoluuloista ja naapureitaan tarkkailevaa maalaiskylää, jossa toisten tekemiset ovat tarkkaan tiedossa ja omia tekemisiä yritetään salailta. Kansanhuollon tarkastajille¹⁴³ naureskellaan, ja yhteistyössä kyläläiset yrittävät ohjata heidän huomionsa pois piilotetuista elintarvikkeista ja eläimistä. Meijerin isännöitsijän epäillään pimittävän osan meijeriin tuotavasta maidosta itselleen ja sen avulla rikastuneen. Huhut ja panettelut leviävät nopeasti suusta suuhun. Romaanissa asia selviää ja oikea syyllinenkin löytyy, mutta aiheettomat juorut saavat kyläläisten keskinäisen luottamuksen horjumaan.

Jos näistä henkilöihahmoista ja tapahtumista kyläläiset tunnistivat itsensä tai naapurinsa, herätti se varmasti paikkakunnalla paheksuntaa ja tulehdutti välejä kirjailijaan. Useissa haastatteluissa tähän Walakorven tapaan käyttää romaaneissaan todellisia henkilöitä ja tapahtumia viitataan yleisluonteisesti. Ei kerrota suoraan missä kirjassa, kenestä tai mistä ne kertovat eikä hyväksytä niiden antamaa kuvaa paikkakunnasta ja sen ihmisistä.¹⁴⁴ Sillanpään tytär Saara Kuitunen puolestaan näkee näissä Walakorven kyläromaaneissa ”agapetusmaisia”¹⁴⁵ piirteitä ja arvelee niiden kerronnan olleen ”paikallista juttuamista ja juoruamista, mutta mukavaa sellaista”.¹⁴⁶ Vain osavuotisesti kylässä asuva Kuitunen pystyi

¹⁴⁰ Walakorven kirje Karisto oy.lle, 5.4.1948.

¹⁴¹ Sota-aikana ja muutamia vuosia sen jälkeenkin kansanhuoltoministeriön ohjeiden mukaan tuotantoeläimet tuli luetteloida, ja niistä saatavat hyödykkeet oli luovutettava valtiolle, lukuunottamatta sitä osaa, joka koski tuottajatalouden omaa kulutusta. Kansanhuollon määräyksien vastaisesti mustan-pörssin kauppaa, tai omaa käyttöä varten salassa tuotetut kotieläimet, vilja, maito tms. elintarvikkeet. olivat ns. mustia tuotteita. Perna&Kivimäki 2005, 140–142. Kts myös Kivimäki&Hytönen 2015, 164–166.

¹⁴² Walakorpi 1948, 135.

¹⁴³ Kansanhuolto-organisaatio perustettiin turvaamaan väestön toimeentuloa sekä säännöstelemään talouselämää poikkeusolojen, kuten sodan aikana. Suomessa se koostui ministeriöstä, kansanhuoltopiireistä ja kunnallisista kansanhuoltolautakunnista. Ne huolehtivat maataloustuotteiden luovutuksista, sekä ostokorttien ja säännösteltävien tarvikkeiden jakamisesta kansalaisille. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde.

¹⁴⁴ Kper y00962, 1968. Kper y00963, 1968.

¹⁴⁵ Agapetus oli kirjailija Yrjö Soinin nimimerkki. Agapetuksen nimellä kirjoitetut teokset kuvaavat 1900-luvun alkupuolen elämää humoristiseen sävyyn.

¹⁴⁶ Kper y00951, 1968.

katsomaan Walakorven romaanien henkilöitä ulkopaikkakuntalaisen silmin riittävän etäältä ja neutraalisti.

Romaanin toinen teema on ”tauluntekijän ja talontyttären” romanssi. Tätä teemaa uskon Walakorven tarkoittaneen puhuessaan yhtymäkohdista omaan elämäänsä. Oikeassa elämässä romanssi oli kirjailijan ja talontyttären välinen. Romanin taidemaalari ei ole tytön vanhempien mielestä talontyttäreille sopivaa seuraa niinpä tämä lähtee kylästä ja palaa takaisin rengiksi naamioituneena. Tällainen väärän henkilöllisyyden juoni on tuttu useista kotimaisista romaaneista ja elokuvista, esimerkiksi *Siltalan pehtori* (Harald Selmer-Geeth 1903/Risto Orko 1934) tai *Laulu tulipunaisesta kukasta* (Johannes Linnankoski 1905/ Teuvo Tulio 1938). Samankaltaisuutta edellä mainittuihin teoksiin on myös päähenkilön sankaruuden korostaminen, se miten ahkeruudella ja luontaisella nokkeluudella esteet voitetaan ja päästään toivottuun lopputulokseen.

Walakorpi oli paikkakunnalle saapuessaan jo aikuinen mies, hänellä oli myös siellä satunnaisia seurustelusuhteita ennen avioitumistaan. Eräs haastateltava muistelee Walakorven alkuaikojä Hämeenkyrössä: ”hän enste rakastu kuulemma Pylsyn Elliin, tohon isäni serkkuun, joka on äitini pikkuserkku, sukua molemmin puolin. Mutta kun Elli oli niin ujo tyttö, niin hurjan hiljanen, kun ei ne riiaa ollenkaan ne Pylsylväiset...”¹⁴⁷. Kirjailija F. E. Sillanpää kuvaa Walakorven alkuaikojen tanssimatkoja kertomuksessaan *U. W. Walakorpi meidän talossa* vuodelta 1918: ”luulen, että elämä hyvinkin hymyilee hänelle siellä, missä silmät vilkahtelevat ja letit heilahtelevat ja nuori kansa, yhä pienimmiksi ryhmiksi hajaantuen kuutamossa retkeilee salokylän runollisilla kujilla ja poluilla.”¹⁴⁸.

Walakorpi oli varmasti huolitellun ulkonäkönsä, taiteellisuutensa ja kohteliaisuutensa ansiosta tavoiteltava poikamies kylän nuorten naisten silmissä. Kun romaanissa *Sirkka tarttuu ohjaksiin*, tarinan päähenkilö ihastuu paikkakunnalle hiljattain saapuneeseen taiteilija Jouniin, se ei ole vanhempien mieleen. He jopa miettivät tyttärensä jättämistä perinnöttömäksi.¹⁴⁹ Toinen sulhasehdokas puolestaan on työteliäs renkimies Anselmi, jota vanhemmat yrittävät saada Sirkkan aviomieheksi. Kirjan lopussa paljastuu, että kyseessä on sama mies ja vanhempien ennakkoluulot taiteilijaa kohtaan hälvenevät. Sirkkan isä yltyy suorastaan kehumään tulevaa vävyään:

¹⁴⁷ Kper y00955, 1968.

¹⁴⁸ Sillanpää 1918, 24–25.

¹⁴⁹ Walakorpi 1948, 40.

- Kuule...kuule, sanoi hän – Kuule...Kun minä kuulin puhuttavan sinusta lurjus, ensi kerran, niin minä olin sinulle vihainen, kuin terveelle, paksuniskaiselle juntikalle, joka lököilee laiskana keskellä Jumalalan kirkasta poutapäivää. Minä en olisi uskonut, vaikka pappi olisi sen minulle käsi piplialla vannonut, että sinä olet tuollainen.
- Millainen? Sano.
- Noin. noin suorapuheinen ja reilu. Vaikka olit herrakin ja maalasit ja ...¹⁵⁰

Hiljattain paikkakunnalle muuttaneena ja huomattavasti morsiantaan vanhempana saattoi Walakorvella seurustelun alussa olla vaikeuksia saada vanhempien hyväksyntää. Kun pariskunta sitten avioitui vuonna 1920, oli Walakorpi jo 34-vuotias ja morsiamensa Elli Vuorinen 19-vuotias. Seurusteluaikaa kesti pitkään Elli Walakorpi muistelee: ”me oltiin toista vuotta enste kihloissaki” eikä talollisen tyttärellä ollut paljon aikaa seurusteluun. Töitä piti tehdä iltamyöhään ja huvitukset jäivät vähemmälle.¹⁵¹ Kuten kirjassa, myös oikeassa elämässä taiteilijan ja talontyttären suhde johti lopulta avioliittoon ja oman kodin rakentamiseen. Perinnöttömäksi ei tytärtä tehty muisteli kirjailija Walakorpi, vaan ”Aikanaan sai pientilani lisämaata Alavakerin talosta vaimoni perintönä.”¹⁵²

Walakorpi morsiamineen oli kihlamatkallaan Tampereella otattanut studiokuvan nuorestaparista. Kansanperinteen arkistosta löytyy seuraava kuva (kuva 5)

¹⁵⁰ Walakorpi 1948, 290.

¹⁵¹ Kper y00952, 1968.

¹⁵² Walakorpi 1954, 539. Kper y00954, 1968.

Kuva 5, Studiokuva kihlaparista. Kper Hämeenkyrö/ 0287.

Toinen tässä tutkimuksessa käsittelemäni Walakorven romaani on *Opettaja Piitan uusi vaimo* vuodelta 1951. Sen päähenkilö, opettaja Aapo Piitta, oli paikkakunnalla tunnistetuin Walakorven luomista henkilöihahmoista. Eräs haastatelluista viittaa tähän kertoessaan:

Ne kirjat on nyt pikkasen niinku, miten sanois, ku kylän juoruja. Niistä Walakorven kirjoista siis kyllä löytää henkilöt, ihan täysin samasta kylästä, hyvin pikkupiirtoja myäten. Niinkun Sillanpään kirjoista ei löydy.¹⁵³

Julkisuudessa käydään usein keskustelua siitä, miten paljon kirjailija voi käyttää todellisia, vielä eläviä tai jo edesmenneitä ihmisiä teostensa henkilöihahmoina. Tällaisista fiktiivisistä teoksista, jotka käsittelevät todellisia tapahtumia ja ihmisiä, käytetään nimitystä avainromaani¹⁵⁴ Aikoinaan suurta kohua herätti Helvi Hämäläisen teos *Säädyllinen murhenäytelmä* (1941). Sen päähenkilön Arturin nähtiin suoraan kuvaavan Hämäläisen entistä rakastettua Olavi Paavolaista. Muina kirjan keskeisinä esikuvina pidettiin aviopari Tyyni ja Oiva Tuuliota. Romaani herätti aikanaan suurta pahennusta kuvatessaan tunnistettavia kulttuurivaikuttajia sarkastisesti ja säälimättä. Se tuotti paljon kärsimystä sekä Tuulioiden että

¹⁵³ Kper y00963, 1968.

¹⁵⁴ Avainromaani on sellainen romaani, jonka keskeisillä henkilöillä ja heihin liittyvillä tapahtumilla on tunnistettavia vastineita todellisuudessa. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde.

Paavolaisen perheille. Kunnianloukkaussyytteitä ei kuitenkaan Hämäläistä vastaan nostettu. Kirja joutui sensuurin alle ja se voitiin julkaista kokonaisuutena vasta yli 50 vuotta ilmestymisensä jälkeen vuonna 1995.¹⁵⁵

Walakorven kirjoittaman romaanin henkilöhahmon opettaja Piitan ulkoinen olemus, asuinpaikka, elämäntapa ja luottamustoiminta nähtiin viittaavan suoraan paikkakunnalla tuolloin eläneeseen opettaja Matti Lähteenmäkeen. Opettaja Lähteenmäki oli rakennuttanut Kaltio-nimisen¹⁵⁶, keltaiseksi maalatun eläkeläishuvilan Laitilan kylän rantapiitta.¹⁵⁷ Myöhemmin talolle myös vakiintui nimitys Rantapiitta. Kuvaus tästä talosta pihapiireineen, värityksineen ja nimityksineen on suoraan siirtynyt Walakorven romaaniin. Kirjan juoni on alaotsikkonsa mukainen *Iloinen kertomus vakavista asioista*. Tekstin iloisuus mielestäni lähentelee farssia¹⁵⁸ niin henkilöiden kuin tapahtumien puolesta.

Jos opettaja Lähteenmäki tunnisti itsensä Walakorven romaanin henkilöhahmoksi, hän ei tuon ajan tavan mukaan nostanut asiasta syytettä.¹⁵⁹ Tuskin Lähteenmäki oli halukas asiasta laajemmin kenenkään kanssa keskustelemaan. Vanha pohjalainen sananlaskukin tietää: ”mitä enemmän tunkiota tonkii, sitä enemmän se haisee”. Miesten keskinäisiä välejä asia kuitenkin saattoi hiertää pitkään. *Hämeenkyrön Sanomien* pitkäaikaisena hallituksen jäsenenä (varajäsen 1943–1957 ja varsinainen jäsen 1957–1960.¹⁶⁰) Lähteenmäellä oli varmasti keinonsa päätoimittaja Walakorpea asiasta tarpeen tullen muistuttaa.

Opettaja Lähteenmäki oli oppilaidensa mukaan pidetty opettaja, jolle koulun menestyminen koulujenvälisissä hiihtokilpailuissa oli sydämen asia.¹⁶¹ Kerrottiin, että hän jätti parhaita hiihtäjiä luokalle varmistaakseen koulunsa menestyksen seuraavanakin vuonna. Tämäkin piirre nousee esiin Walakorven luomassa henkilöhahmossa. Kirjassa opettaja Piitta harmittelee vaimonsa pahansuopia puheita, kun tämä syyttää miestänsä opettajantoimen huonosta hoidosta.

Mutta hän oli muka jättänyt lapsia tarpeettomasti luokallekin puolustaessaan koulunsa kunniaa pitäjän koulujen välisissä hiihtokilpailuissa...Jos oli ollut hyvä

¹⁵⁵ Haavikko, 1997. Hämäläinen, Helvi. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. 7

¹⁵⁶ Kaltio: lähde, lähteensilmä. Suomisanakirja. Sähköinen lähde.

¹⁵⁷ Piitta: joen tai mäen jyrkkä ranta, esim. jokipiitta.

¹⁵⁸ Liioitteleva ja hullutteleva komedia. Saattaa sisältää myös alatyylisiä huumoria ja karrikatyyrimäisiä henkilöahmoja. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde

¹⁵⁹ Tilaston mukaan vuonna 1951 Suomessa oli rangaistukseen johtaneita kunnianloukkausrikoksia 334 kpl, kun esimerkiksi varkausrikoksia oli 5 847 kpl ja väkijoumarikoksia 65 142 kpl. Suomen virallinen tilasto / Tuomioistuinten rikollisuustilasto 1951 ja 1952.

¹⁶⁰ Hihnala 1997, 187.

¹⁶¹ Lindberg, 2018

hiihtäjä viimeisellä luokalla, hän oli jättänyt sen luokalle saadakseen hänestä hyvän hiihtäjän vielä seuraavanakin vuonna ja siten uuden voiton koululle...Tällainen löpöttely oli suunsoittoa, vastoin parempaa tietoa ja oman vaimon kieleltä kuultuna se synnytti tulehduksen korviin. Jos hän olikin jättänyt kilpasille pystyviä yläluokkalaisia luokalle, hän oli tehnyt sen siksi, että he samalla olivat olleet laiskoja oppilaita.¹⁶²

Opettaja Piitan kärjistetyt luonteenpiirteet mahtipontinen, omanarvontuntoinen ja peräänantamaton ovat tuttuja monesta suomifilmistä ja huvinäytelmästä.¹⁶³ Kirjan mukaan häntä pelättiin ja hänelle naureskeltiin, mutta häntä ei juuri uskallettu vastustaa.¹⁶⁴ Oman arvionsa mukaan opettaja Piitta oli:

Pohjaltaan tunteellinen luonne, joka rakasti sopusointua ja rauhaa. Hän pyysi kanssaihmisiltään kovin vähän: saada kuopia kukkona tunkiolla. Mutta ihmiset käyttivät hänestä puhuessaan halventavaa vertausta koirasta, joka muka nosti häntäänsä itse sen vuoksi, etteivät toiset suostuneet sitä nostamaan. Saattoiko olla mitään typerämpää?¹⁶⁵

Romaaninsa alussa Walakorpi kuvaa kirjan päähenkilön katkeroituneen siitä, ettei hän saanut pitämäänsä puhetta julkaistuksi lähikaupungin sanomalehdessä. Piitta oli päättänyt, ettei halunnut olla missään sellaisen ”nurkkalehden” kanssa, vaikka itsekin tilasi kyseistä lehteä vuosittain. Hän pommitti lehden toimitusta säännöllisesti mielipidekirjoituksillaan, joiden arveli päätyvän kateellisen toimittajan omiin kokoelmiin, koska niitä ei lehden palstoilla näkynyt.¹⁶⁶

Todellisuudessa *Hämeenkyrön Sanomien* alkuvuosina lehteen kirjoitti nimimerkki ”M.L.”, joka saattoi hyvinkin olla Matti Lähtenmäki. Tämä nimimerkki tarttui niin kysymykseen yhteisomistajuuden sopivuudesta hämeenkyröläiselle luonteelle¹⁶⁷ kuin Hämeenkyrön historian kirjoittamisen tarpeellisuudesta¹⁶⁸. Myöhemmin lehdessä ilmestyi useita yleisökirjoituksia, jotka oli allekirjoitettu nimellä M. Lähtenmäki tai koko nimellä Matti Lähtenmäki. Kirjailija U. W Walakorpi puolestaan oli kyseisen lehden päätoimittaja vuosina 1922–1957. Jotakin Walakorven toimituksellisesta linjauksesta lienee Lähtenmäelle jäänyt

¹⁶² Walakorpi 1951, 26–27.

¹⁶³ Esim. Nuoren opettajattaren varaventiili (Valtonen 1926), Sanny Kortmanin koulu/Skandaali tyttökoulussa (Kiljander 1902, Edwin Laine 1960) Opettajan emännöitsijä (Jartti 1920).

¹⁶⁴ Walakorpi 1951, 22.

¹⁶⁵ Walakorpi 1951, 24.

¹⁶⁶ Walakorpi 1951, 17–18.

¹⁶⁷ Kda HäSa no: 21, 8.6.1922, 2.

¹⁶⁸ Kda HäSa no: 35, 13.9.1922, 2.

hampaankoloon, koska lehden 10-vuotisjuhlanumerossa hän suorasukaiseen tapaansa kirjoitti asiasta seuraavasti.

Tämän lisäksi on jokaisella kuntalaisella tietääkseni ollut oikeus Hämeenkyrön sanomien palstoilla tuoda ajatuksensa ilmi niistä kysymyksistä, jotka hän katsoo arvosteluaan kaipaavan. (Säädyttömiä sepustuksia ei mikään arvostaan pitävä lehti tietenkään voi julkaista, mutta sehän on eri asia.) Viimemainittua tapaa on täällä kyllä osin käytetty, mutta ei siinä laajuudessa kuin pitäisin suotavana. Avoin keskustelu ja arvostelu on asioille eduksi. Se poistaa kaksi kaikkein pahinta tekijää – tietämättömyyden ja juonittelun, jotka monesti tekevät myönteisen yhteistyön miltei mahdottomaksi. Rehellinen pyykinpesu, olkoonpa vaikka äreämpääkin, jos se suoritetaan aikanaan ja kumpikin kurikoitsija haluaa päästä oikeuden mukaiseen lopputulokseen, johtaa siihen, ettei asiasta jälestäpäin murjoteta, eikä käydyä käräjiä. Tämän tapaisia perheriitoja täällä Hämeenkyrön Sanomien valtakunnassa on kuluneitten kymmenen vuoden aikana kyllä yhden ja toisen asian ympärillä käyty, mutta hyvässä sovinnossa täällä sentään on koko aika elelty ja oltu.¹⁶⁹

Lähteenmäki antoi artikkelissaan palautetta myös hämeenkyröläisyyden liiallisesta korostamisesta. Sillä hän varmaankin viittaasi Walakorven lukuisiin kotiseutuhenkisiin pakinoihin ja varoitti lehden toimitusta kyröläisestä itserakkaudesta. Lehti oli tuolloin käytännössä sama asia kuin päätoimittaja Walakorpi, joten annettu palaute lähetettiin vain yhteen maaliin. Paikallislehden tehtävä oli Lähteenmäen mukaan tuoda pitäjäläisille tietoa kunnallisesta päätöksenteosta ja pitää asukkaansa ajan ja asioitten tasalla. Tähän hän katsoi lehden yltäneenkin. Vielä juhlakirjoituksensa lopuksi Lähteenmäki toivoi, että *Hämeenkyrön Sanomat* pitäisi pesänsä yhtä puhtaana ja kulkisi tietään samaan vaatimattomaan tapaansa kuin tähänkin asti.¹⁷⁰

Walakorpi puolestaan nosti omassa puheenvuorossaan esiin lehden merkityksen kansalaispiirien lähentäjänä ja paikkakunnan yhteishengen tulkkina. Walakorpi korosti, että paikallisia asukkaita tuli ohjata ymmärtämään paremmin toisiaan ja toimimaan yhteisen hyvän puolesta.¹⁷¹ Paula Hihnala kirjoitti lehden 75-vuotishistoriakirjassa, että kunnan merkittävistä teollisuuslaitoksista Kyröskosken puuhiomosta ja paperitehtaasta ei juuri kirjoitettu lehdessä. Ne työllistivät 1930-luvun loppuun mennessä jo yli 900 henkeä, joten niiden merkitys työnantajana oli paikkakunnalle merkittävä.¹⁷² Sisällissodan haavat eivät olleet vielä täysin arpeutuneet ja yhteiskunnallinen kahtiajako maatalousväestön ja

¹⁶⁹ Kda HäSa no: 5, 29.1.1932, 4.

¹⁷⁰ Kda HäSa no: 5, 29.1.1932, 4.

¹⁷¹ Kda HäSa no: 5, 29.1.1932, 1.

¹⁷² Hihnala 1997, 53.

paperitehdasyhdyskunnan välillä oli selkeä. Kun lehti kymmenen vuotta aikaisemmin perustettiin, sen osakkaina oli Hämeenkyrön johtavia suojeluskunnan jäseniä. Myös opettaja Lähteenmäki oli innokas suojeluskuntalainen. Walakorven pyrkimykset saada lehti toimimaan sillanrakentajana eri yhteiskuntaluokkien välillä ei välttämättä miellyttänyt kaikkia lehden osakkaita ja hallituksen jäseniä.

Vielä Walakorven muistokirjoituksessa 22.2.1957, kun Lähteenmäki arvioi edesmenneen päätoimittajan työtappaa, voi havaita arvostelevaa sävyä:

Toimittajana oli W. ehdottomasti puolueeton, jopa siinä määrin, että pidin sitä toisinaan varjopuolena H.S:n kannalta ajatellen. Se luulo, että joku mies sai ilman muuta kirjoituksilleen palstatilaa, on täysi erehdys. Lehtensä painoasua hän valvoi tiukasti ja oli arka julkisen sanan sanontavapauden puolesta.¹⁷³

Kirjallisuuden tutkija Ritva Ylönen on pohtinut Kalle Pääatalo -elämäkerrassaan mitä motiiveja kirjailijalla on kuvata tunnistettavia henkilöitä ikävään sävyyn fiktiivisessä kerronnassa. Hän nostaa Pääatalon suurimmaksi motiiviksi kostonhalun. Ylönen mukaan Pääatalo pyrki kostamaan niin lapsuuden aikaisille nöyryyttäjilleen, kuin ensimmäiselle vaimolleen ja lukuisille naisystävillään.¹⁷⁴ En usko, että Walakorven piikittely opettaja Lähteenmäkeä kohtaan olisi ollut suoranaista kostonhalua. Samassa pitäjässä ja samoissa yhteiskunnallisissa vaikutuspiireissä vuosikymmeniä toimineet miehet olivat varmasti tulleet tuntemaan myös toistensa heikot kohdat. Joissakin asioissa oli saatettu astua toisen varpaille, joko tahattomasti tai tarkoituksella. Paikkakuntalaisten haastatteluiden mukaan opettaja Piitassa kuvatut luonteenpiirteet ilmenivät myös kirjailija Walakorvessa itsessään. Ehkä kyläkunnan tunkiolle ei mahtunut kahta kukkoa.¹⁷⁵

Walakorvella vaikutti olevan useampia kirjailijarooleja. Vakava sanomalehtitoimittaja, kepeä pakinoitsija, maalaileva runoilija ja piikikäs romaanikirjailija. Sanankäyttäjänä Walakorpi oli taitava ja näiden erilaisten rooliensa kautta hän kykeni vaikuttamaan merkittävästi hämeenkyröläiseen kulttuuri-ilmapiiriin. Walakorven romaanit eivät kuitenkaan saaneet paikkakunnalla varauksetonta vastaanottoa. Pitäjällä toisaalta pelättiin ja toisaalta toivottiin, löytyisikö Walakorven uutuuskirjasta oma henkilöahho tunnistettavasti kuvattuna. Meitä lapsia varoiteltiin kyläilemään mennessä nostamasta esiin kirjan tapahtumia ja henkilöitä, niin

¹⁷³ Hihnala 1997, 108.

¹⁷⁴ Ylönen 2017, 20, 80, 149.

¹⁷⁵ Walakorpi 1951, 24.

arkaluonteisina osa pitäjäläisistä koki nämä romaanit. Uskon, että juuri tästä syystä Walakorven kirjailijuutta ei paikkakunnalla arvostettu.

Nyt, kun näiden Walakorven kyläromaanien kirjoittamisesta ja julkaisemisesta on kulunut jo yli 50 vuotta, ne tuskin enää pahoittavat kenenkään paikkakuntalaisen mieltä. Itseäni ainakin huvitti kirjojen lukeminen samalla miettien, kenestäköhän kyläläisestä nyt puhutaan.

Seuraavassa käsittelyluvussa paneudun tarkemmin Walakorven runoihin, pakinoihin ja näytelmiin. Kerron siitä, millaisen vastaanoton ne ilmestyessään kyläläisten puolelta saivat ja millaisia lehtiarvosteluja niistä kirjoitettiin.

3 Walakorven kirjallinen tuotanto ja ihminen niiden takana

3.1 Tuottelias ja monipuolinen sanankäyttäjä

Kuten edellisestä käsittelyluvusta kävi ilmi Walakorven romaanien vastaanotto Hämeenkyrössä oli vaihtelevaa. Toisaalta uutta kirjaa odotettiin ja toisaalta sen sisältämiä sivalluksia pelättiin. Walakorvella oli useita muitakin kirjallisia rooleja, kuin pelkästään romaanikirjailijan. Hän oli tuottoisa runoilija, ahkera pakinoitsija ja innokas näyttämötaiteen tekijä. Seuraavaksi perehdyn tarkemmin Walakorven tuotantoon hänen runojensa, pakinoittensa ja näytelmäkäsikirjoitustensa kautta.

Hänhän oli varsin tuottoisa runoilijana varsinkin. Hänellä on paljon semmosta julkasematonta ja näin meikäläisittäin aatellen varsin kaunistakin runoutta, tosin ei nykyaikasta, hän oli ihan sitä koulukuntaa, mikä, mikä hän oli saanut. Ja kyllä minä olen kumminkin kovin antanut hänelle tunnustuksen siitä hänen, hänen runoilijalahjoistaan, paremminkin kun kirjailijana, proosakirjailijana tai suorasanaisena¹⁷⁶

Annetuissa haastatteluissa Walakorven runot saivat kyläläisiltä varauksetonta kiitosta. Hän julkaisi varhaisempina kirjailijavuosinaan kahdeksan runokirjaa¹⁷⁷, joista osa runoelmia¹⁷⁸. Työskennellessään toimittajana *Hämetär*-lehdessä (1907–1908) Walakorvella oli tapana lisätä runojaan muun tekstin lomaan. Tästä tavasta hän sai oman kertomuksensa mukaan melkoisen läksytyksen lehden tuolloiselta päätoimittajalta Väinö Koivistolta. Häntä uhattiin jopa lopputilillä, jos runoileminen lehden sivulla ei lopu.¹⁷⁹

Walakorpi luokiteltiin vielä 1900-luvun alkuvuosina sosialistiseksi kirjailijaksi, mutta ajan myötä hänen maailmankatsomuksensa muuttui. *Työväen Kalenterissa* Anton Huotari kirjoitti vuonna 1924 käsityksensä Walakorvesta. ”U. V. Valakorpi aloitti niin ikään sosialistina kirjoitellen alkuperäisellä Urho Haapasen nimellä kertomuksia, runoja ja näytelmiä täysin sosialistiseen henkeen (m.m. 3-näytöksinen näytelmä ”työlakko”) Ennen pitkää huomasi hänkin olevansa väärässä seurassa, alkoi kirjoitella toisessa hengessä, U. V. Valakorven nimellä ja tunnustusta saatuaan siirtyi kokonaan porvarien puolelle.”¹⁸⁰

¹⁷⁶Kper y00962, 1968.

¹⁷⁷ Syksyisiä säveliä 1905, Kullervo Tuonelan joella ym. runokuvaelmia 1906, Orjuuden yössä 1906, Suomen päivä 1906, Metsän poika 1910, Kevät-yö 1917, Pohjalaiset *nousevat*, runoelma Suomen vapaussodasta 1918, Hämärälauluja 1919.

¹⁷⁸ Runoelmaksi käsitetään yksittäinen laaja runo tai yhtenäinen runoteos. Suomi sanakirja. Sähköinen lähde.

¹⁷⁹ Walakorpi 1954, 538.

¹⁸⁰ Huotari 1924, 147.

Kun sisällissota vuonna 1918 syttyi, Walakorpi työskenteli tamperelaisen *Aamulehden* teatteri- ja taidearvostelijana. Porvarilliset lehdet ilmestyivät Tampereella vielä maanantaina 28.1.1918, mutta jo seuraavalla viikolla punakaarti miehitti näiden lehtien kirjapainot ja lehtien ilmestyminen pysähtyi. Vasta huhtikuussa 1918, kun taistelut Tampereella olivat päättyneet, lehdet alkoivat uudestaan ilmestyä.¹⁸¹ Kiivaimpien taisteluiden aikana Walakorpi oli punaisten pidättämänä, aluksi ”kotiarestissa” matkustajakoti Hälläpyörässä. Siellä hänellä oli seuranaan muun muassa joukko Tampereen Teatterin näyttelijöitä sekä kirjailija Arvi A. Seppälä ja kuvataiteilija-lavastaja Simo Kaario. Hälläpyörästä heidät siirrettiin kuulusteltaviksi Teknillisen koulun yläkertaan ja myöhemmin vangeiksi Tampereen yhteiskoulun kellariin.

Walakorpi kirjoitti näistä kokemuksistaan *Suojeluskuntalaisen Lehteen* kaksiosaisen, lähes kuusisivuisen muistelman nimeltä *Muistelmia hirmupäivien ajalta Tampereelta*.¹⁸² Hän kuvaili välillä yllättävän leppoisaakin vankinaoloaan. Walakorpi kertoi, ettei haluaisi toistamiseen elää noita aikoja, vaikka niillä oli omat hauskuutensakin. Vaikuttaa siltä, että hän arvosti erityisesti sitä varsin taiteellista seuraa, johon hän vankeutensa aikana päätyi. Walakorpi kertoi heidän olleen ”saman hengen lapsia ja yhteisten harrastusten toisiinsa sitomia.”¹⁸³ Kirjailijan puoliso Elli Walakorpi kertoi myös haastattelussaan miehensä muistelleen tuota vankeusaikaa ja kertoneen, miten Simo Kaario piirsi silloin hänestä muotokuvan. Walakorpi oli vielä kertonut kuinka he, kuin ihmeen kaupalla, lopulta pääsivät kellarista vapauteen.¹⁸⁴

Ensimmäisenä vuonna Hämeenkyröön muuttonsa jälkeen Walakorpi eli hyvin tuottoisaa kirjallista vaihetta. Runoteos *Pohjalaiset nousevat, runoelma Suomen vapaussodasta 1918* julkaistiin elokuussa 1918. Romaani *Kapina* ilmestyi saman vuoden lokakuussa ja marras- ja joulukuussa ilmestyivät *Suojeluskuntalaisen Lehteen* kirjoitetut muistelmat. Ne kaikki käsittelivät tavoillaan juuri käytyä sisällissotaa. Runoelma *Pohjalaiset nousevat* oli laaja, 165-sivuinen eepos. Se sai heti sodan jälkeen paljon huomiota ja yleisesti hyväksyvän vastaanoton.

Tampereen Sanomien arvostelija Eino Palola näki Walakorven runoelmassa paljon hyviä aineksia, mutta myös moitittavaa. Palolan mukaan Walakorpi ei kirjoituksessaan lähde

¹⁸¹ Itsenäisyys 100 v., 2017. Sähköinen lähde.

¹⁸² Kda Suojeluskuntalaisen lehti no:12, 23.11.1918, 2–4. Kts. myös Mielonen, 2018.

¹⁸³ Kda Suojeluskuntalaisen lehti no:12, 23.11.1918, 2–4

¹⁸⁴ Kper y00952, 1968.

sotatantereelle, missä ”jyske ja pauhu on voitolla”, vaan syventyy tutkimaan kansan tunteita ja mielialoja. Palolan mielestä Walakorpi pyrkii selvittämään, miten tavalliset ihmiset näyttäytyvät suurten tapahtumien heijastusvalossa. Toisaalta Palola ei löydä runoelman kielestä mitään uutta ja ”varsinkin hämmästyttää runon perin sovinnainen, kaiken maailman melodraamoista äärimmilleen kulutettu loppusuoritus.”¹⁸⁵ Eino Palola toimi tuolloin paitsi kirjallisuusarvostelijana ja toimitussihteerinä *Tampereen Sanomissa* myös kustannusliike Arvi A. Kariston toisena kirjallisena johtajana.¹⁸⁶ Miehet olivat varmaan tulleet tuntemaan toisensa, vaikuttihan Walakorpikin tuolloin tamperelaisessa lehtimaailmassa ja oli myös kustannusliike Kariston kirjailija. Varmasti Palola juuri tuosta syystä uskalsi sanoa mielipiteensä suoraan ja kannustaa kollegaansa kielelliseen uusiutumiseen.

Korkealentoisen ja hyvin ylistävän arvostelun runoelmasta *Pohjalaiset nousevat* kirjoitti Ilmari Kianto 20.10.1918 *Vaasa* -lehteen, jossa se julkaistiin 6.11.1918. Kianto määritteli Walakorven olevan ”korkeaveisaa ja Jumalan armosta” ja jatkoi, että kyseessä on suomalainen runoelma ”niin sulosoituinen ja elämän punaisiin verisoluihin kiinni kietoutunut, että jos rupeaisin tekemään vertauksia suuret runoepäjumalamme kalpenisivat.” Hän päätti arvostelunsa kertomalla, ettei tunne kirjailijaa henkilökohtaisesti, mutta yksinäisyydessään olevansa ”syvästi liikuttunut tästä suloisesta, siveellisestä ja rintaa repivästä muistokirjasta.”¹⁸⁷

Hyvin samanlaisia tunteja Kianto tilittää Walakorvelle osoitetussa kirjeessään. Valitettavasti en saanut käsiini alkuperäistä kirjettä, enkä tietoa siitä milloin kirje on kirjoitettu. Walakorven puoliso Elli Walakorpi luki haastattelussaan kirjeen nauhalle.

Kiannon kirje Walakorvelle

Walakorpi, en tiedä teistä mitään. Kerran luin ja ihailin *Pohjalaiset nousevat*. Nyt sattui tänä yksinäisyyteni kaameana yönä, olen nimittäin kolmatta vuorokautta yksin, ei koiraakaan kumppaninani Jumalan selän takana, autiossa Turjanlinnassani, jossa helsinkiläiset tulevat hulluiksi. Kohtaloni on tämä. Ja minä, joka harvoin luen runoja jäin ihmettelemään. Te olette Jumalan armosta suuri runoilija yksityiskohdittain ottaen suurempi Eino Leinoa ja armoitetumpi Koskennientä. Mutta mitäpä vertauksista. Ja minä kiitän Teitä ja iloitsen, että saatte sanat ulos, sanat jotka ovat lähellä totuutta. Olisi varmaan korkea hetki nähdä Teitä yhtäkkiä täällä erakon majassa, päättyvän päivän sylissä. Anteeksi, että puhelen itsekseni, se on likanen, kirottu, siunattu fanttasia, antaa tulla vaan. Hauska todeta, ettei Teitäkään liioin näe, eikä tunnu. Niin minulla ei ole mitään

¹⁸⁵ Kda Tampereen Sanomat, no: 153, 8.9.1918, 5. Kts. myös Mielonen, 2018.

¹⁸⁶ Project Runeberg. Sähköinen lähde.

¹⁸⁷ Kda Vaasa no: 222, 6.11.1918, 2. Kts. myös Mielonen, 2018.

asiaa Teille, kirjeeni lienee yhtä mieletön, kuin Jean Sibeliuksen suruni. Nautinto taiteilijalle joskus luoda jotain tarkoituksetonta. Jääkää terveeksi ja jos tulisitte, niin tulkaa yllätyksenä suureen hiljaisuuteeni. Ilmari Kianto¹⁸⁸

Kirje sisälsi samanlaisia ajatuksia, mitä Kianto arvostellussaan kirjoitti. Esimerkiksi vertailua ajan suuriin ”runoepäjumaliin”, jotka kirjeessä nimetään Eino Leinoksi ja V. A. Koskenniemeksi. Kianto mainitsi sekä arvostelussa että kirjeessä yksinäisyyden, johon kohtalo oli hänet asettanut. Kirjeen loppuosa ei helposti avaudu lukijalle. Esimerkiksi sellaiset viittaukset, kuin *Jean Sibeliuksen suruni* tai *taiteilijan nautinto luoda jotain tarkoituksetonta*, vaikuttavat olevan jonkinlaista Kiannon omaa ajatusten virtaa. Voin vain kuvitella, että Kianto on kirjoittanut kirjeen siinä samassa hurmioituneessa tilassa, kuin arvostelunkin, ja ehkä jopa samaan aikaan.

Vuonna 1918, kun runoelma *Pohjalaiset nousevat* ilmestyi, Walakorpi oli vasta hiljattain muuttanut Hämeenkyröön. Hän ei vielä tuntenut itseään hämeenkyröläiseksi vaan on kertonut muistelmissaan tunteneensa voimakasta vetoa eteläpohjalaisiin juuriinsa.¹⁸⁹ Ehkä Kianto itsekin Pohjanmaalla syntyneenä¹⁹⁰ koki siksi veljellistä yhteyttä Walakorpeen. Molemmat kirjailijat halusivat korostaa tukevansa sodan valkoista osapuolta. Kumpikin halusi myös karistaa harteiltaan aikaisemman ”sosialistisen” kirjailijan leiman.¹⁹¹ Mielenkiintoinen yksityiskohta on, että samaan aikaan samassa talossa kuin Walakorven mahtipontinen runoelma, syntyi myös F. E. Sillanpään romaani *Hurskas kurjuus*.¹⁹² Se oli aivan erilainen esitys ja näkemys kansalaissodan tapahtumista¹⁹³, kuin näiden pohjalaisten kirjailijoiden

¹⁸⁸ Kper y00952, 1968

¹⁸⁹ Walakorpi 1954, 537.

¹⁹⁰ Nevala, 2001.

¹⁹¹ Nevalan mukaan sotavuonna 1918 Kianto asettui selkeästi valkoisen rintaman puolelle. Runokokoelmassaan *Hakkaa päälle!* hän unohti aikaisemmat tolstoilaiset ideansa, Näyttää siltä, että kansankuvausten mestari suorastaan hylkäsi köyhälistönsä. Nevala, 2001.

Walakorvesta: Kda Uusi Suometar no: 203, 4.9.1908, 5. Kts. myös Mielonen, 2018.

¹⁹² Walakorpi muisteli, mielestäni jälkiviisaasti, vuonna 1946 teoksessa *Me kerromme itsestämme*, miten samaan aikaan Sillanpään *Hurskaan kurjuuden* luomisen kanssa hän itse kirjoitti toisessa kamarissa ”kepein kynin runoa ja proosaa”. ”Luimme monesti toisillemme iltaisin, mitä päivän kuluessa olimme kirjoittaneet, ja minä muistan elävästi iltahetken, jolloin sain kuulla *Hurskaan kurjuuden* ensimmäiset liuskat. Alussa en ehkä täysin ymmärtänyt kuulemaani, sen kansankuvaus oli siksi uutta, niin loitos totuulta laduilta poikkeavaa. Mutta otteen kipeän persoonallinen sävy vangitsi kuuntelijan oudon lumoavana ja kirpeän satuttavana. Toivolan Juhan koristelematon elämäntarina kuului epäilemättä ainutlaatuisessa todellisuustunnussaan kaikkein parhaaseen, mitä Sillanpää on kirjoittanut ja samalla liikkuma-alansa ahtaudesta huolimatta mittasuhteiltaan avarimpaan, mitä kirjallisuutemme yleensä on synnyttänyt.” Walakorpi 1946, 398–399.

¹⁹³ Rajalan mukaan *Hurskas kurjuus* ilmestyi vuoden 1919 puolella. ”Siinä kuvattiin ”naaiivin punikkivanhuksen” Juha Toivolan elämää alkaen suurista nälkävuosista 1860-luvulla aina vuoden 1918 joukkohautaan asti. Alaotsikoltaan ”päättynyt suomalainen elämäkerta” oli ensimmäinen teos, joka objektiivisesti halusi selittää, miksi hiljainen raatajakansa oli ryhtynyt väkivaltaiseen kapinaan, joka kirjoittajan mielestä kukistettiin tarpeettoman raa’asti.” Rajala, 1998.

teokset. Pohjoissatakuntalainen mäkituvan poika oli huomattavasti humanimpi ja erilaisia ihmiskohtaloita ymmärtävä, kuin pohjalaiset kirjailijaveljensä.

Myös *Hämeenkyrön Sanomien* edeltäjä *Kyrön Sanomat* julkaisi runoelmasta arvostelun. Sen oli kirjoittanut nimimerkki ”-lo”, joka varmaankin oli lehden tuolloinen uutistoimittaja Jalmari Helo. Siinä todettiin, että teos on kauttaaltaan sangen ansiokkaasti kirjoitettu. Juoni kulkee tasaisesti, kieli on kaunista ja aiheen käsittely hienoa.¹⁹⁴ Valitettava kömmähdys arvostelun kirjoittajalle oli kuitenkin sattunut, joka sitten lehden seuraavassa numerossa oikaistiin: ”Kirjailija U. W. Walakorven teoksen *Pohjalaiset nousevat* selostukseen on tullut ikävä painovirhe. Mainitussa selostuksessa puhutaan romaanista, ja käsikirjoituksessa oli aivan selvästi: – kertova runoelma. –”¹⁹⁵. Epäilemättä kirjailija itse oli vaatinut asiaan oikaisua. Lehden vastaavana toimittajana toimi tuolloin kirjailija Eero Alpi, joka hänkin oli Walakorven tuttavista entuudestaan, joten palaute meni varmasti perille.

Vasemmistolainen lehdistö oli ihmeen hiljaa päättynyttä sisällissotaa voittajan silmin kuvaavista kirjoista. Kustantajan maksamia mainoksia oli eri poliittisia suuntausta edustavien lehtien palstoilla ja niissä kirjoja tietysti ylistettiin. Ensimmäinen löytämäni arvostelu, jossa arvioitiin kriittisemmin ajan asenteellista ilmapiiriä, oli *Pohjois-Savo* lehdessä vuonna 1928 ilmestynyt kirjallisuudentutkija Vihtori Laurilan kirjoitus. Laurila kiinnitti huomiota niihin yhtäläisyyksiin, joita oli V. A. Koskenniemen runoelmassa *Nuori Anssi* ja U. W. Walakorven runoelmassa *Pohjalaiset nousevat*. Kummankin päähenkilö oli ”terve ja reipas pohjalainen nuorukainen, joka personoi valkoisen armeijan ihailtavinta puolta, sen uhrimieltä.” Laurilan mielestä käytyjä taisteluja kuvattiin ylistäen voittajaosapuolta unohtaen vastapuolen kärsimykset. Walakorven kevätherkällä runoelmalla Laurila näki olevan ansioita, mutta sen sisältävän myös pingottunutta paatosta, joka ei ole eduksi kuvauksen uskottavuudelle.¹⁹⁶ Voittajapuolen kirjoittamat kuvaukset niin historiankirjoituksessa kuin kertomakirjallisuudessa vahvistivat sisällissodan poliittista luonnetta ja toimivat pitkään ainoana sallittuna totuutena.¹⁹⁷

¹⁹⁴ Kda Kyrön Sanomat no: 26, 27.9.1918, 2.

¹⁹⁵ Kda Kyrön Sanomat no: 27, 4.10.1918, 3.

¹⁹⁶ Kda Pohjois-Savo no 79, 14.7.1928, 7.

¹⁹⁷ Leskelä. Sähköinen lähde.

Samoin kuin työväenliike 1900-luvun alussa käytti runoutta hengennostattajana niin myös kansalaissodan jälkeen nationalistista henkeä luotiin ja vahvistettiin runouden avulla.¹⁹⁸ Yhteiskuntaa pyrittiin yhtenäistämään ja luomaan vahvat käyttäytymisen normit. Ihmisten tunteita säädeltiin sosiaalisesti ja tapa ilmaista niitä oli joko hyväksyttävää tai ehdottoman kielteistä.¹⁹⁹ Erityisesti sotien aikana tunnenormien²⁰⁰ rikkominen oli suorastaan sanktioitua. Runoudessa nousivat esiin sellaiset teemat kuin isänmaan puolustaminen, sankarikuolema ja uhrisymboliikka.²⁰¹

Walakorpi oli kysytty juhlarunoilija. Häntä pyydettiin sekä kirjoittamaan runoja tilaisuuksiin että esittämään niitä. Eräs haastateltava muistelee, että Walakorpi usein lausui runoja ja piti juhlapuheita isänmaallisissa juhlissa.

ja hän lausui runoja kovin, itsetekemiänsä runoja kaikissa suurissa isänmaallisissa juhlissa, ennen sotaa täällä, täällä Hämeenkyrössä oikein ne oli oikein sitte isänmaallista, kun oli niitä lottia ja suojeluskuntien juhlia pidettiin niin tulisia niitä isänmaallisia puheita. Sodan jälkeen ei semmosia uskalla enää puhuakaan, eikä ole paljo mitää ollukaan enää, se on ihan muuttunu sodan jälkeen, mutta se oli niin kovin isänmaallista silloin entisaikaan.²⁰²

Runojen aihepiirit vaihtelivat muuttuvan sotapoliittisen tilanteen mukaan. Kotirintamajuhlissa 11.2.1940 lausuttiin Walakorven runo *Vapaitten miesten tiet*.²⁰³ Vuonna 1942 Walakorpi kirjoitti Kirkkoja Karjalaan -keräyksen hyväksi runon *Tuhkasta nousee Karjala*.²⁰⁴ Rintamamiesten vastaanottojuhlassa 26.11.1944 Kyröskosken Koskilinnassa esitettiin Walakorven runo *Asemiesten palatessa*.²⁰⁵ Vuonna 1944 Walakorpi voitti toisen palkinnon nimimerkillä ”Kierikka” Lounais-Hämeen suojeluskuntapiirin marssilaulukilpailuun kirjoittamansa kunniamarssin myötä.²⁰⁶

Isänmaallisen runouden lisäksi Walakorvelta tilattiin usein kunnallisia tai valtakunnallisia merkkitapahtumia juhlistavaa runoutta. Hämeenkyrön Osuusmeijerin 20-vuotis juhliin

¹⁹⁸ Esimerkiksi V. A. Koskenniemi oli hyvin kysytty tilausrunoilija sotien välisenä aikana (1918–1939). Hänen isänmaalliset runonsa ja puheensa olivat monien juhlatilaisuuksien ohjelmissa. Koppa /Jyväskylän yliopisto. Sähköinen lähde.

¹⁹⁹ Tuomaala, 2004, 301–303.

²⁰⁰ Kulloisenkin ajan sosiaalisesti hyväksytyjä tunteita ja tavat, miten niitä voidaan ilmaista. Rossi, 2020, 21.

²⁰¹ Hollsten 2020, 67–68.

²⁰² ²⁰² Kper y00955, 1968.

²⁰³ Kda HäSa no:7, 16.2.1940, 2.

²⁰⁴ Kda HäSa no: 42, 16.10.1942, 2.

²⁰⁵ Kda HäSa no: 48, 26.11.1944, 2.

²⁰⁶ Kda HäSa no: 14, 7.4.1944, 2.

30.6.1925 Walakorpi kirjoitti juhlarunon nimeltä *Yhteishengen voima*²⁰⁷. Satakunnan pienviljelijäin maakuntaliiton kesäjuhlissa 10.6.1928 kuultiin Walakorven kirjoittama juhlaruno *Maa ja pelto*²⁰⁸ ja Hämeenkyrön lastensuojelupiirin kesäjuhlissa 13.7.1930 neiti Eeva Numminen lausui Walakorven runon *Lapset, vastaisuuden toivo*²⁰⁹.

Walakorven kuoltua hänen leskensä Elli Walakorpi lähestyi Kustannusosakeyhtiö Arvi A. Karistoa. Hän ehdotti kirjeessään 6.3.1957, että kustantaja julkaisisi postuumisti Walakorven vielä julkaisemattoman runokirjan.²¹⁰ Kustannusosakeyhtiö Kariston kirjallinen johtaja Martti Qvist vastasi kauniin kieltävästi. Hän näki Walakorven runoilla olevan ”ikiarvoa” kirjailijan läheisille.

Lainaus Qvistin kirjeestä Elli Walakorvelle.

Suomalainen runoilmaisuus yleensä on jo jättänyt taakseen sen vaiheen, joka ilmeisesti U.W. Walakorvelle oli läheisin, eikä runokokoelma siinä mielessä täytä julkaistavuuden vaatimuksia. Niissä on myös rytmillistä horjahtelua, sanojen katkaisemista ja tiivistämisen puutetta. Ehkä kirjailija pidättyessään lähettämästä kokoelmaa kustantajalle ajatteli kokoelmaa enemmän ”omien iltojensa ilona”. Sellaisena se mielenkiintoisella tavalla täydentää ja tuo merkillisen läheiseksi hänen persoonallisuutensa. -Näissä ajatuksissa palautamme käsikirjoituksen.²¹¹

Modernismi hylkäsi vanhan, riimillisen runomitan lähes täysin. Nykyään loppusoinnollista runoutta käytetään lähinnä laulujen sanoituksissa.²¹² Walakorven runot sopivat rytmiltään hyvin myös lauluiksi. Hänen runouttaan ovat säveltäneet monet suomalaiset säveltäjät. Esimerkiksi Väinö Hannikainen sävelsi vuonna 1926 Walakorven runon *Myöhään*. Selim Palmgren puolestaan sävelsi 1920-luvulla U.W. Walakorven sanoihin teoksen *Phoenix*.

Vuonna 1924 Salon-Uskelan Suojeluskuntatalon vihkiäisissä esitettiin ”tait. U. Eskolan järjestämä ja tireht. R. Mäkisen säveltämä” kuvaelma, joka pohjautui Walakorven teokseen *Pohjalaiset nousevat*.²¹³ Sama teos nousi esiin myös U. W. Walakorven synnyinpitäjässä Alavudella sisällissodan 100-vuotismuistoksi järjestetyssä juhlassa vuonna 2018. Walakorven

²⁰⁷ Kda HäSa no: 27, 3.7.1925, 2.

²⁰⁸ Kda HäSa no: 24, 15.6.1928, 2.

²⁰⁹ Kda HäSa no: 29, 18.7.1930, 1.

²¹⁰ Walakorpi, E. kirjeessä Arvi A. Karistolle, 6.3.1957.

²¹¹ Arvi A. Karisto/Martti Qvist kirjeessä Elli Walakorvelle 19.3.1957.

²¹² Parkkinen, 2004.

²¹³ Uusi Aura no: 317, 21.11.1924, 1.

runoelmaan pohjautuvan runokuvaelmaan *Sota ja sovinto* musiikin sävelsi musiikinopettaja Hannu Antila, ja esiintyjinä toimivat Alavuden lausujat sekä Alavuden puhallinorkesteri.²¹⁴

1950-luvulle tultaessa suomalainen lyriikka alkoi yhä vahvemmin suuntautua kohti modernismia. Vanha, loppusoinnallinen runotyyli koettiin riittämättömäksi kuvaamaan muuttuneen maailman tunnelmia. Ilmiötä kutsuttiin subjektivismiin²¹⁵ läpimurroksi. Se nosti tiedostavan minän eli subjektin näkemyksen keskiöön.²¹⁶ Modernissa lyriikassa painotettiin, että runoilijan ei kuulu niinkään olla runouden tekijä ja näkijä vaan kielellinen kokeilija ja uudistaja.²¹⁷ Walakorven runous edusti menneen maailman tyyliä eikä saavuttanut enää kulttuuripiirien arvostusta, vaikka niin sanottu tavallinen kansa hänen runojaan mielellään luki. Hänen viimeiseksi julkaistuksi runokokoelmakseen jäi *Hämärälauluja* vuodelta 1919.

Kuten jo johdannosta ja aiemmasta käsittelyluvusta käy ilmi merkittävän osan Walakorven kirjallisesta tuotannosta muodostivat hänen *Hämeenkyrön Sanomiin* kirjoittamansa pakinat²¹⁸. Pakinoille tyypillinen piirre on kirjoittajan anonymiteetti. Yleensä kirjoitetaan nimimerkin suojassa, jolloin kirjoittaja etäännyttää itsensä tekstin sisällöstä.²¹⁹ Walakorpi kirjoitti pakinoita nimimerkeillä Kasper, Hesekeel ja Taave Tapanila. Vakavammat tai juhlavammat pakinat Walakorpi allekirjoitti käyttäen omaa nimeään U. W. Walakorpi.²²⁰ Kansanomaisen nimimerkin suojassa kirjoituksen sanoma meni helpommin perille. Pakinan sisältö ei vaikuttanut tulevan ylhäältä päin saneltuna, vaan lukijat saattoivat helposti samaistua sen kirjoittajan ajatusmaailmaan.²²¹

Pakina on syntynyt verbistä pakista, joka tarkoitti alkujaan puhisemista, mutta muuttui ajan myötä kuvailemaan kevyttä juttelua ja tarinointia.²²² Kirjassaan *Aiotko kirjailijaksi* Mika Waltari määritteli hyvän pakinoitsijan ominaisuuksia seuraavasti: "Pakinoitsijan on kyettävä

²¹⁴ Ilkka no: 299, 3.11. 2018, 7B.

²¹⁵ Katsomus, jonka mukaan kaikki tieto ja arvot ovat omaan aikaansa ja kulttuuriinsa sitoutuneita. Ne ovat yksipuolisia ja erehdyksille alttiita. Ilmentävät esittäjänsä tapaa tarkastella asioita ja edustavat hänen maailmankatsomustaan. Painottaa tiedostavan minän tai subjektin asemaa. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde

²¹⁶ Koppa/ Jyväskylän yliopisto. Sähköinen lähde

²¹⁷ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²¹⁸ Pakina on sanoma- tai aikakauslehdessä julkaistava humoristinen, usein satiirinen tai parodinen lyhyehkö kirjoitelma. Se on tyyliltään kevyttä rupattelua ja tarinointia. Jyväskylän yliopisto, kielikompassi. Sähköinen lähde.

²¹⁹ Rantonen 1987, 81.

²²⁰ Rajala 1986, 4.

²²¹ Taanilan mukaan sanomalehdet toivat pakinan kirjallisuusmuotona Suomeen. Ne olivat erityisen suosittuja 1930-luvulla. Pakina oli nopea tapa reagoida päivänpolttaviin asioihin. Pakinoita ilmestyi lehdissä viikoittain, mikä edellytti lyhyttä ja napakkaa tekstiä. Niiden piti olla helposti ymmärrettäviä ja kansantajuisia. Taanila 1970, 266, 267.

²²² Kts. alaviite 215.

kirjoittamaan niin, että jokainen tavallinen ihminen löytää hänen sanoistaan juuri oman ajatuksensa asioista. Pakinoitsija edustaa tavallisen ihmisen tervettä järkeä ja huumorintajua.”²²³. Terveen järjen taidon Walakorpi selvästi omaksui ja osasi hyvin. Hän ymmärsi olevansa vaikuttaja ja käytti pakinoitaan muokatakseen yleistä mielipidettä.

Pakinat eivät aina saaneet hyväksyvää vastaanottoa. Eräs haastateltavista ilmaisi mielipiteensä hieman tuohtuneena: ”mutla ne hänen semmoset jatkuvat kirjoituksensa Hämeenkyrön Sanomissa oli, niin se kirjoitti, niin se oli ojakärsämö ja mikä se toinen oli siinä vastapelaajana, ni ne ny ei erikoisesti kiinnostanu ihmisiä, kyllä minun nyt sen täytyy sanoa.”²²⁴. Pakinat käsittelivät yleensä vuoden kulkua, sääilmiöitä tai paikallisia tapahtumia. Walakorpi teki myös retkiä omassa pitäjässä ja naapurikunnissa kirjoittaen kokemuksiaan matkakertomuksiksi lehteen. Eräs Walakorven lempiaiheista oli urheilu. Hämeenkyröläisen Paavo Yrjölän menestystä hän seurasi pakinoissaan Amsterdamin olympialaisista 1928²²⁵ ja Los Angelesin kisoista 1932²²⁶.

Walakorven kirjoittamat pakinat toimivat samalla eräänlaisina *Hämeenkyrön Sanomien* pääkirjoituksina. Lehden alkuvuosina 1920-luvulla niitä oli lähdes jokaisessa lehdessä. Vuosien myötä pakinoiden lukumäärä hieman harveni²²⁷, kun lehden palstatila täyttyi muusta uutisoinnista.²²⁸ Walakorpi keskittyi 1940-luvulla uudelleen kaunokirjalliseen uraansa, mikä varmasti myös vähensi pakinoiden määrää.²²⁹ Pakinoiden aiheet ja otsikot olivat usein mielenkiintoa herättäviä, joten ne houkuttelivat ihmisiä lukemaan. Sellaiset otsikot, kuten *Maailman menoa, eli lumella havaitut tallukkaanjäljet*²³⁰, *Eräitä nykyhetken tunnuksia*²³¹, tai ”*Pisto*” ja *Hämeenkyrön Eteläisen nuorisoseuran ”vastapisto”*²³² olivat riittävän epämääräisiä herättääkseen ihmisten mielenkiinnon ja pitääkseen pakinan varsinaisen sisällön arvoituksena.

Walakorpi oli kiinnostunut kaikista kehitystä eteenpäin vievistä ajan ilmiöistä. Hän huomioi ensimmäisen lypsykoneen tai traktorin tulon paikkakunnalle. Hän selosti kokemuksiaan radion kuuntelusta, nimittäen radiota ”Alladdinin taikalampuksi”, joka on annettu

²²³ Waltari 1935/2005, 138.

²²⁴ Kper y00963/2, 1968.

²²⁵ Kda HäSa no: 30, 27.7.1928, 2. Kda HäSa no: 32, 10.8.1928, 2.

²²⁶ Kda HäSa no: 32, 5.8.1932, 3.

²²⁷ Esim. huhtikuussa 1945 pakinoita oli vain yhdessä viikoittain ilmestyvässä lehdessä (1/4) ja marraskuussa kahdessa (2/5)

²²⁸ Hihnala 1997, 60. Kts. myös Rajala 1986, 5.

²²⁹ Rajala 1986, 5.

²³⁰ Kda HäSa no: 2, 25.1.1922, 3.

²³¹ Kda HäSa no: 13, 29.3.1940, 2.

²³² Kda HäSa no: 7, 16.2.1923, 3.

halittavaksemme. ”Se on ihmisneron viimeinen ihmeellinen luomus.” hehkutti Walakorpi nimimerkillä Kasperin pakinassaan 9.9.1927.²³³ Jo seuraavassa kuussa sama nimimerkki kuljetti lukijat mukanaan elokuvaan Kyröskosken Seurahuoneelle, minne Yrjö Sirelius oli perustanut elokuvateatterin. Walakorpi kiitteli näkemiensä elokuvien teknistä laatua ja teatterin pyrkimystä korostaa ohjelmiston arvokkuutta. Hän myös esitti toivomuksenaan, että saisi tulevaisuudessa nähdä ”valkean kankaan näyttämöllämme esitettävän myöskin kotimaisia elokuvia, suuria historiallisia filmejä ym. filmitaiteen parhaita saavutuksia.”²³⁴.

Seuraavaksi käsittelen tässä työssäni niitä Walakorven pakinoita, joita julkaistiin Suomessa 1939–1945 käytyjen sotien aikana. Tutkin erityisesti sellaisia pakinoita, jotka liittyvät Hämeenkyröön ja paikallislehti *Hämeenkyrön Sanomien* toimintaan. Halusin kiinnittää niihin erityistä huomiota siksi, että elämme taas Euroopassa sota-aikaa ja meillä saattaa olla samanlaisia tunteita, pelkoja ja toisaalta selviytymisstrategioita, kuin ihmisillä tuolloin oli. On mielenkiintoista huomata, miten yhteiskunta reagoi kulloiseenkin sotatilanteeseen. Lehdistöllä on aina ollut tärkeä rooli sekä tiedottajana että mielialojen nostattajana.

Jo syksyllä 1939 ennen toisen maailmansodan leviämistä Suomeen lehdistön sananvapautta alettiin vähitellen rajoittaa. Joulukuun 1939 viidennestä päivästä lähtien Suomessa oli vallalla sensuuriasetus²³⁵. Se pohjautui tasavallan suojelulakiin, mikä antoi ”tasavallan presidentille vallan antaa asetuksella säännöksiä, jotka vaaran torjumiseksi, järjestyksen ja turvallisuuden säilyttämiseksi tai palauttamiseksi taikka kiihoitustoiminnan estämiseksi harkitaan välttämättömiksi.”²³⁶ Talvisodan aikana (30.11.1939 – 13.3.1940) piti ennen kaikkea välttää kaikkea sotilaallista toimintaa koskevaa ja yhteiskunnan yleistä turvallisuutta vaarantavaa uutisointia. Jatkosodan aikana (25.6.1941–19.9.1944) sensuuri ja ohjeistus lisääntyi ja politisoitui. Valtiovallan ja viranomaisten toimia ei saanut ääneen arvostella ja lehtikirjoitusten sävy tuli olla hallituksen toimia myötäilevää.²³⁷

Sensuurin keskeisintä toimintaa oli lehtien ja muiden painotuotteiden sekä kirjeiden ennakkosensuuri. Tekstit ja kuvat piti tarkastaa ja hyväksyä ennen julkaisua.²³⁸ Sodan jälkeen armeijan propagandaosastoa arvosteltiin erityisesti sosiaalidemokraattien taholta tärkeiden

²³³ Kda HäSa no:36, 09.09.1927, 3.

²³⁴ Kda HäSa no:42, 21.10. 1927, 2.

²³⁵ Ennakkotarkastus, jota varsinkin valtiolta harjoittaa julkaistaviksi aiottujen painotuotteiden ja esitettäviksi tarkoitettujen elokuvien ja videoiden suhteen. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde.

²³⁶ Finlex/Tasavallan-suojelulaki-307–1939.

²³⁷ Lohi 2003, 54–55.

²³⁸ Rusi 1982, 17–22.

sotatietojen salaamisesta. Lehdistö vaati välirauhan aikana sensuurin poistamista ja sananvapauden palauttamista.²³⁹ Kuitenkin vasta Pariisin rauhansopimus 1947 vähensi valtiovallan mielestä sensuurin tarvetta ja johti lopulta Suomessakin sensuuriasetuksen alasajoon.²⁴⁰

Kotirintamalla ihmisiä vaivasi valtava uutisnälkä, joten kaikki tiedot, huhupuheet ja disinformaatio levisivät nopeasti.²⁴¹ Kaikkea sotien aikana sanomalehdistössä julkaistua materiaalia voidaan pitää omaan tai vastapuoleen kohdistuvana sotapropagandana²⁴². Sodan osapuolten voitontahtoa ja taistelukykyä pitää joko vahvistaa tai lamaannuttaa. Talvisodan aikana Suomessa vallitsi voimakas maanpuolustustahto, joten laajamittaiseen sotapropagandaan ei tuntunut olevan tarvetta.²⁴³

Valtioneuvoston Tiedotuskeskus ohjeisti sanomalehtien kirjoittelua lähettämällä niille ohjekirjeitä, ylipäällikön päiväkäskyjä ja sotatilannekatsauksia.²⁴⁴ Myös *Hämeenkyrön Sanomat* julkaisi sodan aikana päämajan lähettämiä tilannetiedotuksia sekä virallisia toimintaohjeita kansalaisille poikkeustilan aikana. Päätoimittaja Walakorpi kuvasi lehden tehtävää ”sanansaattajaksi” eli sillaksi viranomaisten ja siviiliväestön välillä.²⁴⁵ Uskon, että päätoimittaja harjoitti kirjoittaessaan itsesensuuria ja omalta osaltaan pyrki kohottamaan lukijoidensa mielialaa ja voitontahtoa.

Sodan ensimmäisten kuukausien aikana lehdessä ei ollut paljon palstatilaa pakinoille. Lehden sivut täyttyivät sotauutisista ja sankarivainajien muistoilmoituksista. Perinteiset joulun ja uudenvuoden pakinat sentään ilmestyivät. Ne olivat sisällöltään vakavia, kansan yhtenäisyyttä ja sen raskaita uhrauksia korostavia. Nimimerkki Kasperin ensimmäinen talvisodan jälkeen ilmestynyt pakina puuttui hyvin akuuttiin asiaan siirtoväkikysymykseen.²⁴⁶ Pakina oli otsikoitu *Siirtoväen majoituksesta, elosta ja olost*a. Walakorpi kertoi pakinansa alussa, että siirtoväkeen on pääsääntöisesti suhtauduttu hyvin, mutta valitettavia poikkeuksiakin on.

On kerrottu, että eräissä majoituspaikoissa on suhtauduttu sotapakolaisiin nähden ylseästi ja vieroksuvasti, jopa kieltäytytty ottamasta heitä vastaan, käytetty

²³⁹ Auvinen 2005, 10.

²⁴⁰ Lohi 2003, 54–55. Kts. myös Perko 1988, 24–36.

²⁴¹ Pilke 2011, 23. Kts. myös Hihnala 1997, 85

²⁴² Mielipiteenmuokkaukseen tähtäävä oppien, asenteiden tai ajatusten levittäminen. TEPA-termipankki. Sähköinen lähde.

²⁴³ Pilke 2011, 23.

²⁴⁴ Auvinen 2005, 10–11.

²⁴⁵ Hihnala 1997, 76–77.

²⁴⁶ Kuisman 2011, 7. mukaan: ”Siirtoväki tarkoittaa sotatoimien takia pysyvästi (saman) maan toiseen osaan siirrettyä väestöosaa.”

tylyjä sanoja, suljettu sananmukaisesti ovi, niin kuin ainakin joiltakin epäilyksenalaisilta kulkijaimilta. Näitä jälkimmäisiä, sellaisinaan perin valitettavia tapauksia, ei saamiemme tietojen mukaan ole ollut useita, mutta sen verran, että niitä on avoimesti kosketeltava ja lausuttava niistä arastelematon tuomio.²⁴⁷

Välirauhan (13.3.1940 – 25.6.1941) aikana Walakorven pakinat palasivat entisiin teemoihin. Säätila ja erityisesti kylmä kevät oli useammankin alkuvuoden 1940 pakinan sisältönä. Toki säätilaa verrattiin myös siihen ”kylmyyteen” mitä juuri eletty sota oli kansalle aiheuttanut. Walakorpi kannusti lukijoita ahertamaan puutarhoissa ja pelloilla ”sillä jokainen, vähäinenkin maatilkku on nyt saatava palvelemaan yhteistä suurta asiaamme: saatava tuottamaan satoa uutteran ja innokkaan työskentelymme tuloksena.”²⁴⁸ Walakorpi tuntui ottaneen isällisen opastavan roolin pitäjäläisiä ohjeistaessaan.

Jatkosodan aikaisissa pakinoissaan Walakorpi ehti kuvailla niin hämeenkyröläisiä sotaan lähtijöitä kuin sieltä palaavia. Pakinassaan *Poikamme lähtivät* 27.6.1941 Walakorpi selosti kenttäjumalanpalvelusta Honkalan²⁴⁹ ampumaradalla. Se oli samalla hyvästijättö sotaan lähteville pojille. Pakinansa loppuksi Walakorpi toivotti näille pojille onnellista matkaa ja lausui heidät pian tervetulleiksi takaisin isänmaan asialta. Jälkeenpäin hieman ironiselta kuulostaa pakinan loppulause: ”Siis vielä kerran – iloisiin näkemiin!”²⁵⁰.

Heti lehden seuraavassa numerossa heinäkuun neljäs päivä kirjoitti Walakorpi selvästi järkyttyneenä.

Melkein koko Eurooppa on sivistyksensä puolustamiseksi liittoutunut yhteistä vihollista vastaan. Paraikaa käytävä taistelu on taistelua elämästä ja kuolemasta, kansojen yhteisestä turvallisuudesta, oikeudesta ja hengen vapaudesta. Idän hirvittävä barbarismi on vihdoinkin tuhottava, sen myrkkkyylvö on saatava tyrehtymään, pimeät voimat on armotta lyötävä maahan. Se on väkevä tunnus, joka voimallisena kantautuu läpi jättiläisrintaman.²⁵¹

Pakinoissaan päätoimittaja pystyi suhteellisen vapaasti ilmaisemaan tuntojaan ja käyttämään voimakkaita kielikuvia. Varsinainen sotauutisointi oli neutraalimpaa, kuitenkin suomalaisen osapuolen silmin nähtynä. Kun rauha vihdoinkin neljän sotavuoden jälkeen koitti, Walakorpi tervehti kotiin palaavia aseveljiä: ”Sota loppuu pian meidän kohdaltamme. Poikamme pääsevät pitkien taisteluvuosien jälkeen rauhantoimiin. Kotiin, omaistensa luokse! Elämä

²⁴⁷ Kda HäSa no: 11, 15.3.1940, 2.

²⁴⁸ Kda HäSa no: 19, 10.5.1940, 2.

²⁴⁹ Honkala oli Hämeenkyrön Laitilassa sijaitseva suojeluskuntatalo.

²⁵⁰ Kda HäSa no:26, 27.6.1941, 2.

²⁵¹ Kda HäSa no: 27, 4.7.1941, 2.

palautuu rauhanaikaisiin uomiin, ja me voimme ruveta alkamaan suurta jälleenrakennustyötämme.”²⁵².

Talvisodan syttyminen oli yllättänyt puolustusvoimien tiedottajat eikä eri toimijoiden välistä yhteistyötä ollut ehditty riittävästi organisoimaan.²⁵³ Talvisodan aikana kansa seiso yhtenäisenä rintamana vihollista vastaan ja puolustusinto oli vahva. Jatkosodan aikana asenteet muuttuivat maailman- ja sotapoliittisten tilanteiden mukaan.²⁵⁴ Talvi- ja jatkosodan alussa vihollinen oli ollut Walakorven mielestä yksiselitteisesti ”idän barbaari”. Rauhan tultua piti nähdä myös entisen liittolaisen Saksan ja sen diktaattorijohtajan suuruudenhulluus ja valloitushalu.²⁵⁵

Kirjassaan *Rauhaton rauha* Ville Kivimäki avaa suomalaisten tuntoja uuden tilanteen edessä. Saksalaisiin, Suomen entisiin aseveljiin purettiin nyt se kiukku ja turhautuminen, minkä sodan jatkuminen Lapin sodalla ja sotilaiden kotiuttamisen keskeytymisellä aiheutti.²⁵⁶ Pakinoissaan Walakorpi edusti tältä osin hyvin kulloisenkin ajan vallalla olevaa tunnenormistoa. Hän ymmärsi myös historiallisen totuuden, mitä ei voi muuttaa siihen pitää sopeutua.

Hämeenkyrön Sanomien päätoimittajana Walakorpi joutui muiden kollegoidensa tavoin sota-aikana tarkkaan miettimään, millaista materiaalia lehdessään julkaisi ja miten lehti selviäisi taloudellisesti. Valtiovalta valvoi ja rajasi lehdistön toimintaa. Myös puolustusvoimien ylipäällikkö Mannerheim oli kehottanut kirjeessään keväällä 1939 lehdistöä varovaisuuteen ja maltillisuuteen.²⁵⁷ Itsesensuurin keinoin lehtien toimitukset pyrkivät kokonaan välttelemään arkoja aiheita tai käsittelivät niitä varovaisin sanankääntein.

Vuonna 1943 alkoi sanomalehtipaperin säännöstely. Sen avulla saavutettu säästö vapautti ensimmäisenä vuonna 10 000 tonnia paperia vientiin. Säännöstely ryhmitteli päivä- sanoma- ja aikakauslehdet neljään eri ryhmään niiden tärkeysjärjestyksen mukaan.²⁵⁸ Kevyemmät julkaisut, kuten ajanviete- ja propagandalehdet, mutta myös pitäjälehdet joutuivat vähentämään paperinkulutustaan jopa 30 % edelliseen vuoteen verrattuna.²⁵⁹ Tärkeiksi luokiteltujen julkaisujenkin paperin kulutusta oli vähennettävä kymmenellä prosentilla.

²⁵² Kda HäSa no: 43, 27.10.1944, 2.

²⁵³ Pilke 2011, 22.

²⁵⁴ Auvinen 2005,

²⁵⁵ Kda HäSa no: 27, 4.7.1941, 2. Kda HäSa no: 18, 4.5.1945, 2.

²⁵⁶ Kivimäki 2015, 88–89.

²⁵⁷ Antila 2008, 24–25. Kts. myös Tommila & Salokangas 1998, 231–23

²⁵⁸ Kda HS 5.12.1943, no: 329, 7.

²⁵⁹ Hihnala 1997,90

Lehdenjulkaisua koetellut paperipula jatkui vielä sodan jälkeen ja paikallislehtien toiminta oli monin paikoin jouduttu lopettamaan. *Hämeenkyrön Sanomat* selvisi hengissä tosin pienempänä ja ”laihempänä” kuin aikaisemmin.²⁶⁰ Päätoimittajan tiukka taloudenpito ja kyky organisoida toimintaa auttoi lehteä selviämään eteenpäin.

Sotavuosien jälkeen Walakorpi palasi pakinoissaan vanhoihin teemoihin. Usein ne olivat tavanomaista kyröläistä elämänpiiriä kuvailevia, tilannekohtaisia välähdyksiä. Osa pakinoista oli matkakertomuksia osa paikkakunnan historiaa luotaavia. Säätö ja sen vaikutukset ihmisiin, luontoon ja satoon olivat pakinoiden keskeistä sisältöä. Samoin myös vuotuiset juhlapyhät. Walakorven kirjoitukset täyttivät pakinan määritelmän siinä, että ne olivat luonteeltaan jutustelevia, helposti luettavia ja sisällöltään kansanomaisia.

Toisinaan Walakorpi puuttui jyrkästi ajan ilmiöihin. Välillä hän taas otti itselleen isällisen valistajan roolin. Tässä mielessä hänen kirjoituksensa poikkesivat sellaisesta pakinan määritelmästä, joka korostaa sisällön kepeyttä. Usein Walakorven pakinat kriittisyydessään ja purevuudessaan muistuttivatkin tyylilajiltaan enemmän kolumnia kuin pakinaa.²⁶¹ Kaiken kaikkiaan Walakorven kirjoitukset kuvasivat hyvin sitä maalaista elämäntapaa ja elinympäristöä, mikä suurimmalle osalle suomalaisista oli vielä 1900-luvun alkuvuosikymmeninä tuttua. Siinä mielessä Walakorven pakinat toimivat tärkeinä kulttuurihistoriallisina dokumentteina.

Seuraavaksi tutkin Walakorven roolia näytelmäkirjailijana ja -ohjaajana. Kirjailijauransa aikana Walakorvelta ilmestyi kolmisenkymmentä näytelmää.²⁶² Myös silloin, kun romaanien kirjoittaminen oli pysähtynyt useammaksi vuodeksi (1920–1944), näytelmiä ja runoja julkaistiin.²⁶³ Työmääränsä suhteen ne saattoivat sopia romaanin kirjoitusta paremmin yhteen Walakorven kokoaikaisen päivätyön kanssa. On mielenkiintoista miettiä myös sitä, millaisia näytelmiä ja mille yleisölle Walakorpi kirjoitti.

²⁶⁰ Hihnala 1997, 90.

²⁶¹ Kolumni on säännöllisesti, omalla palstallaan lehdessä ilmestyvä kirjoitus. Niiden kirjoittaja katsoo asioita kriittisesti, purevasti ja tarkkailevasti. Ne puuttuvat usein johonkin ajankohtaiseen epäkohtaan. Koppa/Jyväskylän yliopisto, kielikompassi.

²⁶² Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁶³ Rajala 1986, 4. Kts myös Mielonen 2018.

Kirjallisuutta.

Kaksi uutta näytelmää U. W. Walakorvelta.

Kirjailija U. W. Walakorpi on äskettäin saanut valmiiksi 3-näytöksisen, maalaisaiheisen huvinäytelmän nimeltä "Uusi kylätie". Näytelmä ilmestyy aivan lähiaikana Arvi A. Karisto O.Y:n kustannuksella.

Kohdakkoin julkaisee kirjailija U. W. Walakorpi toisenkin näytelmän: 1-näytöksisen huvinäytelmän "Mieluinen yllätys", jonka aihe on myöskin maalaiselämästä. Se ilmestyy Satakunnan Kirjateollisuus O.Y:n kustannuksella.

Kuva 6. Kda HäSa 1935

Harrastajateatteritoiminta on Suomessa aina ollut vilkasta. Väitetään jopa, että kolme neljästä suomalaisesta on jossain elämänsä vaiheessa esiintynyt näytelmässä.²⁶⁴ Koulut, nuorisoseurat, työväenyhdistykset ja muut seuranäyttämöt ovat olleet tämän perinteen jatkajia.²⁶⁵ Jo 1800-luvulla huomattiin, että harrastaja- ja ammattiteatteriin sopivista suomenkielisistä näytelmistä oli pulaa. Tätä puutetta täyttämään julistettiin eri toimijoiden taholta jo 1800-luvulta lähtien näytelmäkirjoituskilpailuja.²⁶⁶

Myös Walakorpi osallistui useisiin kirjoituskilpailuihin. Vuonna 1910 Walakorpi voitti näytelmällään *Väkeviä voimia* ensimmäisen palkinnon seuranäytelmäkilpailussa. Vuonna 1937 hän sijoittui Pellervo-seuran järjestämässä kilpailussa toiseksi näytelmällään *Hakalassa tapahtuu ihmeitä*. Aatteelliset yhteisöt tilasivat kirjailijoilta suoraan omiin tarkoituksiinsa sopivia näytelmiä. Esimerkiksi vuonna 1927 Pellervo-seura tilasi Walakorvelta kolmen yksinäytöksisen näytelmän kokoelman osuustoiminnallisia ja maataloudellisia illanviettoja varten.²⁶⁷

²⁶⁴ Laitinen 1991, 427–428.

²⁶⁵ Numminen 2011, 428.

²⁶⁶ Esimerkiksi SKS julisti vuonna 1860 näytelmäkirjoituskilpailun, jonka voitti Aleksis Stenvall (Kivi/Kiwi) näytelmällään Kullervo. Häggman 2022, 17.

²⁶⁷ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

Walakorven näytelmien otsikoissa oli usein mainittu niiden edustama tyyliisuunta, esimerkiksi yksinäytöksinen iloittelu tai näytelmällinen pilakuva. Määritteenä saattoi myös olla huvinäytelmä, maaseutunäytelmä tai kansannäytelmä. Esimerkiksi vuonna 1908 Walakorven teos *Pikkukaupunki* sai lisämääreen ”ilmasta temmattu 4-näytöksinen näytelmä”.²⁶⁸ Vuonna 1935 ilmestyi Walakorvelta näytelmä nimeltä *Mieluinen yllätys*. Arvostelemaan Kirjaluetteloon²⁶⁹ kirjoittavan Onerva Virtasen mukaan se on ”hauska kuvaus osuusmeijerin kokouksesta, jonka lopputuloksena on kihlajaiset. Erittäin sopiva näytelmä maalaisseurojen esitettäväksi”.²⁷⁰

Jo aikaisemmin tässä tutkimuksessani olen nostanut esiin Walakorven aktiivisuuden nuorisoseuratyössä. Nuorisoseurojen keskeisiä toimintamuotoja olivat liikkeen alkuaikoina erilaiset juhlat ja iltamat sekä niihin liittyvä teatteritoiminta.²⁷¹ Näytelmäesityksillä rahoitettiin seurojen toimintaa ja saatiin lisää osallistujia tapahtumiin²⁷². Niiden tarkoituksena oli myös ohjata ja kasvattaa nuorisoa hyvien harrastusten pariin.²⁷³ Näytelmille oli paljon kysyntää ja Walakorpi sekä kirjoitti, että ohjasi niitä.²⁷⁴ Walakorven puoliso Elli Walakorpi muisteli, ettei Walakorven näytelmiä esitetty paikkakunnalla kuin kerran.²⁷⁵ *Hämeenkyrön Sanomien* sivuilta löytyi kuitenkin mainintoja kolmesta Walakorven näytelmästä, joita Hämeenkyrössä esitettiin. Niillä kaikilla oli myös useampia esityskertoja ja -paikkoja.

Erään haastateltava kertoi, ettei muistaa varmuudella sitä, esitettiinkö nuorisoseurassa Walakorven omia näytelmiä. Hän kertoi, että näytelmät valikoitiin laajemmasta valikoimista esitysvuimien mukaisesti. Käytettävissä olevista näyttelijöiden määrästä riippui, millainen näytelmä voitiin toteuttaa. Valinnan pohjana käytettiin eri kirjailijoiden tuottamia näytelmiä. ”Mahdollisesti siinä on ollut joku hänen omakin näytelmänsä” arveli haastateltava.²⁷⁶

²⁶⁸ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁶⁹ Arvosteleva Kirjaluettelo oli Kouluhallituksen vuosina 1922–88 (vuosina 1908–21 alan järjestöjen) julkaisema lehti, joka sisälsi kirjastojen kirjanvalinnan tueksi tarkoitettuja lyhyitä arvosteluja uusista suomenkielisistä kirjoista. Sitä jaettiin Kirjastolehden liitteenä. Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁷⁰ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁷¹ Numminen 2011, 424–426.

²⁷² Esimerkiksi Hämeenkyrön Eteläinen Nuorisoseura esitti kymmenenä kesänä useita teatteriesityksiä saadakseen rakennettua oman seuratalonsa Mäntylän vuonna 1960. Tuomisto 1986, 108.

²⁷³ Suomen Nuorisoseurat. Sähköinen lähde. Kts. myös Numminen 2011, 424–425, 428–432.

²⁷⁴ Etelä-Hämeen nuorisoseuralla on noin 900 näytelmän käsikirjoitusarkisto, josta Walakorven (Tai nimellä Haapanen) näytelmien käsikirjoituksia löytyy 13 kpl. (Luettelo on nähtävissä PDF-muodossa osoitteessa: <https://etelahame.nuorisoseurat.fi/wp-content/uploads/sites/58/2016/08/K%C3%A4sikirjoitusluettelo-EHNS-toimisto.pdf>) (tarkastettu 15.8.1922) Suomen nuorisoseurat. Sähköinen lähde.

²⁷⁵ Kper y00952

²⁷⁶ Kper y00958

Vuonna 1926 Hämeenkyrön Nuorisoseura esitti Maarianpäiväiltamissaan Walakorven näytelmän *Kaltevalla pinnalla*. Etelä-Hämeen nuorisoseuran käsikirjoitusluettelossa se luokiteltiin kansannäytelmäksi.²⁷⁷ Paikallislehden mukaan näytelmä saavutti suuren ja ehdottoman menestyksen ja oli parasta, mitä Hämeenkyrössä oli pitkään aikaan nähty. Yleisön toivomuksesta näytelmä päätettiin esittää myös toisen kerran seuraavana pääsiäismaanantaina.²⁷⁸ Saman vuoden joulukuussa lehdessä oli etukäteisilmoitus loppiaisena vietettävästä näytelmäiltamasta. Siellä Hämeenkyrön Nuorisoseura esitti U. W. Walakorven näytelmän *Harha-askeleita*. Tällekin näytelmälle oli tulossa keväällä kolme muuta esityskertaa.²⁷⁹

Hämeenkyrön Eteläinen Nuorisoseura järjesti laskiaistiistaina vuonna 1935 perinteiset seuran hiihtokilpailut. Niiden jälkeen illalla oli vuorossa iltamat, johon oli harjoiteltu Walakorven näytelmä *Oman orren alle*.²⁸⁰ Saman näytelmän sai nuorisoseura esittää myös Hämeenkyrön Osuusmeijerin ja Hämeenkyrön Osuuskaupan yhteisessä illanvietossa 21.3.1935. Lehden mukaan ”esitys sujui, olosuhteisiin katsoen, tyydyttävästi ja synnyttäen katsomossa paljon hilpeyttä ja hyvää tuulta.”²⁸¹

Ohjaustyöhönsä Walakorpi suhtautui suorastaan intohimoisesti. Hän oli itse toiminut teatteriarvostelijana ja tiesi mitä hyvältä esitykseltä vaaditaan. Walakorpi kirjoitti vuonna 1923 *Hämeenkyrön Sanomiin* kaksiosaisen esitelmän otsikolla *Seuranäytelmistä ja niiden esittämisestä*. Hän esitti lukijalle kysymyksen: ”Onko parempi valita esitettäväksi joku suuri, sanokaamme historiallinen näytelmä ja esittää se huonosti kuin joku pieni, esimerkiksi vain yksinäytöksinen, omissa kotoisissa oloissa liikkuva, mutta silti taiteellisesti kelpoinen kappale, ja esittää se hyvin?”. Hän vastasi itse kysymykseensä ja totesi, ettei mikään ole murheellisempaa, kuin nähdä esityksiä, joiden oikeaan tulkintaan ei ole olemassa edellytyksiä. Hän kuitenkin lisäsi, että jos löytyy kyvykkäitä esiintyjä ja ennen kaikkea ohjaajaksi sekä johtajaksi sopiva ja pätevä henkilö, voidaan tarttua suuriinkin yrityksiin. Esimerkkinä hän nosti esiin Hämeenkyrön Nuorisoseuran, joka oli esittänyt melkoisella menestyksellä suuriakin kappaleita. Walakorpi kertoi niistä jääneen hänelle paljon mieluisia muistoja.²⁸²

²⁷⁷ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁷⁸ Kda HäSa no: 13, 26.3.1926, 3.

²⁷⁹ Kda HäSa no: 51, 17.12.1926, 2.

²⁸⁰ Kda HäSa no: 9, 1.3.1935, 2.

²⁸¹ Kda HäSa no: 13, 29.3.1935, 1.

²⁸² Kda HäSa no: 10, 9.3.1923, 1–2.

Esitelmänsä toisessa osassa 11.5.1923 Walakorpi käsitteli ”yksityiskohtaisemmin näytelmien näyttämölle asettamista”. Hän painotti lukuharjoitusten tärkeyttä ja sanoi, ettei uutta harjoitusta voida pitää ennen kuin yksinäytöksinen näytelmä osataan kokonaan ulkoa ja useampi näytöksinen luetaan ja opetellaan ulkoa näytös kerrallaan. Hän lisäsi vielä, ettei yhteisharjoituksia voida käyttää tekstin opettelemiseen, vaan jokaisen tulee harjoitella osansa kotona mahdollisimman valmiiksi. Kirjailijan puoliso Elli Walakorpi muisteli, että harjoitusten tiukka kuri ei aina miellyttänyt näyttelijöitä. Tämä saattoi synnyttää eripuraa ohjaajan ja näyttelijöiden välille.²⁸³

Walakorpi päätti tiukkasanaisten esitelmänsä toiveeseen, että näytelmäesityksiä edelleen viljeltäisiin muun ohjelman lomassa, mutta ei mitään hutiloitua ja keskeneräistä, vaan esityksiä, jotka ovat todellisen, palavan innoituksen ja pyrkimyksen elävöittämiä.²⁸⁴ Uskon, että Walakorven vaatimus opetella teksti ulkoa omalla ajalla oli amatöörinäyttelijöille liikaa. Se saattoi olla suurin syy näytelmäharjoituksissa syntyneisiin erimielisyyksiin.

Hämeenkyrön Sanomien palstoilla nostettiin esiin Walakorven päätoimittajakautena runsaasti kulttuuriasioita, mikä ei ollut kovin tyypillistä pienelle paikallislehdelle. Walakorpi kirjoitti ammattitaidolla niin kirja-, teatteri- kuin elokuva-arvosteluja. Paitsi lähikaupungissa, Walakorpi pääsi arvostelemaan näytelmiä myös kotipaikkakunnallaan. On yllättävää, että niinkin suuret teatterit kuin Tampereen Teatteri ja Helsingin Kansanteatteri tekivät Hämeenkyröön teatterivierailuja.²⁸⁵ Kirjassaan *Yhteisön voima* Jaakko Numminen kertoo, että paikkakunnilla kesävieraina olleet ammattinäyttelijät saattoivat osallistua nuorisoseurojen kesäjuhlanäytelmiin. Esimerkiksi kesällä 1920 Hämeenkyrössä esiintyivät Kansan Näyttämön näyttelijät. Näistä esiintymisistä ei ammattinäyttelijöille maksettu, koska he osallistuivat nuorisoseurojen esityksiin asian harrastuksesta.²⁸⁶

Vierailevien teattereiden ohjelmisto ei ollut kevyemmästä päästä. Tampereen Teatteri esitti Hämeenkyrössä vuonna 1935 Strindbergin historiallisen näytelmän *Kustaa Vaasa*. Walakorpi kehui näytelmän saaneen pelkästään kiitettäviä arvosteluja ja sen olevan Ruotsin suurimman draaman mestarin kaikkein voimakkaimpia tuotteita.²⁸⁷ Helsingin Kansanteatterin esitystä, Juhani Tervapään näytelmää *Juurakon Hulda* pohjustettiin *Hämeenkyrön Sanomissa*

²⁸³ Kper y00952, 1968.

²⁸⁴ Kda HäSa no: 19, 11.5.1923, 1–2.

²⁸⁵ Hihnala 1997, 61.

²⁸⁶ Numminen 2011, 479.

²⁸⁷ Kda HäSa no: 44, 1.11.1935, 2.

etukäteen 11.6.1937. Sen pääosissa kerrottiin olevan kuuluisat näyttelijät Emmi ja Eino Jurkka.²⁸⁸ Lehden seuraavassa numerossa Walakorpi kiitteli esitystä.

Se tapa, jolla Emmi Jurkka tulkitsi Huldansa, ei kuulu myöskään jokapäiväisiin nähtävyyksiin. Viime keskiviikkona vieraili meidän kyröläisellä näyttämöllämme suuri taiteilijatar, jonka näyttämöluoma jäi unohtumattomana läsnäolijoiden muistiin. Niin kaikesta ulkonaisesta vapaata, luonnollista varmaviivaista ja inhimillisesti syvää esitystä nähdään meikäläisissä teattereissa aniharvoin ja maaseudulla tällainen vierailu on erikoinen merkkitapaus.²⁸⁹

Vuonna 1991 Myllykolun²⁹⁰ kesäteatterissa esitettiin Walakorven romaaniin *Huhtikuun yö* pohjautuva näytelmä. Sen dramatisoi ja ohjasi Maire Martikainen.²⁹¹ Näytelmästä ei löytynyt yhtään arvostelua Kansalliskirjastoon digitoituista lehdistä. Uskon, että se kyllä huomioitiin. Myllykolun kesäteatteri on ollut olemassa jo 50 vuotta ja eri toimijoiden voimin siellä on toteutettu niin ooppera- kuin näytelmätaidetta sekä lausunta- ja lauluesityksiä. Paikkakunnalla on ollut vahva seuranäyttämökulttuuri. Walakorven edellä antama näyttämöopastus on siis osaltaan saattanut kantaa hedelmää näihin päiviin saakka.

Walakorven näytelmät voidaan jakaa muutamaaan lajityyppiin. Osa niistä on sanomaltaan valistavia ja suunnattu tietyille kohderyhmälle. Varsinkin varhaisimpina vuosina Walakorven kirjoittamat näytelmät olivat usein poliittisia kannanottoja.²⁹² Kirjailijan kynä keveni iän myötä ja viimeiset näytelmät, kuten *Mieluinen yllätys* vuodelta 1935 ja *Emäntä muuttaa kaupunkiin* vuodelta 1947 on luokiteltu komedioiksi.²⁹³ Pelkästään humoristiksi en Walakorpea sanoisi, koska hänen kirjoittamissaan näytelmissä esiintyy paljon vakavia jopa traagisiakin tapahtumia. Myhäilevä ja leppoisa kirjoitusote oli kuitenkin tyypillisintä Walakorpea. Hän saattoi pitää itseään kansankuvaajana²⁹⁴, mutta päätyi usein tarkastelemaan roolihenkilöitään ulkopuolisin silmin jopa hieman ylenkatseisesti.

Walakorven näytelmiä esitettiin Hämeenkyrössä yllättävän vähän. Ehkä kyseessä on ihmisen ikävä luonteenpiirre, mikä ei mielellään suo naapurille menestystä. Walakorpi oli keskeinen

²⁸⁸ Kda HäSa no: 24, 11.6.1937, 2.

²⁸⁹ Kda HäSa no: 25, 18.6.1937, 2.

²⁹⁰ F.E.Sillanpään syntymäkodin pihapiirissä toimiva ulkoilmateatteri.

²⁹¹ F.E.Sillanpää seura. Sähköinen lähde.

²⁹² Esimerkiksi: Torpparit 1905, Työlakko 1906, Profeetta 1907.

²⁹³ Kirjasampo. Sähköinen lähde.

²⁹⁴ Kansankuvausten tyypillisiksi piirteiksi Laitinen määrittelee mm. kansanihmisten toiveiden ja haaveiden esiin nostamisen. Heidän ajatusmaailmojen kuvauksen. Köyhien ja vauraimpien alueiden samoin kuin herrojen ja pieneleläjien sosiaaliset erot. Laitinen 1991, 223
Kts. myös Rajala 1986, 37

henkilö paikkakunnan kaikessa toiminnassa, mutta epäluulo muualta muuttaneisiin oli Hämeenkyrössä juurtunut syväälle.²⁹⁵

Muistan lapsuuteni kesistä sen, miten 1960-luvulla kotirannassamme näyteltiin Kiven *Seitsemän veljestä* ja Pakkalan *Tukkijoella*. Minna Canthin *Roinilan talossa* ja Maiju Lassilan *Nuori Mylläri* kuuluivat myös Hämeenkyrön Eteläisen Nuorisoseuran ohjelmistoon. Jälkeenpäin ajattelen, miten suuritöisiä ja vaativia projekteja näytelmät olivat pienelle nuorisoseuralle. Ihmisten innostus näytelmäharrastukseen täytyi olla suuri. Kun nuorisoseuran oma talo Mäntylä valmistui vuonna 1960²⁹⁶, sinne rakennettiin myös näyttämö. Näin teatteriharrastusta pystytiin jatkamaan talvellakin ja lähes jokaisessa iltamassa oli joku näytelmäkappale harjoiteltuna.

Seuraavassa alaluvussa siirryn Walakorven tuotannon tarkastelusta pohtimaan enemmän sitä, millainen ihminen näiden kirjoitusten takaa löytyi. Millainen oli naapuri, kirjailija tai päätoimittaja Walakorpi? Antoivatko elämän eri roolit Walakorvelle mahdollisuuden näyttää ulospäin persoonastaan erilaisia piirteitä? Mietin myös, sopeuttiko Hämeenkyrö Walakorven itseensä vai Walakorpi Hämeenkyrön.

3.2 Walakorpi omin ja toisten silmin

Edellisissä luvuissa on noussut esiin muutamia Walakorven luonteenpiirteisiin ja ulkoiseen olemukseen liittyviä seikkoja. Tässä luvussa pohdin tarkemmin millaisena paikkakuntalaiset hänen fyysisen olemuksensa näkivät ja millaisen mielikuvan hän itse halusi itsestään antaa. Tutkin myös millaisena persoonana kyläläiset Walakorpea kuvaavat ja mitä luonteenpiirteitä hänestä erityisesti muistetaan. Luvun lopussa kerron vielä Walakorven viimeisistä vuosista, hänen kuolemastaan ja hautajaisistaan.

Walakorpi oli hyvin kohtelias miäs yleensä ja aina juhlissa ja hyvin tyylikäs harmaa tekopuku, kesällä mä hänet näin, sanoin tyylikäs harmaa tekopuku ja tyylikäs harmaa hattu päässä taikka valkonen hattu päässä ja hyvin kohtelias herrasmies hän oli aina.²⁹⁷

Seuraavassa kuvassa (Kuva 7) Walakorpi istuu kotitoimistossaan yllään juuri tuollainen, edellä mainittu tyylikäs harmaa tekopuku.

²⁹⁵ Kyröläisiä mm. epäilytti aluksi Walakorven valinta paikallislehden päätoimittajaksi, koska hän ei ollut paikkakuntalainen. Hannu 2014, 148.

²⁹⁶ Tuomisto 1986, 108.

²⁹⁷ Kper y00955, 1968.

Kuva 7. Kper Hämeenkyrö/249.

Ulkoinen olemus vaikutti olleen Walakorvelle erittäin tärkeä. Huoliteltu ulkonäkö ja ryhdikäs askellus lisäsivät sitä arvokkuutta, mitä hän tahtoi tuoda esiin. Pukeutumisella voidaan viestittää millainen niiden käyttäjä on. Vaatteet kertovat sekä sosiaalisesta että taloudellisesta asemasta. Kulloisenkin ajan kulttuurinen ympäristö, sen arvot ja uskomukset määrittävät, mitä sanattomia viestejä pukeutumisella halutaan ympäristöön lähettää.²⁹⁸ Virkamiehen asuna 1950-luvulla oli puku. Valokuvissa Walakorpi esiintyy puku päällä paitsi työpöytänsä äärellä myös kävelyretkillään ja jopa kalastaessaan.²⁹⁹ Toinen herrasmiehen merkki tuohon aikaan oli kävelykeppi. Aina se ei ollut apuväline vaan statussymboli³⁰⁰. Kihlakuvassaan (kuva 5) vasta vähän yli kolmekymmentävuotiaalla kirjailijalla on kävelykeppi kädessään. Walakorven puoliso Elli Walakorpi muisteli haastattelussaan, miten miehellään oli tapana joka päivä tehdä kävelyretkiä. ”Sunnuntaina sitte hän oli keppi, kun hän lähti ja heilutti sitä, noin sitte, se oli sitten juhlaa. Se oli, hän kunnioitti pyhää niin että, ei hän ottanu sitä keppiä arkipäivänä, se oli sunnuntaina.”³⁰¹

Historianopettaja Raimo Ijäs kertoi esseessään *Kuuluisia kyröläisiä Suomen itsenäisyyden vuosikymmeniltä. U. W. Walakorpi (1886–1957)*, että:

²⁹⁸ Ruokamo 2018, 17–18. Kts. myös Kaipainen 2008, 48–49.

²⁹⁹ Rajala, 1986, 78.

³⁰⁰ Statussymbolilla voidaan osoittaa varakkuutta tai yhteiskunnallista asemaa. Suomisanakirja. Sähköinen lähde.

³⁰¹ Kper y00952, 1968.

Laitilan Matti Tuomiston muistikuvissa Walakorpi on säilynyt tanakanpuoleisena, suoraryhtisenä ja ikääntyneenä herrasmiehenä, joka päivittäin asteli verkkaisesti Trossitietä pitkin sillalle päin. ”Meille vastarannan asukkaille oli tämä mies ja hänen päivittäinen kävelynsä varsin tuttu näky. Tiesimme, että Hämeenkyrön Sanomien toimittaja siinä hakee jutun juurta pakinoihinsa.”³⁰²

Myös F. E. Sillanpää muisteli Walakorven kävelyretkiä kertomuksessaan *U. W. Walakorpi meidän talossa.*, joka ilmestyi *Joulutunnelma* -lehdessä vuonna 1918. Walakorpi oli kirjoituksen syntyessä asunut kolmen kuukautta Ala-Vakerin talossa vuokralaisena. Sillanpää puolestaan oli asunut samassa talossa vuokralaisena jo pidempään.

Kirjailija herää lounaisen kulmakamarin luoteisessa sopessa, näkee edessään myhäilevän emännän kahvivehkeineen ja huomaa Virkun, joka on päässyt pujahtamaan huoneeseen odotettuaan ulkosalla tuntikauden tavanmukaista metsäkävelylle lähtöä. Ei kauan kulukaan kun ”meidän herran” pystysuora olemus jo nähdään painuvan läheiseen, siistiin hakametsään, joka on kuin varta vasten kasvanut kaikkien muusain suvi-aamuiseksi kisapaikaksi.³⁰³

Sillanpää kuvaili kertomuksessaan, että toisinaan Walakorpi tuskaili hänelle metsäkävelyjensä turmiollisia vaikutuksia. ”siellä tulee pää täyteen aiheita, suunnitelmia, vaikutelmia juuri kun romaanin pitäisi valmistua...”³⁰⁴

Paitsi pitääkseen kuntoaan yllä Walakorpi pääsi kävelyillään myös olemaan rauhassa kahden kesken omien ajatustensa kanssa. *Hämeenkyrön Sanomien* toimitus sijaitsi Walakorven päätoimittajuuden ajan hänen kotonaan.³⁰⁵ Työympäristö oli välillä levoton, koska ihmisiä poikkesi asioilleen ja puhelin soi keskeyttäen kirjailijan ajatustyön. Myös normaali perhe-elämä toi taloon ääntä ja touhua. Lapset saivat toisinaan isänsä hermostumaan, kertoi Elli Walakorpi. ”välillä sanovat, lapset sano, että pappa oli semmonen vähä, se huusi vähä liikaa aina, mutta tietysti jok`ainoo vähä hermostu, kun, kun kovin oli...”³⁰⁶

Kävelyretkiin Walakorpi itse palasi monissa pakinoissaan ja kirjoissaan. Liikuntaharrastuksen lisäksi kävellen kuljettiin myös asioimaan kirkonkylälle. Hauska muistelma löytyy Walakorven kirjoituksesta ”*Hurskaan kurjuuden*” syntymäsijoilta teoksessa *Me kerromme itsestämme. Kirjailijoiden yhteisjulkaisu*. Siinä hän kertoi, kuinka he kävivät Sillanpään kanssa yhdessä hakemassa kirkonkylältä Raipalasta Sillanpäälle lehmän. Tämän yhteen suuntaa 6–7 kilometriä pitkän matkan kirjailijat suorittivat kävellen. Paluumatkalla ”Sillanpää

³⁰² Ijäs/ Oili Heikkilän kotiarkisto.

³⁰³ Sillanpää, *Joulutunnelma* 1.12. 1918, 24–25

³⁰⁴ Sillanpää, *Joulutunnelma* 1.12. 1918, 24–25

³⁰⁵ Hihnala 1997, 111.

³⁰⁶ Kper y00952, 1968.

masinistilakissaan talutti lehmää ja minä ruotama kädessä tallustin sen häntäpuolella”, muisteli Walakorpi. Matka sujui hyvin, lehmä pääsi uuteen kotiinsa, mutta aiheutti myöhemmin Walakorvelle muuta harmia. Samaisen lehmän Walakorpi pelästytti karkaamaan läpi aitojen laitumelta, harjoitellessaan metsäkävelyllä suureen ääneen runonlausuntaa. ”Tapaus sellaisenaan ei suinkaan ollut minulle ja juhlarunolleni erikoista reklaamia – siitä kerrottiin sittemmin kirkonkylässäkin – mutta epäedullisista enteistä huolimatta runoni kuitenkin saavutti esityksineen kesäjuhlissa kohtuullisen menestyksen!”³⁰⁷

Lehmällä oli Walakorven mielestä jotain muutakin hampaan kolossa häntä vastaan. Se ui säännöllisin väliajoin Sillanpään rannasta Walakorven talon rantaan ja juoksi suoraan puutarhaan verottamaan kaali- ja porkkanapenkkejä. ”Se ui syvällä laivareitissä kuin mikäkin Kyröskoski-laiva, mutta meidän kohdalla se suuntasi rannalle, kuin sen lehmänaivoissa punaisella merkittyyn laituriin. Ja sitten puutarhaan pahantekoon sen kuin kintuista kerkesi...”³⁰⁸

Walakorpi tuntui viihtyvän hyvin paikkakunnalla. Usein hän kuitenkin viittasi teksteissään syntymäseutuunsa Etelä-Pohjanmaahan. Sen lisäksi, että ihminen kysyy itseltään *kuka minä olen*, hän kysyy myös *mistä minä olen*.³⁰⁹ Ihmisen identiteetti ei tule koskaan valmiiksi, vaan se suhteutuu aina kaikkeen ympärillä olevaan. Muuttuva paikka muokkaa myös käsitystä omasta paikallisidentiteetistämme.³¹⁰ Paikallisuus voi olla myös poissaolevaa paikallisuutta kuten Walakorvella. Silloin kyseessä ei ole niinkään mikään todellisuudessa, juuri sillä hetkellä eletty paikka, vaan ennemminkin mielentila; kaipuu lapsuuden kotiseudulle ja itse lapsuuteen. Se on omaksutun identiteetin kautta alati läsnä oleva tunnetila ihmisen muistissa ja kokemuksissa.³¹¹ Vuonna 2018 tehty tutkimus suomalaisten identiteeteistä kertoo, että noin kaksi kolmasosaa suomalaisista tuntee kiintymystä sekä lapsuuden kotiseutuun että nykyiseen asuinpaikkaansa. Yli puolet vastaajista, erityisesti pohjalaiset kokivat suvun synnyinsijat itselleen merkityksellisiksi.³¹²

Ihmisen luonteenpiirteitä kuvataan usein maakunnan mukaan. Vanhat stereotypiat määrittelevät pohjalaiset ja erityisesti etelä-pohjalaiset sisukkaiksi, kovaäänisiksi jopa ylpeiksi. Sellaiset määreet kuin tarmokas, urhoollinen, tulinen ja kerskaileva on myös liitetty

³⁰⁷ Walakorpi 1946, 401–403.

³⁰⁸ Walakorpi 1946, 401–403.

³⁰⁹ Erkkilä 2005, 34.

³¹⁰ Erkkilä 2005, 129–130.

³¹¹ Sillanpää 2011, 115.

³¹² Pitkänen&Vestinen, 2018, 27–29.

pohjalaisiin.³¹³ Osa näistä tunnusmerkeistä sopii Walakorpeen. Eräessä haastattelussa häntä kuvattiin näin: ”Hän oli, oli semmonen hyvin temperamentikas herra, erikoinen luonne oikeastaan näin naapurina.”³¹⁴ Monissa kuvauksissa korostuu Walakorven tulisuus. Sillanpään vanhin tytär Saara Kuitunen muisteli häntä haastattelussaan.

Sitä paitsi se oli hirveen hyvä keskustelija, et se oli...ei se tyhmä ihminen ollut, mut semmonen hurja temperamentti, semmonen mikä äidilläkin, oisko siä jossain takanapäin ollut mustalaista, et siin oli, siin oli semmosta.³¹⁵

Esiintyjänäkin Walakorven tulisuus oli pantu merkille. Paitsi, että hän sai naapurin lehmän karkaamaan laitumelta runonlausuntansa voimin, myös paikkakunnan juhlissa hänet tunnettiin railakkaana esiintyjänä.³¹⁶ Tähän asiaan oli kuitenkin kaksi erilaista näkökulmaa. Kun yleisö näki ja kuuli edessään itsevarman ja mahtipontisen runonlausujan tai juhlapuhujan, kertoi Walakorven puoliso, että esillä oleminen ei ollut kirjailijalle helppoa.

Hän kirjotti paljon runoja, juhlarunoja täällä Hämeenkyrössä pidettäviin suuriin juhliin. Hällä oli niin kova ramppikuume, ettei hän voinu istua siellä huoneessa, salissa silloin, ku sitä lausuttiin. Hän meni ulos, jäi jo peräpenkille si ja jäi jo, ei hän yleensä mielellään mennytkään etupenkkiin. Semmonen arka, ramppikuume oli hällä aina silloin, kun häntä esitettiin.³¹⁷

Saattoi olla, että Walakorpi ei niinkään jännittänyt omaa esiintymistään vaan sitä, kun toinen henkilö esittää hänen tekstejään. Itse hän harjoitteli tunnollisesti ja sai siten esiintymiseensä varmuutta. Vieraasta esittäjästä ei voinut koskaan tietää, miten tämä on harjoitellut ja millaisen tulkinnan tekstistä tekee. Kyse voi olla Walakorven pelosta menettää tilanteen kontrolli, kun esitys on täysin pois omasta hallinnasta. Kasvojen menettäminen ei ole ihmisluonteelle helppoa.

Arkuus luonteenpiirteenä nousi esiin erään muistelijan Walakorvesta kertomassa tarinassa.

Sitte on monta hauskaa tapausta, kai ne näin jälkeen päin kertoo saa, en mä millään pahalla kerro, siis hän oli semmonen vähän arka miäs noin miäheksi, hän pelkäs kaikkea... Kerran tänne tuli lentäjä Bremer, tuli sillä vanhalla vesitasollaan tonne Hämeenkyrön kirkolle lennättään yleisöä ja annas olla ni Walakorpiki ilmesty sitte rouvinensa siihe maalle seuraan tätä lennätystä ja joku meni ja sano tälle lentäjälle, että Bremerille, että täällä on Hämeenkyrön Sanomain toimittaja, siis sanomalehtimies on täällä paikalla. No Bremeri kohta lähti sitte ja esitti itsensä ja sano, että sanomalehtimiehelle vapaa lennätys, että olkaas hyvä. No tää

³¹³ Jätteenmäki 2018, 1.

³¹⁴ Kper y000962, 1968.

³¹⁵ Kper y00951, 1968.

³¹⁶ Kper y00963/2, 1968.

³¹⁷ Kper y00952, 1968.

kirjailija Walakorpi peläästy vallan kovasti, että ei, ei, ei hän millään, mutta täs on minun vaimoni, eikö hän pääse (naurahtaa) esitti Walakorpi, mutta ei, kyllä Bremeri pani niin koville, että Walakorven oli noustava kyytiin. Kyllä sitte oli rinta pystyssä, kun tuli siältä alas ja oli lentäny. Kyllä hän ny kävi!³¹⁸

Walakorven itseironia riitti tämän lentoepisodin kuvaamiseen pakinassa *Miltä Hämeenkyrö näyttää yläilmoista?* 13.9.1929. Hän kertoi menneensä paikanpäälle katsomaan ”niitä löylynlyömiä, jotka uskoivat maallisen majansa hennon teräslinnun kuljettavaksi.” Itse hän ei ollut aikonut lainkaan lentää. Ehkä ympäristön paine, apteekkari ja rovastikin olivat jo lentäneet, sai Walakorven astumaan koneeseen. Sydän pamppailen ja housut vavisten hän astui tuohon lentovehkeeseen, laittoi lentolasit silmilleen ja lentomyssyn päähänsä ja antoi mennä! Itse hän oletti, ettei jännitys näkynyt muille ihmisille, mutta aiemmin mainittu silminnäkijän kuvaus tapahtumasta kertoo muuta.

Lento itsessään antoi pakinan mukaan Walakorvelle ”elämän ehdottomasti valtvimman elämyksen, jota en nyt vaihtaisi mihinkään.” Hän päätti pakinansa ylistyssanoihin: ”Eläköön ilmailu! Olkoot ylistetyt retkeilyt avaruuksien suunnattomuudessa!”. Pakinassa Walakorpi kuvaili tyypilliseen tapansa laveasti maalailen niitä näkymiä, mitkä yläilmoista Hämeenkyröön aukesivat. Hän oli poikamaisen innostunut ja ylpeä omasta rohkeudestaan eikä poikkeuksellisesti käyttänyt pakinassaan nimimerkkiä, vaan allekirjoitti sen virallisesti U. W. Walakorpi.³¹⁹

Haastateltavien antamista luonnekuvauksista voi huomata, että Walakorpi oli monien vastakohtien ihminen. Hän oli yhtä aikaa rohkea ja arka, leppoisa ja kiivas, seuranpitäjä ja syrjään vetäytyvä, temperamenttinen ja sovitteleva. Jokainen haastateltava kertoo oman näkemyksensä hänestä eikä yhtä totuutta ole. Kun toinen informantti muistelee, että:

Mää pääsin kirjailija Walakorven kanssa siä tanssimaan. Ja se oli hurjan hauska...saksanpolkkaa. Se oli sitte hurjan hauska miäs se kirjailija Walakorpi muuten ja kova puhumaan.³²⁰

Toinen antaa aivan päinvastaisen kuvan:

Tämä Walakorpi oli muuten semmonen... hänen kanssaan ei tullut niin tuttavuutta, tai kuinka mä ny sanoisin, että hän omistautui niin paljon kirjallisille

³¹⁸ Kper y 00962, Kper y00963, 1968.

³¹⁹ Kda HäSa no: 37, 13.9.1929, 2.

³²⁰ Kper y00955, 1968.

töilleen, että hän ei ollut ollenkaan semmonen kansanomaisen mies, ku tämä Sillanpää.³²¹

Omaa tulkintaani Walakorven luonteenpiirteistä olen tehnyt myös hänen omien kirjoitustensa pohjalta. Siitä, mitä asioita hän useimmiten tuo kirjoituksissaan esiin, millä tavoin kertoo itsestään ja mitä jättää kertomatta. Lisäisin haastateltavien antamiin luonnehdintoihin Walakorvesta vielä seuraavat määreet: kontrollinhaluinen, levoton, luova, nuuka, omanarvontuntoinen ja tarkka.

Erytisesti huomiotani kiinnitti Walakorven vahva verkostoituminen. Häntä muistellaan tai hänet mainitaan monissa kirjoituksissa. Hän näytti tuntevan sen ajan lehdistö- ja kulttuuriväen ja pitävän heihin myös yhteyttä. Walakorpi oli kiertänyt paljon Suomea ja tietysti ystävyys F. E Sillanpään kanssa lisäsi mahdollisuuksia tutustua eri kulttuuripiireihin. Nuorempana ollessaan sanomalehti *Hämettären* toimittajana Hämeenlinnassa (1907–1908) Walakorven ystäväpiiriin kuului läheisesti Larin-Kyösti eli kirjailija, runoilija Karl Gustav Larson (1873–1948). Walakorven puoliso muisteli haastattelussa erästä miesten välistä episodina.

Mieheni oli Hämeenlinnassa Suomettaren toimittajana nuorena, nuorena miehenä. Ja sitte siäl oli Larin-Kyösti hänen ystäviänsä, kirjailija. Ja kerran juhliivat sitte, ja useinki tietysti sitte juhliivat, mutta eräänä kertana, ku siä sitte, rupesivat juomaan sitte. Larin-Kyöstillä oli suuri koira ja, sitte se koira tuli sairaaks, ja ni sitte lääkäri anto konjakkia sitte, konjakkia koiralle, mutta miehet rupesivatki juomaan, ne rupes juomaan sitä konjakkia. Sano, että, että ja sitte ku se oli juotu se konjakki ni hä rupes itkeen, että ny joivat koiran, join koirani konjakit ja Jumala kostaa ja Jumala rankasee ja koira kuolee. Täytyy mennä ny sitte uudestansa pyytään, jos sais koiran isäntäki viä, vielä sitte konjakkianokset, ku siihe aikaa kai sitte täyty lääkärin kirjottaa, oisko se ollu sitte kieltolain aikana.³²²

Alkoholi ei vaikuttanut olleen Walakorvelle koskaan ongelma. Hän ei sylkenyt lasiin ja sahtikin maistui kyläkunnan riennoissa³²³, mutta missään haastattelussa ei mainita, että hän olisi juopotellut. Ilmeisesti myöskään tupakointi ei kuulunut Walakorven paheisiin.

Valokuvissa ei näy sikaria suun pielessä tai kirjoituspöydällä käryäviä tuhkakuppeja, vaikka se oli yleisesti ajan tapa. Hänellä oli Saara Kuitusenkin mukaan terveet elämäntavat. Vielä ikämiehenäkin Walakorpi käveli paljon ja piti huolta kunnostaan.³²⁴

Kirjallisia taipumuksia Walakorpi oli mielestään perinyt sekä äitinsä että isänsä puolelta.

Walakorpi muisteli kirjassa *Aleksis Kivestä Martti Merenmaahan: suomalaisten kirjailijain*

³²¹ Kper y00956, 1968.

³²² Kper y00952, 1968.

³²³ Kper y00963, 1968.

³²⁴ Kper y00951, 1968.

elämäkertoja, ettei hänen isänsä ollut lainkaan kauppamiehiä, vaikka sillä alalla yritti toimia. ”Hänen lahjansa ja taipumuksensa viittasivat ylivoimaisesti lukualalle. Hän oli kirjallisuus ihminen, kirjoihin kiintynyt ja rakastunut.”³²⁵, kertoi Walakorpi. Isän puolelta Walakorven serkkuja olivat tunnettu kirjailija ja kirjallisuustutkija Tyyni Tuulio (os. Haapanen 1892–1991) ja hänen veljensä musiikintutkija ja professori Toivo Haapanen (1889–1950). Äidin puolelta Walakorpi mainitsi kirjailija Eino I. Parmasen (1879–1943).³²⁶ Walakorpi perheineen piti sukulaisiin tiivistä yhteyttä. Joka vuosi tehtiin retkiä pohjanmaalle. Elli Walakorpi muisteli: ”Mentiin ensin Jalasjärvelle, poikettiin siä oli hänen tätinsä, oli siä Markkilan talossa. Se oli hänen isänsä koti, siinähan on se, ne Haapaset sen kaikki ne, se pappi se Tyyni Tuulion isä se oli sieltä, se oli Karvialla. Hän Tuulio oli Haapasias, otti kirjailijanimen, siä me käytiin usein siellä.”³²⁷.

Tyyni Tuulion mukaan Haapaset kuuluivat tunnettuun kelloseppä Könnin sukuun. Tuulio piti Seinäjoella Könnin sukkokouksessa puheen vuonna 1979, missä hän kertoi, että hänen ja Walakorven yhteinen mummu Serafia Jaakontytär Markkila (os. Trofast) oli ensimmäisen Könnin Samuel-pojan tyttärentytär. Samassa puheessaan hän muisteli myös serkkuaan U. W. Walakorpea.

Viimeisenä kesänä ennen kouluun lähtöä olimme saaneet tutustua aivan uuteen serkkuun, Jussi-sedän poikaan Urho Haapaseen, joka oli Esterin ikäluokkaa ja runoilija. Ihan totta hän oli jo alle 18-vuotiaana saanut julkisuuteen pari seuranäytelmää ja jossakin joululehdessä oli runo, josta isäni erityisesti piti. Hänet kutsuttiin muutamaksi kesäviikoksi pappilaan ja hän kirjoitti minulle syntymäpäivärunon, kun täytin 12. Hänestä tuli sittemmin hyvinkin tuottelias kirjailija U. V. Valakorpi, ja kymmenen vuotta myöhemmin hän kirjoitti ”Kesäisen tarinan”, joka on aivan lavastettu pappilaamme.³²⁸

Samassa puheessa Tuulio mainitsee, että yhteydenpito Walakorven kanssa jäi vähäiseksi, mutta muistaa vierailleensa Walakorpien luona Hämeenkyrössä kesällä 1942. En löytänyt Walakorven kirjoittamista kirja-arvosteluista yhtään Tuulion tuotantoon kohdistuvaa arvostelua, mikä tuntuu oudolta. Helvi Hämäläisen kirjan *Säädylinen murhenäytelmä* (1941) nostattama kohu Tyyni ja Olavi Tuulion avioliitosta saattoi aiheuttaa skismaa serkusten välille. Ehkä se oli syynä tähän vaikenemiseen.

³²⁵ Walakorpi 1954, 537.

³²⁶ Walakorpi 1954, 540.

³²⁷ Kper y00952, 1968.

³²⁸ Tuulio 1979

Viimeiseksi jäänyt käsikirjoitus, jonka Walakorpi kustantajalleen lähetti, oli tekonimeltään *Minä noudan Timon kotiin*. Saatteenä ollut kirje oli päivätty 28.8.1955. Walakorven mukaan ”teos, vaikka se onkin itsenäinen romaani, on oikeastaan alkuosa pitempään teokseen (mahdollisesti näitä jatko-osia tulee kaksikin), sillä olen ajatellut palata vielä samojen henkilöitten pariin ja samaan kirkonkylä-miljööseen. Jos hyvin käy, niin toivon, että toinen osa on valmis ensi vuonna.”³²⁹. Arvi A. Karisto Oy:n kustannusjohtaja Martti Qvist oli iloisesti yllättynyt käsikirjoituksesta ja totesi sen kokeneen kirjailijan päteväksi työksi. Hän piti myös kirjan nimiehdotusta erinomaisena. Sen sijaan Qvist näki puutteita kirjan rakenteessa ja henkilökuvauksessa sekä arveli niiden muuttamisen aiheuttavan kirjailijalle melkoisesti työtä.

Teoshan on minä-muodossa, kertojana 19-vuotias neitonen. Romaanin perusvire, sen kerronnan tyven ja muisteleva rytmi, sen monet tyyppillisesti miehiset sanankäänteet, ja sen sinänsä hyvin nautittava, mutta ei niinkään tyttömäinen huumori – ne kaikki ovat merkillisessä ristiriidassa oletetun kertojan sukupuolen ja iän kanssa. Emme tiedä, miten olette tämän rakenteellisen laadun teoksessanne perustella. Olemme kuitenkin tulleet siihen tulokseen, että sen muuttaminen olisi kirjalle niin suureksi eduksi, että se pitäisi välttämättä suorittaa.³³⁰

Kustantaja palautti käsikirjoituksen kirjailijalle toivoen, että siihen tehtäisiin tarvittavat muutokset. Käsikirjoitusta ei kuitenkaan, kuten ei myöskään jatko-osia, koskaan julkaistu, vaan Walakorven viimeiseksi romaaniksi jäi *Opettaja Piitan uusi vaimo* vuodelta 1951.

Kirjailija Walakorpi kuoli äkillisesti kotonaan 15.2.1957. Asiasta uutisoivat lyhyesti 19. päivä helmikuuta esimerkiksi *Länsi-Savo*³³¹, *Maaseudun Tulevaisuus*³³² ja *Etelä-Suomen Sanomat*³³³, josta on seuraava kuva. (Kuva 8)

³²⁹ Walakorven kirje Arvi A. Karisto Oy:lle 28.8.1955.

³³⁰ Arvi A. Karisto /Martti Qvist kirje Walakorvelle, 6.9.1955.

³³¹ Kda Länsi- Savo no:41, 19.2.1957, 7.

³³² Kda Maaseudun Tulevaisuus no: 21, 19.2.1957, 3.

³³³ Kda E-SS no:48, 19.2.1957, 5.

Kirjailija U. Valakorpi †

Kirjailija Urho Viljo Valakorpi kuoli tk. 15 p:nä kotonaan Hämeenkyrössä 70 vuoden ikäisenä. Kuolemansyynä oli äkillinen aivoverenvuoto.

Kirjailija Valakorpi (vuoteen 1919 Haapanen) oli syntynyt Alavudella 14. 7. 1886. Hänen kirjallinen tuotantonsa alkoi 1900-luvulla ja se muodostui vuosien mittaan hyvin laajaksi.

Kuva 8. Etelä-Suomen Sanomat
19.2.1957

Sanomalehti *Uusi Suomi*³³⁴ julkaisi 19. päivä helmikuuta pidemmän muistokirjoituksen, jossa käsiteltiin Walakorven uraa, kirjallisia julkaisuja ja luottamustoimia. *Hämeenkyrön Sanomissa* ilmestyi 22.2.1957 Matti Lähteenmäen kirjoittama muistokirjoitus.³³⁵ Varmasti myös *Aamulehti* huomioi palstoillaan lehden entisen taidearvostelijan kuoleman.³³⁶ U. W. Walakorven kuolinilmoituksia julkaistiin Sanomalehti *Uudessa Suomessa*³³⁷ 22.2.1957 kaksi kappaletta toinen perheeltä ja toinen *Hämeenkyrön Sanomilta*. Kirjailija siunattiin haudan lepoon Hämeenkyrön hautausmaalle lauantaina 2.3.1957. Siunaustilaisuuden jälkeen hautajaisvieraat kutsuttiin muistotilaisuuteen vainajan kotiin Hämeenkyrön Vanajaan.

Eräs haastateltava kertoi hautajaistapahtumasta.

Mä olin silloin tohtori Pentillä lääkärissä, kun kirjailija Walakorven kuolinsaatto kulki sieltä kirkosta hautuumaalle, kyllä siin oli paljon ihmisiä, mä tunsin just ton Arvo Pentin isän, talousneuvos Aaro Pentin rouvineen. Siä oli paljon kuuluisia hämeenkyröläisiä ni meni hänen surusaatossaan. Mä surusaattoa katselin tohtori Pentin akkunasta samaan aikaan olin lääkärissä siellä. Kyllä hän oli ystävällinen ja kohtelias tämä ja hänen rouvansakin minä tunsin hyvin Hän meni noin niin kun

³³⁴ Kda Uusi Suomi no:48,19.2.1957, 13.

³³⁵ Hihnala 1997, 108.

³³⁶ Valitettavasti sanomalehtien kaikkia vuosikertoja ei vielä ole saatu digitoitua kansalliskirjaston digiarkistoon, joten uutisen saama laajempaa julkisuutta voi vain arvailla.

³³⁷ Kda Uusi-Suomi no: 51, 22.2.1957, 3.

tuli nuorena pohjalaisena, niin kai hän oli, hän tuli Hämeenkyrön Sanomien päätoimittajaks.³³⁸

Toinen haastateltava muisteli kuulleen erikoisen tarinan Walakorven kuolemasta.

Mutta hänen poislähtemisensä, niin se oli sitten jotakin semmosta, jota ei tuo niin ei voi tapahtua niin kaikille. Se oli, tunsin itsensä sairaaksi ja se että hänen lähtöhetkensä tapahtuu ni...Eikösse menny, ni se pesi itsensä ja puki juhlavaatteisiin, juhlavaatteisiinsa ja kuoli. Se oli jotakin sellasta joka oli aivan harvinaista. Ja määräs vielä siinä sitten, että hänelle pitää, ni tuo ni tamminen arkku ostettaman.³³⁹

Kustannusliike Arvi A. Karisto Oy:n puolesta hautajaisiin osallistuivat johtaja Onni Karisto ja kustannusjohtaja Martti Qvist. He kiittivät Walakorven leskeä kirjeessään 19.3.1957 ja kertoivat siunaustilaisuuden Hämeenkyrön voimakastunnelmaisessa kirkossa olleen heille mieliin jäävä hetki. He myös pahoittelivat, etteivät pystyneet osallistumaan muistotilaisuuteen. ”Aikomuksemme oli käydä myös Teitä, rouva Walakorpi, lähemmin tapaamassa kodissanne – jonne meidät kaikki kutsuttiin – mutta valitettavasti ajan riento ja ihmiskiireet vaativat paluumatkan aloittamista” Saman kirjeen loppupuolella kustannusjohtaja Qvist kertoi kustantamon kieltäytyvän julkaisemasta niitä runoja, joita Walakorven leski oli heille miehensä kuoleman jälkeen lähettänyt. Jäi mielikuva, että kustannusliikkeen edustajat eivät kehdanneet kohdata rouva Walakorpea. Epämiellyttävät uutiset oli helpompi kirjoittaa kirjeessä, kuin kertoa suoraan kasvotusten. Vetoaminen jälkeensä kiireeseen ja kotimatkan pituuteen vaikutti tekosyyllä päästä pakoon tukalasta tilanteesta. Voin kuvitella, että näiden läheisten ja monivuotisten yhteistyökumppanien puuttuminen muistotilaisuudesta aiheutti Walakorven läheisissä ja muussa saattoväessä ihmettelyä.

³³⁸ Kper y00955, 1968.

³³⁹ Kper y00963/2, 1968

4 Lopuksi

Yhteinen matkamme U. W. Walakorven kanssa päättyy tähän. Tekisi mieleni tehdä hänen kanssaan sinunkaupat, ja kysyä voisinko tästä eteenpäin kutsua kirjailijaa tuttavallisesti Uuveeksi. Olisiko se sopivaa, kun ottaa huomioon ikäeromme ja sen, ettemme ole koskaan toisiamme tunteneet? Kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki puhuu kehittämässään empaattisen lukutavan metodissa siitä vuorovaikutuksesta, mikä tutkijan ja tutkittavan välille syntyy. Näin kävi itselleni. Huomasin eläytyväni aikaan, paikkaan ja henkilöihin välillä jopa liikakin. Etäisyyden pitäminen oli vaikeaa ja käsitykseni tapahtumista ja tekijöistä muuttuivat prosessin aikana. Ihminen kirjoitusten takana tuli eläväksi.

Tutkimukseni aluksi lähdin selvittämään millaista arkistoaineistoa Walakorvesta on saatavilla ja miten voin niitä hyödyntää. Kävin Hämeenlinnassa sijaitsevassa Hämeen maakunta-arkistossa, josta löysin Walakorven ja hänen kustantajansa Arvi A. Kariston välistä kirjeenvaihtoa. Kirjeiden pohjalta sain avattua Walakorvesta sitä ammatillista ja taloudellista puolta, mikä liittyi hänen myöhäisempään kirjailijauraansa. Sain myös luvan valokuvata löytämäni kirjeenvaihdon. Se helpotti suuresti kirjeiden käsittelyä ja tutkimista. Toinen antoisa arkistolähde löytyi sattumalta. Olin yhteydessä Hämeenkyrön kotiseutumuseoon ja museotutkija Marja-Leena Santaseen. Sain häneltä kuulla, että Tampereen yliopiston kansanperinteen arkistosta saattaisi löytyä materiaalia Hämeenkyröstä. Sieltä löytyikin runsaasti haastatteluja ja valokuvia, jotka sain lunastaa käyttööni. Ne muodostuivat merkittäväksi aineistoksi tähän tutkimukseeni.

Tärkeäksi osaksi tätä tutkimustani nousi sanomalehti *Hämeenkyrön Sanomat*, jonka päätoimittajana Walakorpi toimi vuosina 1922–1958. Lehden digitoidut aineistot olivat hyvä ikkuna katsoa niin Walakorven työkenttää kuin paikkakunnan tapahtumia eri vuosikymmeninä. Valitettavasti pienten lehtien kohtalona on tänä päivänä joko lopettaa toimintansa tai fuusioitua taloudellisesti kannattavampiin ja laajalevikkisempiin lehtiyhtiöihin. Tämä tapahtui myös *Hämeenkyrön Sanomille*. Se sulautui vuonna 2016 yhteen *Pohjois-Satakunta* lehden kanssa ja muuttui nimeltään *Uutis-Oivaksi*. Kyröläiset olivat asiasta pahoillaan ja kokivat, että heiltä katosi oman kylän ääni. Samoin tunsin itsekkin, kun lehteä toisella paikkakunnalla asuvana luin. *Hämeenkyrön Sanomilla* oli lähes 90-vuotias itsenäinen taival, joka jatkuu nyt yhteistyössä toisen paikallislehden kanssa

Ihmisen yksilöllinen identiteetti pohjautuu henkilön omiin toiveisiin ja on hänen itsensä luoma. Se perustuu niihin uskomuksiin mitä ihmisellä on itsestään ja siihen millaisia arvoja hän kokee edustavansa. Sillä haetaan vastausta kysymykseen: kuka minä olen. Yksilöllinen identiteetti muodostetaan aina suhteessa toisiin, siihen mikä on ihmisen rooli kulloisessakin tilanteessa. Walakorvella erilaisia rooleja olivat esimerkiksi aviopuoliso, isä, kirjailija päätoimittaja, naapuri jne. Kollektiivinen identiteetti puolestaan viittaa erilaisiin ryhmäsidonnaisuuksiin. kuten siihen millaisiin ryhmiin ihminen identifioituu, mihin hän tuntee kuuluvansa. Walakorpea tutkiessani pohdin erityisesti sitä, kokiko hän olevansa oikeassa paikassa ja kuuluvansa oikeaan ”heimoon” Hämeenkyrössä asuessaan. Tunsiko hän itsensä enemmän pohjalaiseksi kuin kyröläiseksi?

Ensimmäisessä käsittelyluvussa tarkastelin millainen vuorovaikutus Walakorvella oli paikallisen väestön kanssa. Kyläläiset kertoivat hänen olleen toisaalta aktiivinen osallistuja ja toisaalta syrjäänvetäytyvä, kirjallisille töilleen omistautuva erakkoluonne. Syntyi vaikutelma, että Walakorpi halusi itse asettaa tarkat rajat kanssakäymisilleen. Sukulaisuussuhteet tuli toki hoitaa, mutta kirjailijan lähin ystäväpiiri oli harvalukuinen ja valikoitu. Lähteistä voi päätellä, että Walakorpi näki asemansa, yksilöllisen identiteettinsä, hämeenkyröläisessä hierarkiassa melko korkealla, heti papiston ja muun vallasväen jälkeen. Hän sijoitti itsensä samaan kategoriaan kunnallisten virkamiesten, opettajien, pankinjohtajien ja isoimpien, vaikutusvaltaisten talollisten kanssa. Lehden päätoimittajana hän puolestaan koki itsensä kansanvalistajaksi ja yhteiskunnalliseksi vaikuttajaksi.

Tärkeä kysymys tutkimuksessani on, tuliko Walakorvesta ajan myötä hämeenkyröläinen. Uskallan vastata, että niin tapahtui, ainakin joltain osin. Walakorpi oli varauksellinen ja etäinen paikkakuntalaisiin nähden, vaikka mielellään esiintyi ja toimi yhteisissä harrastuksissa. Syitä tällaiseen välimatkan pitämiseen voin vain arvailla. Walakorven lapsuuden kodin vaikutus saattoi vaikuttaa hänen tapansa toimia ihmissuhteissa. Lapsi pyrkii yleensä suojelemaan vanhempiaan ja ottamaan vastuuta silloin, kun vanhemmat eivät itse jaksaa tai pysty hoitamaan perheen asioita. Walakorven lapsuudessa tämä ”virtahepo olohuoneessa”³⁴⁰ oli perheen taloudellinen tilanne. Se varmasti aiheutti henkisen kivun ja häpeän lisäksi lapselle tarvetta ylisuorittaa ja hakea hyväksyntää. Psykologiset tulkinnat ovat

³⁴⁰ Viitataan tässä Tommy Hellstenin kirjan (1991) *Virtahepo olohuoneessa: Läheisriippuvuus ja sisäisen lapsen kohtaaminen* pohjalta syntyneeseen käsitteeseen, jossa lapsi häpeää ja salailee kodissa vallitsevia epäkohtia.

kuitenkin ammattilaisen työtä. Oma koulutukseni ei riitä siihen, että lähtisin tarkemmin tekemään johtopäätöksiä Walakorven luonteesta ja käyttäytymismalleista.

Koko nuoruutensa ajan, aina avioitumiseen asti, Walakorpi oli ollut kulkurisielu. Hän vaihtoi työpaikkaa ja paikkakuntaa, keräsi rahaa matkustamiseen ja yritti tulla toimeen vapaana kirjailijana. Rahat olivat jatkuvasti vähissä, ja Walakorpi joutui usein kääntymään kustantajansa Arvi A. Kariston puoleen saadakseen talouttaan tasapainoon. Ehkä taloudellisesti vaikeat lapsuusvuodet ja nuoren miehen rahapula heijastuivat Walakorpeen myös silloin, kun elämä taloudellisesti oli jo vakaata. Hän tuntui kantavan aina huolta perheensä toimeentulosta.

Suhde Nobel-kirjailija F. E. Sillanpäähän oli varmasti Walakorven tärkein ystävyysuhde. Se alkoi jo nuorukaisena Tampereen reaalilyseossa ja jatkui kiinteästi, myös perhekunnittain, aina Walakorven kuolemaan saakka. Kaksi varsin erilaista kirjailijaa ja persoona löysivät ystävytydessään toisiaan täydentävät puoliskot. Walakorpi oli temperamenttinen räiskähtelijä, Sillanpää myhäilevä jutustelija. Walakorpi oli tarkka julkisuuskuvastaan ja olemuksestaan, Sillanpää kansanmies niin ulkonäkönsä kuin tekemisiensä puolesta. Usein läheiset ihmissuhteet muuttuvat ajan ja olosuhteiden myötä. Hämeenkyrössä olonsa alkuaikoina Walakorpi saattoi tuntea ammatillista huolenpitoa Sillanpäää kohtaan, joka vasta aloitteli kirjailijan uraansa. Kun asetelma myöhemmin muuttui, muuttui myös huolenpidon suunta. Sillanpää pyrki edistämään Walakorven uraa muun muassa puoltamalla tämän apuraha-anomuksia. Sitten, kun Sillanpään terveys petti, asetelma muuttui taas päinvastaiseksi. Ystävyysuhde Walakorven ja Sillanpään välillä säilyi kuitenkin tiiviinä aina Walakorven kuolemaan (1957) saakka.

Kirjailijuus oli osa Walakorven identiteettiä. Kysymys siitä, millaiseksi Walakorpi itse sen koki, on mielenkiintoinen. Vaikuttaa siltä, että eri kirjallisuuden lajit, romaanit, runot tai pakinat tuovat esiin aina erilaisen Walakorven. Romaaneissaan hän antoi itselleen vapauden olla välittämättä muiden ihmisten ajatuksista ja tunteista. Ehkä suorastaan ”keljuilla” ja kosta kokemiaan vääryyksiä. Runoilija Walakorpi puolestaan oli herkkä lyyrikko. Suuri luonnon, isänmaan ja Hämeenkyrön ystävä. Pakinoitsijana Walakorvesta nousee esiin sekä kaikkietävä kansanvalistaja että leppoisa tarinoitsija ja matkakertomusten laatija.

Kulttuurihistorioitsija Maarit Leskelä-Kärki puhuu kirjailijuuden kaksinaisuudesta, sen sisäisistä ja ulkoisista ehdoista. Taloudelliset ja sosiaaliset olosuhteet määrittävät kirjailijuuden ulkoiset puitteet. Nuori Walakorpi kirjoitti elääkseen. Vanhempi Walakorpi

kirjoitti pitääkseen saavutettua elintasoja yllä, kun päätoimittajan työ takasi jo perheen perustoimeentulon. Kirjailijuuden sisäinen ehto, luovuuden voima ja pakko, tuntui Walakorvelta välillä hiipuneen. Into fiktiiviseen kirjoittamiseen nousi uudelleen esiin vasta Walakorven viimeisinä elinvuosina. Arkipäivän työ lehden toimittajana ja siihen sisältyvät, viran puolesta tehtävät kirjoitukset varmasti kuluttivat Walakorven luovuutta.

Kun pohtii Walakorven suhdetta hämeenkyröläisiin, pitää myös miettiä onko oikeasti olemassa jokin kyröläinen luonteenlaatu. Onko sille olemassa ominaisia piirteitä, vai onko se vain asianomaisten oma käsitys itsestään. Yrjö Sakari Yrjö-Koskinen ei antanut kirjassaan *Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä* kyröläisistä kovin mairittelevaa kuvaa. Walakorpi puolestaan kuvasi romaaneissaan kyröläisen miehen usein ”juurevaksi multa-aatelin edustajaksi”, yksinkertaiseksi, mutta rehelliseksi. Naisissa hän korosti erityisesti ahkeruutta, riuskuutta ja reippautta. Walakorven luomat henkilöhahmot olivat paikallisia, tervehenkisiä maalaisia, vastakohtanaan muualta tulleita, epäilyttäviä kulkijoita. Alter egonsa, toisen minänsä, Walakorpi usein kirjoitti tuollaiseksi muualta tulleeeksi kulkijaksi. Taiteilijaksi, jota ei helposti hyväksytty oikeaksi paikkakuntalaiseksi, vaan jonka piti todistaa kelpaavansa muiden joukkoon.

Jos vertaa Walakorven romaaneja muihin saman ajan suomalaisten kirjailijoiden teoksiin huomaa helposti Walakorven henkilökuvausten puutteet. Sellaisten aikalaisten, kuten esimerkiksi Joel Lehtosen, Maria Jotunin tai Ilmari Kiannon teoksissa elämän ankaruus nousee esiin, sekä ihmisissä että vallitsevissa olosuhteissa, realistisesti ja kaunistelematta. Näiden kansankuvaajien luomat henkilöhahmot ovat usein arkipäivän vaikeuksien kanssa kamppailevia luonnonlapsia. Edellä mainitut kirjailijat suhtautuvat henkilöihinsä huumorilla, lämmöllä ja ymmärryksellä. Myös F. E. Sillanpään kansankuvaus on huomattavasti monipuolisempaa ja vivahteikkaampaa, kuin Walakorvella. Sillanpää tunsikin hämeenkyröläiset ihmiset ja osasi katsoa ja kuvata heitä sisältä päin. Nähdä heidät osana luontoa, sitä tilaa, missä he elävät ja toimivat.

Walakorven kirjoittamista henkilöistä vaikuttaa puuttuvan syvempi kerros. Heidän elämänsä ja luonteenpiirteensä jäävät ohuiksi ja paperinmakuisiksi, pohjimmiltaan kirjailijalle itselleenkin vieraisiksi. Hämeenkyröläisiä kuvatessaan Walakorpi keskittyi korostamaan ihmisten heikkouksia ja heidän naurettavia luonteenpiirteitään. Tämä tapa saattoi rajoittaa kirjailijan mahdollisuuksia luovempaan ja monipuolisempaan ihmiskuvaukseen. Ehkä juuri

siksi Walakorpi on kirjailijana jäänyt unohduksiin, kun taas Sillanpää, Lehtonen, Kianto ja Jotuni ovat edelleen osa suurta suomalaista kaunokirjallista jatkumoa.

Kiitokset

Tämän työn loppuun saattamisessa olen saanut ympäristöstä paljon tukea ja rohkaisua. Lämmin kiitos ohjaajalleni Maarit Leskelä-Kärjelle, joka pitkämielisesti on jaksanut lukea ja kommentoida työni eri versioita. Palaute on antanut paljon uusia näkökulmia ja auttanut pääsemään eteenpäin. Kirjallisuudentutkija Panu Rajalan kirjallinen tuotanto sekä historioitsija Asko Mielosen blogitekstit olivat erinomaista aineistoa tähän työhöni. Heidän kanssaan olen ollut kirjeenvaihdossa tämän prosessin aikana ja saanut heiltä hyviä vinkkejä sekä kannustusta. Lämmin kiitos siitä heille molemmille.

Aviopuolisoni Jukka on ollut korvaamaton tekstieni oikolukija ja tarkastaja. Hän on kuunnellut, tukenut ja rohkaissut jatkamaan, mistä haluan häntä erityisesti kiittää. Sisarusteni antama tuki on myös ollut korvaamatonta, suuri kiitos siitä heille.

Kun syksyllä 2020 aloitin tutkimukseni teon, en tiennyt lainkaan, miten monipuolinen työ se olisi ja mihin se lopulta johtaisi. Olosuhteet olivat tutkimusta tehdessäni monella tavoin sitä vastaan. Covid 19 -viruksen aiheuttamat rajoitukset yhteiskunnassa sulki monien arkistojen ovet. Kun keväällä 2022 viimein rajoituksia purettiin ja alkoi vapaamman liikkumisen aika, syttyi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan. Sota vaikeutti ja välillä suorastaan lamaannutti, omaa kirjoitustyötäni. Toisaalta huomasin myös, että kirjoittaminen on hyvä pakopaikka todellisuudesta silloin, kun ympäristössä tapahtuu pelottavia asioita.

Kirjoittaminen on yksinäistä ja välillä epätoivoistakin hapuilua sana kerrallaan eteenpäin. Ilman tukiverkkoja en olisi tästä työstäni selvinnyt. Haikeudella jätän nyt tutkimukseni ja toivon, että se tuottaisi lukijoilleen yhtä paljon iloa ja innostusta kuin itselleni.

Lähteet

Kaikki lähdetietojen sisältämät internetlinkit tarkistettu 23.8.2022.

1.1 Lähdejulkaisut ja asiakirjalähteet

Eduskunta: Tasavallan Suojelulaki no:307, 6.10.1939 Saatavana:

<https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/yhteiskunta/historia/eduskunnan-toiminta-sota-aikana/Documents/tasavallan-suojelulaki-307-1939.pdf>

Hämeen maakunta-arkisto, Hämeenlinna: Arvi A. Karisto Oy:n Kirjallisen osaston arkisto. U. W. Walakorven ja kustantajan välinen kirjeenvaihto 1936–1956.

Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Saatavana:

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Suomen virallinen tilasto. Tuomioistuinten rikollistilasto 1951 ja 1952.

Saatavana:

https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/156107/xtuorik_1951-1952_1956_dig.pdf?sequence=1&isAllowed=y

1.2 Sanoma- ja aikakauslehdet

Kansalliskirjaston digitaalinen arkisto

Aamulehti, Tampere, v. 1881–1946.

Etelä-Suomen Sanomat, Lahti, v. 1914–2018.

Helsingin Sanomat, Helsinki 5.12.1943.

Hämeenkyrön Sanomat, Hämeenkyrö v. 1922–1951.

Ilkka, Seinäjoki, 3.1.2018

Kyrön Sanomat, Hämeenkyrö, v. 1916–1921.

Länsi-Savo, Mikkeli, 19.2.1957.

Maaseudun Tulevaisuus, Helsinki, v. 1916–2018.

Pohjois-Savo, Iisalmi 14.7.1928.

Riihimäen Sanomat, Riihimäki v. 1914–1939.

Suojeluskuntalaisen lehti, Helsinki 23.11.1928.

Tampereen Sanomat, Tampere 8.9.1918

Turun Sanomat, Turku, v. 1905–1956.

Uusi Aura, Turku 21.11.1924.

Uusi Suometar, Helsinki, 4.9.1908.

Uusi Suomi, Helsinki, v. 1919–1991.

Vaasa, Vaasa 6.11.1918.

Oma arkisto

Hämeenkyrön Sanomat, Hämeenkyrö 12.1.1968.

Kyrön Joulu, Hämeenkyrö 1986.

1.3 Aikalaiskirjallisuus, muistelmat

Huotari, Anton: Sosialistinen kaunokirjallisuus Suomessa. Teoksessa *Työväen Kalenteri 1924*. Suomen sosialidemokraattisen puoluetuomikunnan julkaisema, Helsinki 1923.

Ijäs, Raimo: *Tunnetko? Tiedätkö? Muistatko? U. W. Walakorpi (1886–1957)* Moniste, ei pvm., Oili Heikkilän kotiarkisto.

Kolkkala, Väinö: *Taipaleella tapaamiani. Muistelmansirpaleita elämäni varrella*. K.J. Gummerus Osakeyhtiö, Jyväskylä 1948.

Koskinen, Yrjö Sakari: *Kertomus Hämeenkyrön pitäjästä*. 1851. Saatavana: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/498474/articles/114672>

Rantoja, Waldemar: *U.W. Walakorpi*. Teoksessa Rantoja: Eteläpohjalaisia kirjailijoita. WSOY, Helsinki 1935.

Sillanpää, Frans Emil: U. W. Walakorpi meidän talossa. Lehdessä *Joulutunnelma*. Arvi A. Karisto Oy, Hämeenlinna 1918. Saatavana: <https://digi.kansalliskirjasto.fi/aikakausi/binding/1360308/articles/81500421>

Tuulio, Tyyni: *Elämäni Könnestä*. Tyyni Tuulion puhe Könnin suvun sukkokouksessa. Seinäjoki 1979. Saatavana: <https://www.konninsuku.fi/aineistoaitta/sukulaisten-muisteluita/tyyni-tuulion-puhe-seinajoen-sukukouksessa-1979/>

Walakorpi, Urho Wiljo: *Sirkka tarttuu ohjaksiin*. Kustannusosakeyhtiö Arvi A. Karisto oy, Hämeenlinna 1948.

Walakorpi, Urho Wiljo: *Opettaja Piitan uusi vaimo*. Kustannusosakeyhtiö Arvi. A. Karisto, Hämeenlinna 1951.

Walakorpi, Urho Wiljo: ”Hurskaan kurjuuden syntymäsiijoilta”. Teoksessa: *Me kerromme itsestämme*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Suomen kirjailijaliiton julkaisuja: 26. Helsinki 1946.

Walakorpi, Urho Wiljo: Teoksessa *Aleksis Kivestä Martti Merenmaahan: suomalaisten kirjailijain elämäkertoja*. WSOY, Helsinki 1954.

Walakorpi, Urho Wiljo: Teoksessa *Me kerromme itsestämme: kirjailijoiden yhteisjulkaisu*. Toim. Ensio Rislakki. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1946.

Walakorpi, Urho Wiljo: *U. W. Walakorpi, Pilkistyksiä Hämeenkyröön ja lähiseudulle*. Kasperin, Hesekielin ja Taave Tapanilan pakinoita Hämeenkyrön Sanomissa vuosina 1922–1943. Toim. Panu Rajala. Oy Hämeenkyrön Sanomat, Hämeenkyrö 1986.

Waltari, Mika: Aiotko kirjailijaksi. WSOY, Helsinki 1935, 4. p. 2005.

1.4 Nauhoitteet:

Tampereen yliopiston kansanperinteen arkisto

- Kper Y/00951. Saara Kuitunen. Hämeenkyrö 23.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00952. Elli Walakorpi. Hämeenkyrö 24.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00954 Kalle ja Niilo Vuorinen. 26.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00955. Sanni Lähteenmaa. Hämeenkyrö 17.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00956. Sylvi Laukkanen. Hämeenkyrö 30.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00958. Toivo Yli-Vakeri. Hämeenkyrö 1.8.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00959. Kalle Pylsy. Hämeenkyrö 29.7.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00960 Aina ja Juho Hillu. Hämeenkyrö 6.8.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00962. Matti Tuomisto. Hämeenkyrö 8.8.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y/00963. Matti Tuomisto. Hämeenkyrö 8.8.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.
- Kper Y00963/2 Matti Lähteenmäki 9.8.1968. Nauhoittaja: Marja-Leena Auer.

1.5 Kuvat

- Kuva 1. Hämeenkyrön Sanomat No:2, 12.1.1968 Oili Heikkilän kotiarkisto.
- Kuva 2. Kda Suomen Virallinen lehti 28.5.1919.
- Kuva 3. Kda Kouvolan Sanomat 25.11.1919.
- Kuva 4. Kda Aamulehti 9.10.1919.
- Kuva 5. Studiokuva kihlaparista. Kper Hämeenkyrö/ 0287
- Kuva 6. Kda HäSa no:44, 1.11.1935, 2.
- Kuva 7. Kper Hämeenkyrö 249.
- Kuva 8. Etelä-Suomen Sanomat 19.2.1957

2. Tutkimuskirjallisuus

Alasuutari, Pertti: *Laadullinen tutkimus*. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, Tampere 1994.

Antila, Hanna: *Sanomalehtialan sekatyömiehet – maakuntalehtien päätoimittajien työ ja ammatti-identiteetti*. Jyväskylän Ylipisto,

Viestintätieteiden laitos, Jyväskylä 2008. Saatavana:

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/18392/1/URN_NBN_fi_jyu-200805061433.pdf

Auvinen, Timo: *Vihollinen, vastustaja, ystävä – Suomen johtavan sanomalehdistön Neuvostoliittokuva muutoksessa syksyllä 1944*. Jyväskylän yliopisto, Historian ja etnologian laitos, Jyväskylä 2005. Saatavana:

https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/12045/URN_NBN_fi_jyu-2005315.pdf

Byrne, David: *Understanding the Urban*. Palgrave Macmillan. Basingstoke Great Britain, 2001.

Elomaa, Hanna: Mikrohistoria johtolankojen jäljillä. Teoksessa: *Kulttuurihistoria – johdatus tutkimukseen*. Toim. Kari Immonen ja Maarit Leskelä-Kärki. Suomalaisen kirjallisuuden seura 2001. Karisto oy, Hämeenlinna 2002.

Erkkilä, Raija: *Moniääninen paikka - opettajien kertomuksia elämästä ja koulutyöstä Lapissa*. Oulun yliopisto, Oulu 2005. Saatavana:

<http://jultika.oulu.fi/files/isbn951427802X.pdf>

Eskola, Jari ja Suoranta, Juha: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino oy, Tampere 1998.

Fingerroos, Outi & Haanpää, Riina: Muistitietotutkimuksen ydinkysymyksiä. Teoksessa: *Muistitietotutkimus. Metodologia kysymyksiä*. Toim. Outi Fingerroos, Riina Haanpää, Anne Heimo ja Ulla-Maija Peltonen. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. 2006.

Fingerroos, Outi: Muisti, kertomus ja oral history-liike. Teoksessa: *Medeiasta pronssisoturiin: kuka tekee menneestä historiaa?* Toim. Pertti Grönholm ja Anna Sivula. Turun historiallinen yhdistys ry, Turku 2011.

Haavikko, Ritva: Hämäläinen, Helvi. Kansallisbiografia-verkkojulkaisu. *Studia Biographica* 4. SKS, Helsinki 1997. Saatavana:

<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-004836>

Hannu, Jouko: Walakorven maisemat. Teoksessa *Taatan kylät. Lisää tarinoita Heinijärven koulupiiristä*. Toim. Jouko Hannu. Heinijärven kyläyhdistys ry, Hämeenkyrö 2014.

Harju, Aaro: *Kansallinen herääminen (1850–1900)*. 2.11.2020. Saatavana: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/kansallinen-heraaminen-1850-1900/>

Harjunen, Elina & Juvonen, Riitta: Mikä ihmeen oma ääni. Teoksessa: *Kuinka teksti kirjoitetaan omaksi*. Toim. Elina Harjunen ja Riitta Arvilommi. Äidinkielen opettajain liitto, Helsinki 2013.

Hollsten, Anne: ”Kuin pätsissä mä seisoisin.” Sankarikuolema ja ristiriitaiset tunteet talvi- ja jatkosotarunoudessa. Erikoisjulkaisussa *Joutsen/Svanen* no: 4/2020. Saatavana:

<https://journal.fi/joutsen-svanen-erikois-special/article/view/86813/57721>

Historiallinen elämä. Biografia ja historiantutkimus. Toim. Hakosalo, Jalagin, Junnila ja Kurvinen. SKS Helsinki 2014.

Historiantutkimuksen etiikka. Toim. Lidman, Koskivirta ja Eilola. Gaudeamus Oy, Helsinki 2017.

Hihnala, Paula: *Hämeenkyrön Sanomat. 75 vuoden siivu kyröläistä historiaa.* Oy Hämeenkyrön Sanomat, Hämeenkyrö 1997.

Häggman, Kai: *Päänäyttämöllä. Suomen Kansallisteatterin 150 vuotta.* Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2022.

Häppölä, Hanna: Pyynikintori linja-autoliikenteen solmukohtaksi. *Koskesta voimaa.* Saatavana: <https://webpages.tuni.fi/koskivoimaa/kaupunki/1918-40/pyynliik.html>

Jäätteenmäki, Anna: ”Moomma aiva liian vaatimattomia siihen nähären kuinka hyviä me ollahan”: tarkastelussa henkilöahmojen luonteenpiirteet sekä huumorin osuus niiden kuvauksessa eteläpohjalaisessa murreesarjakuvassa . Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2018. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/57809/URN%3aNB%3afi%3aju-201805022416.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kaipainen, Minna: *Ken tilauspukua käyttää, hän herrasmieheltä näyttää. Eteläkarjalainen maalaisvaatturi ja vaatturitoiminta Suomessa 1920–1960-luvuilla.* Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja no: 125, 2008. Saatavana: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/8784/urn_isbn_978-952-219-113-7.pdf?sequence=1

Kalela, Jorma: Historian tutkimus ja historian julkinen käyttö. Teoksessa: *Jokapäiväinen historia.* Toim. Jorma Kalela ja Ilari Lindroos. SKS, Helsinki 2001.

Kaunistama, Pekka: Mitä on kollektiivinen identiteetti? Teoksessa *Puheenvuoroja identiteetistä. Johdatusta yhteisöllisyyden ymmärtämiseen.* Toim. Kalle Virtapohja. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä 1997.

Kivimäki, Ville: Hämärä horisontti, avautuvat tulevaisuudet. Suomalaisotilaat ja syksyn 1944 tunnemaisema. Teoksessa: *Rauhaton rauha. Suomalaiset ja sodan päättyminen 1944–1950.* Toim. Ville Kivimäki ja Kirsi-Maria Hytönen. Vastapaino oy, Tampere 2015.

Knuuttila, Seppo; Paikan moneus. Teoksessa *Paikka – eletty, kuviteltu, kerrottu.* Toim. Knuuttila, Laaksonen & Piela. SKS, Helsinki 2006.

Koho, Satu: *Minun tuuleni, minun mereni: koettu ja eletty paikka Joni Skiftesvikin martinniemeläisteoksissa.* Oulun yliopisto, Oulu 2008.

Korkiakangas, Pirjo: *Muistoista rakentuva lapsuus: Agraarinen perintö lapsuuden työnteon ja leikkien muistelussa.* Suomen Muinaismuistoyhdistys, Helsinki 1996.

Kuisma, Hanna: *Lapsen sota Evakko- ja sotalapsen sotakokemuksen fenomenologinen tutkimus*. Helsingin yliopisto 2011. Saatavana: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26698/LAPSEN%20SOTA%20gradu%20Hanna%20Kuisma%202011.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru: *Laadullinen terveystutkimus*. Edita Prima Oy, Helsinki 2007.

Lammi, Esko: *Isänmaan parhaaksi II. Suojeluskunta- ja lottatyötä Kyrösjärven seudulla 1917–1944*. Vapaussodan ja Itsenäisyyden Kyrösjärvenseudun Perinneyhdistys, Tampere 2007.

Lappalainen, Jussi T.: *Punakaartin sota 1*. Opetusministeriön julkaisuja, Helsinki 1981.

Laukka, Vivian: Blogikirjoitus Kuolemattomia sanoja – Voiko niistä ottaa oppia? *Uusi Suomi*, 13.9.2017. Saatavana: <https://puheenvuoro.uusisuomi.fi/vivianlaukka/242816-kuolemattomia-sanoja-voiko-niista-ottaa-oppia/>

Lehtonen, Mikko: Suomi rajamaana. Teoksessa: Lehtonen, Mikko & Löytty, Olli & Ruuska, Petri: *Suomi toisin sanoen*. Tampere, Vastapaino 2004.

Leskelä, Ilari: *Sadan vuoden sisällissota*. 16.5.2018. The Ulkopolitist. Saatavana: <https://ulkopolitist.fi/2018/05/16/sadan-v10uoden-sisallissota/>

Leskelä-Kärki, Maarit: Kerrottu elämä. Naishistorioitsija ja toisen ihmisen kirjoittamisen ongelma. Teoksessa: *Jokapäiväinen historia*. Toim. Jorma Kalela ja Ilari Lindroos. SKS Helsinki 2001.

Leskelä-Kärki, Maarit: *Kirjoittaen maailmassa. Krohnin sisaret ja kirjallinen elämä*. SKS, Helsinki 2006.

Leskelä-Kärki, Maarit: *Toisten elämät. Kirjoituksia elämäkerroista*. BJT Finland Oy, Vantaa 2017.

Leskelä-Kärki, Maarit: Samastumisia ja etäntymisiä. Elämäkerta historiantutkimuksen kysymyksenä. Teoksessa: *Tulkinnan polkuja. Kulttuurihistorian tutkimusmenetelmiä*. Toim. Asko Nivala ja Rami Mähkä. 2. painos. Turun yliopisto, Turku 2013. Saatavana: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/118590/Tulkinnan%20polkuja.pdf?sequence=7&isAllowed=y>

Lohi, Tuomas: *"Totu sitä sallimahan, mik' ei parkuen parane"*. Suomen johtavan sanomalehdistön suhtautuminen Urho Kekkoseen 1944–1956. Oulun yliopisto, Oulu 2003. Saatavana: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514271572.pdf>

Mantsinen, Teemu T.: *Helluntailaiset luokkakuvassa. Uskontokulttuuri ja yksilön luokka-asema turun helluntaiseurakunnassa*. Turun yliopiston julkaisuja. 2014. Saatavana:

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/98814/Annales_C387.pdf?sequence=2

Mielonen, Asko: blogikirjoitukset. Saatavana:

<http://amielonen.blogspot.com/>

Moilanen, Laura-Kristiina: *Talonpoikaisuus, säädyllisyys ja suomalaisuus 1800- ja 1900-lukujen vaihteen suomenkielisen proosan kertomana*. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä 2008. Saatavana:

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19135/9789513933999.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Mäkelä, Petra: Blogikirjoitus 5. 11.2016. Saatavana

<https://projekticanth.wordpress.com/2016/11/05/vastakarvaan-voi-silittaa-entalukea/>

Nevala, Maria-Liisa: Kianto, Ilmari. Kansallisbiografia-verkkójulkaisu. *Studia Biographica* 4. SKS Helsinki, 1997. Saatavana:

<https://kansallisbiografia-fi.ezproxy.utu.fi/kansallisbiografia/henkilo/2871%2057>

Numminen, Jaakko: *Yhteisön voima: nuorisoseuraliikkeen historia. 3, Seuratoiminta 1906–1944*. Uudistettu painos, Edita, Helsinki 2011.

Ollitervo, Sakari: Filosofinen hermeneutiikka ja kulttuurihistoria. Teoksessa: *Tulkinnan polkuja. Kulttuurihistorian tutkimusmenetelmiä*. Toim. Asko Nivala ja Rami Mähkä. 2. painos. Turun yliopisto, Turku 2013. Saatavana:

<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/118590/Tulkinnan%20polkuja.pdf?sequence=7&isAllowed=y>

Parhi, Katariina ja Törölä, Miisa. Tunteet ja tutkijuus – henkilökohtaisesta kokemuksesta työväliseksi. *Tieteessä tapahtuu* no: 5, sivut 20–26, 2019.

Saatavana:

<https://journal.fi/tt/article/view/85182>

Parkkinen, Jukka: *Mitallisen runon kirjoittamisesta*. Blogisivusto 2004, päivitetty 2015 Saatavana:

http://www.parkkinen.org/runo_opas.html

Peltonen, Matti: *Mikrohistoriasta*. Gaudeamus Oy, Helsinki 1999.

Penttilä, Saija: Suurlakko. Tampere tapahtumien keskellä. *Koskivoimaa*.

Saatavana:

<https://webpages.tuni.fi/koskivoimaa/valta/1900-18/suurlakko.html>

Perko, Touko Sanomalehdistö sodan ja säännöstelyn puristuksessa 1939–1949. Teoksessa: *Suomen lehdistön historia 3. Sanomalehdistö sodan murroksesta 1980-luvulle*. Toim. Päiviö Tommila. Kustannuskiila Oy, Kuopio 1998.

Pernaa, Ville & Niemi, Mari K: *Suomalaisen yhteiskunnan poliittinen historia*. Edita Prima Oy, Helsinki 2005.

Pilke, Helena: *Julkaiseminen kielletty. Rintakirjeenvaihtajat ja päämajan sensuuri 1941–1944*. SKS Helsinki 2011.

Pitkänen, Vesa & Westinen, Jussi: *Sittenkin samanlaisia? Tutkimus suomalaisten identiteeteistä*. Suomen kulttuurirahaston julkaisu, 2018. Saatavana: <https://www.e2.fi/hankkeet-ja-julkaisut/julkaisut/sittenkin-samanlaisia-tutkimus-suomalaisten-identiteeteista.html>

Rajala, Panu: *F.E.Sillanpää vuosina 1888–1923*. SKS Helsinki 1983

Rajala, Panu: *Korkea päivä ja ehto. F.E. Sillanpää vuosina 1931–1964*. SKS Helsinki 1993

Rajala, Panu: Sillanpää, Frans Emil. Kansallisbiografia-verkkopublication. Studia Biographica 4. SKS, Helsinki 1997. Saatavana: <http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kbg-000700>

Rajala, Panu: Vanaja – varsinainen kulttuurikylä. Teoksessa: *Taatan kylät. Lisää tarinoita Heinijärven koulupiiristä*. Toim. Jouko Hannu. Heinijärven kyläyhdistys ry, Hämeenkyrö 2014.

Rantanen, Saijaleena; *Käy eespäin väki voimakas! Joukkolaulu suurlakkotapahtumissa Tampereella ja Helsingissä 1905*. Tampereen yliopisto, musiikintutkimuksen laitos. 2007. Saatavana: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/78472/gradu02226.pdf?sequence=1>

Rantonen, Ritva-Liisa: *Poliittinen pakinointi Urho Kekkosen vaikutuskanavana ja varaventiilinä: presidentti Kekkosen nimimerkkikirjoittelu Liimataisena 1966–1975*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos. Sarja A 61, Tampere 1987.

Roos, Jeja Pekka: *Elämäntavasta elämäkertaan*. Tutkijaliitto, Gummerus, Jyväskylä 1988.

Rossi, Leena: Muisti, muistot ja muistitietohistoria. Teoksessa: *Tulkinnan polkuja. Kulttuurihistorian tutkimusmenetelmiä*. Toim. Asko Nivala ja Rami Mähkä. 2. painos. Turun yliopisto, Turku 2013. Saatavana: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/118590/Tulkinnan%20polkuja.pdf?sequence=7&isAllowed=y>

Rossi, Leena: ”Yksilö ympäristöhistoriaan”. Teoksessa: *Monta tietä menneisyyteen*. Toim. Leena Rossi & Hanne Koivisto. Turun yliopisto, Kulttuurihistoria, Turku 1995, 167–194

Rossi, Leena: *Yksilö ja ympäristö. Maalari Frans Lindin (1903–1988) elinikäinen ympäristösuhde muistitiedon ja maisemamaalausten valossa*. Turun yliopisto, Kulttuurihistoria, Turku 2015. Saatavana: <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/105182/AnnalesC405Rossi.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Rossi, Riikka: Nälkävuosien tunnehallinto, Z. Topeliuksen ”Septemberratten” (1867) ja K. A. Tavaststjernan Hårda tider (1891). *Joutsen/Svanen* no:4, 2020. Saatavana:

<https://journal.fi/joutsen-svanen-erikois-special/article/view/86974/57716>

Ruokamo, Riikka: *Värit miehisyyden mittarina*. Lapin yliopisto, 2018. Saatavana: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63136/pro%20gradu_ruokamo_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Rusi, Alpo: *Lehdistösensuuri jatkosodassa. Sanan valvonta sodankäynnin välineenä 1941–1944*. SKS Helsinki 1982. Saatavana:

<https://core.ac.uk/download/pdf/186507894.pdf>

Ruusuvuori, Johanna & Tittula, Liisa: Tutkimushaastattelu & vuorovaikutus teoksessa: *Haastattelu – tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Toim Ruusuvuori & Tittula. Vastapaino oy Jyväskylä 2005.

Räty, Panu: Henkilökuva ajan kuvana. Anu Kantola et al (toim.) teoksessa *Journalismia! Journalismia?* WSOY, Helsinki 1998.

Sillanpää, Pertti: Paikallisuus on koettua ja luettua. Teoksessa: *LoCaali 2.0 – Ajatuksia paikallislehtien tulevaisuudesta*. Toim. Ulla Alakangas ja Pertti Sillanpää. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 2011. Saatavana:

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26775/locaali_kirja.pdf?sequence=1#page=112

Suodenjoki, Sami: Kansalaisyhteiskunnan ja Suomen ideat, liikkeet ja julkisuudet ennen vuotta 1917. Teoksessa: *Suomalaisen politiikan murroksia ja muutoksia*. Toim. K75ari Paakkunainen. Helsingin yliopisto Poliitiikan ja talouden tutkimuksen laitos 2012. Saatavana:

<http://hdl.handle.net/10138/36047>

Suojanen, Eeva: *Maakuntalaulun juuret Loimaan Kolkankosken rannalla*. TS-viihde 3.6.2005. Saatavana:

<https://www.ts.fi/viihde/1074048397>

Taanila, Hannu: *Pakina*. Teoksessa Suomen kirjallisuus VIII. Toim. Matti Kuusi. Otava ja SKS Helsinki 1970.

Takaveräjä, Katri: *Kun maailma ympärillä muuttuu - Nuorisoseuraliike yhteiskunnan murroksessa 1937–1968*. Tampereen yliopisto, 2017. Saatavana:

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100903/GRADU-1491825948.pdf?sequence=1>

Tarmio, Hannu & Papunen, Pentti & Korpela, Kalevi (toim.) *Suomenmaa 2: maantieteellis-yhteiskunnallinen tieto- ja hakuteos*. WSOY, Porvoo 1968.

Tontti, Jarkko: Kirjailijana olemisesta. Teoksessa *Jyrki ja tunne. Ystävien kirja Jyrki Kiiskiselle hänen täyttäessään 50 vuotta*. 2013. Saatavana: <https://jarkkotontti.net/esseet-ja-arvostelut/kirjailijana-olemisesta/>

Tommila, Päiviö & Salokangas, Raimo: *Sanomia kaikille. Suomen lehdistön historia*. Edita, Helsinki 1998.

Tuomaala, Saara: Isien jäljissä itsenäisessä Suomessa. Teoksessa *Historiallinen aikakauskirja 3/2004. Miehenä olemisen ulottuvuudet*. Suomen Historiallinen Seura ja Historiain Ystävien Liitto, 2004.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, .
Anneli: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, 6. uudistettu laitos, Helsinki 2009.

Tuulio, Tyyni: Puhe Könnin sukuseuran tapaamisessa 1979. Saatavana: <https://www.konninsuku.fi/aineistoaitta/sukulaisten-muisteluita/tyyni-tuulion-puhe-seinajoen-sukukokouksessa-1979/>

Tuomisto, Matti: *Kasvun vuodet. Hämeenkyrön Osuuspankin 60 vuotta*. Tilaaja ja kustantaja Hämeenkyrön Osuuspankki, Hämeenkyrö 1986.

Ukkonen, Taina: Muistitieto tutkimuksen kohteena ja aineistona. *Elore*, 2/2002, 7. vuosikerta. saatavana: <https://journal.fi/elore/article/view/78288/39187>

Vainio-Korhonen, Kirsi: Vastuullinen historia. Teoksessa *Historiantutkimuksen etiikka*. Toim. Lidman & Koskivirta & Eilola: Gaudeamus Oy Helsinki, 2017.

Vaittinen, Pirjo (1979). Säädylinen murhenäytelmä: romaani muutosten kourissa. *Sananjalka*, 21(1), 145–160. 1979. Saatavana: <https://doi.org/10.30673/sja.86434>

Vilkuna, Kustaa: *Työ ja ilonpito. Kansanomaisia työnjuhlia ja kestitöitä*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki 1983. Toinen, uusittu painos.

Vuorinen, Marja: Kaunokirjallisuus historian tutkimusaineistona. Kirjallisuuden tutkimuslehti *Avain*. 2014/2. Saatavana: <https://journal.fi/avain/article/view/74947/36506>

Ylönen, Ritva: *Kalle Pääatalo. Kirjailijan elämä*. SKS, Helsinki 2017.

3. Sähköiset lähteet

Arkistojen portti. Saatavana: <http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Kansanhuoltolautakunnat>

F.E Sillanpään seura: Myllykolun kesäteatteri. Aiemmin Myllykolussa. Saatavana: <http://www.fesillanpaanseura.org/kesateatteri/aiemmin-myllykolussa?tmpl=system%2Fapp%2Ftemplates%2Fprint%2F&showPrintDialog=1>

Geni. Saatavana:

<https://www.geni.com/people/Urho-Viljo-Walakorpi/6000000094108071003>

Itsenäisyys 100 v. Helsingin Suomalainen Klubi, Edita Publishing Oy, 2017. Saatavana:

<http://itsenaisyys100.fi/>

Jyväskylän yliopisto: *Kirjallisuuden aikajana*. Saatavana:

https://koppa.jyu.fi/avoimet/taiku/kirjallisuuden_aikajana

Jyväskylän yliopisto, kielikompassi. Saatavana:

https://kielikompassi.jyu.fi/opetus/kirjoitus/kirjoituskurssi/kann_pakina.shtml

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Saatavana:

<https://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opiskelu-KAMKissa/Opinnaytetyo>

Kirjasampo. Saatavana:

<https://www.kirjasampo.fi/fi>

Kyrönkankaantie. Saatavana:

<https://www.messon.fi/kyronkankaantie/kyro.htm>

Project Runeberg. Saatavana:

<http://runeberg.org/aikalais/1934/0497.html>

Päivyri. Saatavana:

<https://www.paivyri.fi/info/>

Suomen Kirjailijaliitto: Kirjailijalle/ Kustannussopimus ja muut sopimukset. Saatavana:

<https://kirjailijaliitto.fi/kirjailijalle/kustannussopimus-ja-muut-sopimukset/>

Suomen Nuorisoseurat. *Suomen Nuorisoseurat - ajan hermolla 140 vuotta*. Saatavana:

<https://nuorisoseurat.fi/jarjesto/historia/>

Suomi sanakirja. Saatavana:

<https://www.suomisanakirja.fi/runoelma>

TEPA-termipankki. Saatavana:

<https://termipankki.fi/tepa/fi/>

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Saatavana

https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf